

APULZE

ČASOPIS PREŠOVSKÉJ UNIVERZITY V PREŠOVE

Print: ISSN 1337-9208
EV 2836/08

Online: ISSN 1339-3448
EV 185/23/EPP

Periodicita vydávania: štyrikrát ročne

Vydavateľ: Prešovská univerzita v Prešove
UJ. 17. novembra 15, 080 01 Prešov
IČO 17 070775

Redakcia: Mária Dudová-Bašistová (šéfredaktorka)
Peter Halčo (zástupca šéfredaktorky)
email: redakcia@unipo.sk

Redakčná rada: Peter Kónya, Peter Adamišín,
Monika Ivanová, Michal Hospodár, Dávid Dziak,
František Franko, Tünde Dzurov Vargová, Iveta Ondriová,
Maroš Šíp, Beáta Ružbarská, Martin Makara,
Matúš Ján Capko, Ema Fričková

Jazyková korekcia: Klaudia Sokolová

Sadzba: Peter Szombathy

Obálka 1. str. (foto): Andrej Schlank

Obálka 3. str.: plagát festivalu Akademický Prešov

Tlač: Ultra Print, s.r.o.

Za obsah príspevkov nezodpovedá redakcia.
Univerzitný časopis NA PULZE je pokračovaním Časopisu
akademickej obce Prešovskej univerzity v Prešove.

Prispievatelia posielajú svoje príspevky e-mailom na adresu
šéfredaktorky časopisu (ak ide o celouniverzitné témy) alebo
na adresy členov redakčnej rady za jednotlivé fakulty, s tým,
že téma príspevku by mala korešpondovať so zameraním
a prácou danej fakulty, ktorú člen redakčnej rady zastupuje.

Kontakty:

Príspevky o PU a všeobecné témy – Mária Dudová-Bašistová
(maria.dudovabasistova@unipo.sk)

Príspevky o FF PU – Martin Makara
(martin.makara@smail.unipo.sk)

Príspevky o GTF PU – Michal Hospodár
(michal.hospodar@unipo.sk)

Príspevky o FHPV PU – Monika Ivanová
(monika.ivanova@unipo.sk)

Príspevky o FMEU PU – Tünde Dzurov Vargová
(tunde.dzurovargova@unipo.sk)

Príspevky o PF PU – Dávid Dziak
(david.dziak@unipo.sk)

Príspevky o PBF PU – Maroš Šíp
(maros.sip@unipo.sk)

Príspevky o FŠ PU – Beáta Ružbarská
(beata.ruzbarska@unipo.sk)

Príspevky o FZO PU – Iveta Ondriová
(iveta.ondriova@unipo.sk)

Príspevky študentov PU – Matúš Ján Capko
(matusjan.capko@smail.unipo.sk)

Príspevky Erasmus+ – Ema Fričková
(ema.fricekova@unipo.sk)

**Vážené kolegyně, vážení kolegovia,
milé študentky a milí študenti,**

aj keď sa nám zima vonku snaží v uplynulých týždňoch kompenzovať to, čo tohto roku zanedbala, kalendár podvieť nemôže. Prichádza Veľká noc a po nej budeme do konca semestra počítať už skôr len dni ako mesiace. Onedlho nás budú čakať opäť skúšky, zápočty, obhajoby či štátnice. Popri bežných povinnostiach sa mnohí budú venovať práci na akreditačných procesoch, tentoraz habilitačných a inauguračných konaní a vzápätí nato učiteľských programov. Zároveň budú finišovať práce na podkladoch pre periodické hodnotenie vedeckovýskumnej činnosti. To, samozrejme, popri rutinnej výskumnej práci, aby bolo aj v nasledujúcom období čo hodnotiť. Väčšinu z nás tak od zaslúžených letných dovolení bude deliť ešte nemalé množstvo práce. Teraz však treba zabudnúť na prácu a starosti všedných dní. Prichádzajú veľkonočné sviatky a s nimi príležitosť pre zastavenie sa, stíšenie, duchovnú regeneráciu či radosť z prebúdzania sa jarnej prírody. Verím, že pri nich zabudneme na všetky drobné konflikty či krivdy a všetko budeme vidieť v krajšom svetle. Prájem všetkým požehnané veľkonočné sviatky plné pokoja a odychu, ich príjemné prežitie v kruhu najmilších a po nich veľa energie a optimizmu pre zvládnutie nesporne náročného záveru akademického roka.

Peter KÓNYA
rektor PU

Vydavateľ univerzitného časopisu NA PULZE je prevádzkovateľom, ktorý spracúva osobné údaje podľa Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES. Autori príspevkov majú právo byť označení ako autori a rozhodnúť o spôsobe takejto označenia. V prípade, že autor príspevku zašle do redakcie príspevok, v znení ktorého uvedie svoje autorstvo spolu s menom, priezviskom a akademickým, či vedeckým titulom, s príspevkom budú zároveň zverejnené aj tieto údaje autora. Pravidlá spracúvania osobných údajov sú dostupné na webovom sídle vydavateľa: <http://www.unipo.sk/> odkazy/ochrana-os-udajov. Osobné údaje autorov budú prevádzkovateľom spracúvané najdlhšie rok po skončení vydávania univerzitného časopisu NA PULZE.

OBSAH

veľkonočné posolstvá 2

na pulze univerzity

Univerzitná budova dostáva novú tvár	4
Implementácia projektu internacionalizácie na PU	6
Historický okamih: spojili sa s americkou astronautkou	8
Diskutovali o zdravom stravovaní	10
Profesorka Bronislava Kasáčová získala čestný doktorát PU....	12
Rector sa stretol so zamestnancami univerzity	14
PU má nového zástupcu v Európskej akadémii vied a umení ..	15
Podpisali sme memorandum s Ministerstvom vnútra SR	16
Vedenie PU sa stretlo s riaditeľmi stredných škôl	17
Úvod nového kalendárneho roka spestrila čaša vína	18
Konzultačno-poradenské centrum je otvorené	19
Získali sme ocenenie Zodpovedný verejný obstarávateľ za rok 2023.....	20

na fakultách

Návšteva švajčiarskeho veľvyslanca	21
Migrácia, fakty a mýty	22
Akademická výmena skúseností v USA	23
Simulácia Európskeho parlamentu na pôde FF	24
K psychologickým aspektom straty v prospech života	26
„Človek vo víre premien“ – séria prednášok na GTF	27
Bowlingový turnaj Gréckokatolíckej teologickej fakulty	28
Vďaka za básnika	29
Duchovná obnova na GTF	29
Preklad diela profesora Russnáka o pôstnej disciplíne	30
Konferencia o dialógu aj identite	31
Kolokvium o tajomstve myropomazania	32
Odborná exkurzia plná inšpirácie	33
Fakulta manažmentu, ekonomiky a obchodu oslávila významné výročia	34
Zimný semester naplnený vedeckými podujatiami	37
Zelený Design Sprint na Fakulte manažmentu, ekonomiky a obchodu	38

53. ročník krajského kola geografickej olympiády	40
Barcelonské Smart City Expo 2024	41
Prešov a Monastir spoločne pre vedu a vzdelávanie	42
Študenti Katedry ekológie uspeli na vedeckom kongrese	43
Za doc. RNDr. Jánom Duplákom, CSc.	44
Memorandum o vzájomnom porozumení a spolupráci	45
Mentoring v školskom prostredí	46
Odborné workshopy na KŠP Pedagogickej fakulty	47
Duchovná terapia človeka v modernej spoločnosti	48
Logickú olympiádu čaká desiaty ročník	49
Budúci záchranári majú novú simulačnú učebňu	50
Január na Fakulte športu: skúšky, lyže a priateľstvá	52

veda a výskum

Vedecko-výskumné projekty na FŠ	53
Človek ako homo empathicus v jazyku a literatúre	54

rozhovor s absolventom

Mr. Sweet – cukrárska výroba, Pastry Chef	56
---	----

očami študentov

Prešovskí ukrajinci v Krakove	57
Cesta za vzdelaním, priateľstvami a nezabudnuteľnými zážitkami	58
Hodnota prírodného bohatstva v kontexte cestovného ruchu	59
Tlmočenie ako most k medzinárodnej prezentácii	60
Mobilita Erasmus+ na Polytechnical Institute in Porto	61
Karpatorusinstika: svetový fenomén z Prešovskej univerzity	62
Moja skúsenosť s BIP programom v Portugalsku	63
Udržateľnosť sa stáva konkurenčnou výhodou	64
Zahraničná stáž na Fakulte kineziológie v Záhrebe	65
Exkurzia v Albánsku	66
Od teórie k praxi nielen v materských školách	67
Ako vidíme svet?	68

VEĽKONOČNÉ POSOLSTVÁ

Drahí pedagógovia, študenti a všetci čitatelia univerzitného časopisu.

Neviem ako vy, ale ja sa každý rok teším na obdobie Paschy. Jedným z dôvodov je aj to, že v našom východnom obrace počas celého obdobia štyridsiatich dní po Veľkej noci neustále spievame jednu úžasnú vetu – veľkonočný tropár: „Kristus slávne vstal z mŕtvych, smrťou smrť premohol a tým, čo sú v hrobách, život daroval!“ Deje sa to pri každom začiatku či konci akejkolvek bohoslužby, ale aj pri momentoch, ako napríklad životné jubileum, kedy nezaznieva ten typický spev Mnoho rokov – Mnohaja ľita, ale je to spev tropára Paschy. Cirkev nám opakovaním tejto jednej vety dookola chce pripomenúť, čo je pre nás tým najdôležitejším bodom Ježišovho posolstva v evanjeliu. To, že Ježiš Kristus zomrel a vstal z mŕtvych, aby ti daroval večný život. Neustálym opakovaním tejto pravdy o vzkriesení Ježišovi Kristovi – ak ju prijme- me do svojho srdca – sa začnú meniť veci v nás samých a potom sa začne meniť aj náš vzťah k ľuďom okolo nás.

Ak prijmeme túto pravdu, nájdeme zmysel svojho života, to, prečo sme tu a kam náš život smeruje. Smeruje k zjednoteniu s Bohom naveky. Toto je cieľ nášho života.

Homília svätého Jána Zlatoustého, ktorú počúvame na konci utierne na Paschu, je katechézou, ktorá nás núti rozjímať o Kristovom víťazstve nad smrťou, ktorá je stredobodom našej viery: „Prišlo spoločné kráľovstvo. Nech sa nikto nezarmucuje nad previneniami, lebo z hrobu zažiarilo odpustenie. Nech sa nikto nebojí smrti, lebo Spasiteľova smrť nás oslobodila.“ Kristovo víťazstvo na kríži a jeho vzkriesenie nás kresťanov stavia nielen pred pekný príklad, ktorý by sme mali napodobňovať, ale omnoho viac: Kristovo víťazstvo nad smrťou, jeho totálna láska v utrpení má v nás tvorivú silu, má moc premeniť naše srdcia a uschopňuje nás milovať v miere, ktorá presahuje naše schopnosti. Kristova smrť na kríži, ako hovorí svätý Bazil, je smrť, ktorá dáva život. Veľká noc je víťazstvom života nad smrťou a lásky nad nenávisťou. Láska a nenávisť nie sú len dva

čisto subjektívne pocity, ale veľmi objektívne skutočnosti, ktoré poznačujú a menia náš konkrétny život. Láska je tvorivá skutočnosť v našom živote. Nenávisť je deštruktívna sila. Mnohokrát zažívame, ako nenávisť ničí a ako láska aj v ťažkostiach v utrpení buduje. Osudy mnohých trpiacich civilistov na susednej Ukrajine, ktorá je veľmi skúšaná vojnou, sú toho príkladom. Prosím, nezabúdajte na nich.

Aj my, keď budeme stáť v týchto dňoch pri Ježišovom hrobe, máme pochopiť že on je skutočný Darca obnoveného života, čo aj uskutočnil vo svojej smrti a zmŕtvychvstaní. Všetci sme preto povolaní nielen ohlasovať, ale svojím osobným príkladom života zvestovať, že Pán vstal z mŕtvych. Všetkým vám i vašim rodinám, vyprosujem, aby ste tieto Veľkonočné sviatky prežili s novým srdcom, obnoveným silou Pánovho vzkriesenia.

+ Jonáš
prešovský arcibiskup metropolita

Zladení...

Rozladenosť – to je charakteristika dnešných dní. Cítiť ju na politickej scéne, kde rôzne falošné tóny klamstva, populizmu, nezodpovednosti, neúcty k pravde a spravodlivosti, či k ľuďom samotným rozladene vrzgajú v politickom orchestri denno-denne. Viem, že tieto tóny nepočuje každý, no niekedy už aj bez hudobného sluchu sa to ťažko počúva.

Nehovoriac o tzv. hudobných odborníkoch na sociálnych sieťach, ktorí z falošných konšpiračných tónov komponujú svojim poslucháčom rôzne druhy oratórií, častokrát s príchuťou zavádzania straty súdnosti, ponížovania, či nenávisť. Rozladenosť cítiť aj pri hľadaní pravdy v korupčných kauzách, pri hľadaní spravodlivosti, keď tóny úplatkov dokážu prehlušiť právo a pravdu. Rozladenosť cítiť aj v spoločnosti,

kde pod ťažobou rôznych záujmov, či boja o „moc“, sa strácajú tóny spolupatričnosti, jednoty, keď je ťažké zladať ľudský orchester, aby spoločným oratóriom dokázal priniesť novú nádej a budúcnosť.

Čas pôstu a Veľkej noci je veľmi príhodný čas vyladiť, či zharmonizovať naše životy, naše rodiny, cirkvi aj spoločnosť. Proces vyladenia sa v biblickej reči nazýva pokánie alebo obrátenie sa. V gréčtine je tento proces vyjadrený slovom „metanoia“, čo znamená úplnú zmenu – v zmýšľaní a konaní človeka. Pôst a Veľká noc je pozvaním k zmene rozladeného srdca, k zmene správania, k zmene postojov a aj názorov, je to príležitosť k novému načúvaniu, hľadaniu správneho dirigenta života, ktorý zadefinuje skladby nášho každodenného života. Veľká noc nám prináša jedinečné posolstvo, že obetavosť a láska sú noty, ktoré spájajú a vy-

tvárajú nový život. V nich nám Boh daroval noty života, ktoré menia od základu vzťahu k Bohu a bližným, vzťah k pravde, vzťah k spravodlivosti a úcte k druhým, vzťah k zodpovednosti za druhých.

K zladeniu je však potrebné zachytiť ten správny tón, ktorý udá správnu tóninu. Prajem Vám milý pedagogický zbor UNIPO, aj všetkým študentom, aby ste aj počas tohtoročných veľkonočných sviatkov dokázali tento duchovný nebeský tón zachytiť. Aby ste v novej životnej tónine zladovali správanie, myšlienky aj slová. Dnešný rozladení svet to nesmierne potrebuje. Nech jedinečné veľkonočné posolstvo Vám prinesie nový notový materiál pre vaše životy, a pravda, láska, obetavosť, spravodlivosť, pokora skomponuje zladené oratórium zmysluplného života.

Peter Mihoč – biskup VD ECAV na Slovensku

PASCHÁLNE – VELKONOČNÉ POSOLSTVO 2025

Radostná zvesť Paschy – Veľkej noci spočíva v tom, že Christos svojim Zmŕtvychvstaním pre-mohol smrť. Apoštol Peter po zostúpení Svätého Ducha na Päťdesiatnicu hovorí: «Boh ho vzkriesil a zbavil múk smrť, lebo ho nemohla držať vo svojej moci» (Sk 2, 24). A apoštol Pavol dodáva: «Christos bol vzkriesený z mŕtvych ako prvotina tých, čo zomreli. Lebo ako skrze človeka prišla smrť, tak prišlo skrze človeka aj zmŕtvychvstanie. Lebo ako v Adamovi všetci zomierajú, tak aj v Christovi budú všetci oživení» (1 Kor 15, 20-22).

Smrť rozdeľuje dušu a telo. Premôcť smrť znamená obnoviť toto narušené spojenie. Christova duša bola na tri dni oddelená od jeho tela, no opäť sa s ním spojila, takže Christos mohol svojim učeníkom povedať: «Dotknite sa ma a presvedčte sa! Veď duch nemá mäso a kosti — ale ja, ako vidíte, mám!» (Lk 24, 39).

Apoštol Tomáš chápal, že víťazstvo

nad smrťou spočíva v zjednotení duše a tela, ale pochyboval, že sa toto stalo s jeho Učiteľom. Preto vyhlásil: «Ak nevložíš prst do rán po klincoch, ak nevložíš svoju ruku do jeho boku, neuverím!» (Jn 20, 25). Keď sa mu Christos o osem dní zjavil a povedal mu: «Daj sem svoj prst a pozri si moje ruky! Daj sem svoju ruku a vlož ju do môjho boku! A nebuď neveriaci, ale veriaci!» Tomáš zvolal: «Pán môj a Boh môj!» (Jn 20, 27-28). Uveril, že smrť bola skutočne premožená, pretože Christova duša a telo sa opäť spojili. Pod vplyvom tejto viery vo víťazstvo života nad smrťou vzniklo u mnohých kresťanských národov príslovie: „Človek sa narodil, aby zomrel, ale zomiera, aby žil“. Práve preto je v mnohých krajinách zvykom navštíviť na sviatok Paschy – Veľkej noci cintorín. Práve preto stavajú kresťania nad hrobmi kríže ako znamenie toho, že očakávajú deň, kedy bude ako posledný nepriateľ zničená smrť (1 Kor 15, 26).

Moderný človek často zabúda, že viera môže byť nevyčerateľným zdrojom pokoja a sily pri hľadaní východísk, prekonávaní ťažkostí a

riešení problémov – a to nielen vedeckých, ale aj všetkých ostatných. A že sviatok Paschy – Veľkej noci nám má vždy znova pripomenúť, že aj v tých najťažších chvíľach sa ukrýva nádej na nový začiatok.

Svetlo Christovho Zmŕtvychvstania má moc prežiarit tmú každodennosti a priniesť pokoj tam, kde vládne nepokoj, nádej tam, kde sa zdá byť všetko stratené, a lásku tam, kde chýba porozumenie. Skúsme otvoriť svoje srdce pre Toho, ktorý zvíťazil nad smrťou a dovoľme Mu, aby si u nás urobil príbytok (Jn 14, 23). Poprosme Ho, aby sa pre nás stal živou skúsenosťou premien, ktorá nás bude pomáhať o možno malý a nenápadný, ale o to rozhodnejší krok vpred.

Prajem akademickej obci Prešovskej univerzity – všetkým jej učiteľom, zamestnancom a študentom – Bohom požehnané a duchovnou radosťou preniknuté sviatky Paschy – Veľkej noci 2025!

† Rastislav
arcibiskup prešovský,
metropolita českých krajín a Slovenska

Milí pedagógovia, študenti a zamestnanci Prešovskej univerzity v Prešove!

Sprievodným heslom aktuálneho Jubilejného roka 2025 je „Nádej“. Svätý Otec František podčiarkuje, že je to hodnota, ktorú svet dnes zvlášť potrebuje. Život bez nádeje, teda život bez Boha, je síce niekedy pohodlný, ale veľmi krátky a nenaplnený, mení sa skôr na egoizmus, nepokoj, súperenie a konflikty.

My však túžime po pokoji, a preto chceme mať nádej, ktorá nás formuje a usmerňuje k pokoji a šťastiu. Preto si vždy pripomínajme, že naša nádej má meno. Je to Ježiš Kristus, ktorý nás utvrdzuje v tom, že jestvuje večný život, a preto náš pozemský život podľa Božieho slova má zmysel a má aj svoj cieľ. Oplatí sa žiť v sebe túto nádej, oplatí sa ísť za jej hlasom a kráčať v jej šľapajach.

Preto sa aj my v tomto čase Svätého roka vydávame na púť. Prechádzame otvorenými Svätými bránami v Ríme alebo prichádzame do našich diecéznych jubilejných svätýň, aby sa aj naše srdce otvorilo pôsobeniu kresťanskej nádeje, aby sa obmäkčilo a vedelo prosiť o odpustenie i odpustiť, a aby malo empatiu a zľutovanie s biednymi a slabými. Lebo toto je pravé ovocie našej nádeje a viery – láska k Bohu i blížnemu.

Veľmi vám všetkým chcem popriať, aby ste v sebe vždy dokázali udržať a žiť kresťanskú nádej, ktorú nám priniesol zmŕtvychvstalý Ježiš Kristus. Tešte sa z toho, že máme Záchrancu, ktorý nám sám na sebe ukázal, že večný život je skutočnosťou a že Božie milosrdenstvo nemá hraníc pre toho, kto dúfa a neunavuje sa v nádeji.

Prajem a vyprosujem vám všetkým požehnané veľkonočné sviatky!

X Mons. Bernard Bober
arcibiskup - metropolita

UNIVERZITNÁ BUDOVA DOSTÁVA NOVÚ TVÁR

Mária DUDOVÁ-BAŠISTOVÁ

Rekonštrukčné práce na obnove Vysokoškolského areálu sú v neutíchajúcom procese. Prvé časti budovy sú opravené. Vďaka doteraz najväčšej investícii v histórii univerzity čaká zamestnancov a študentov vo finále moderná budova s najnovšími prvkami rešpektujúcimi životné prostredie. Aj týmto spôsobom si Prešovská univerzita v Prešove upevní status „zelenej univerzity“.

Na začiatku bola výzva Ministerstva školstva SR. Potrebu rekonštrukcie budovy Vysokoškolského areálu vnímalo vedenie univerzity už dlhodobo. Zelenú dostala táto myšlienka v momente, keď sa univerzita stala v rámci výzvy úspešným žiadateľom. To odštartovalo rozsiahly proces, v rámci ktorého sa začala najväčšia investícia v histórii Prešovskej univerzity. Tá umožnila rozsiahlu rekonštrukciu budovy Vysokoškolského areálu na Ul. 17. novembra v Prešove. Investícia prevyšuje 10 miliónov eur, pričom projekt je dominantne financovaný z Plánu obnovy SR v rámci programu na zvyšovanie výkonnosti vysokých škôl pod gesciou Ministerstva školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR. Časť finančných prostriedkov pokrývajú vlastné zdroje univerzity.

Aký bude areál po modernizácii

Rekonštrukčné práce odštartovali v roku 2024, pričom aktuálne sú v plnom prúde. Ich priebeh sa vykonáva bez prerušenia učebného procesu, za bežného chodu univerzity. Pri projekte boli stanovené dva hlavné ciele: modernizácia infraštruktúry

a zlepšenie energetickej efektívnosti. „Komplexná obnova budovy VŠA bude mať pozitívny dopad nielen na jej prevádzku, ale aj na uhlíkovú stopu univerzity. Rekonštrukcia zahŕňa modernizáciu technologických zariadení, zlepšenie vnútorných priestorov a uplatnenie udržateľných riešení,“ vysvetľuje vedenie Prešovskej univerzity.

Jedným z hlavných pilierov rekonštrukcie je kompletná obnova pôvodného hliníkového obvodového plášťa budovy, pričom v tomto prípade ide o najviditeľnejšiu súčasť projektových prác. Doterajšie opláštenie nahrádzajú moderné a energeticky efektívne materiály, vďaka ktorým sa taktiež zlepšia tepelnoizolačné vlastnosti budovy. Zateplenie strechy a stropov sľubuje, v spojení s inými opatreniami, až 60 % úspory energie.

S vynovením ďalších technológií

Dôležitou časťou projektu je i modernizácia technologických zariadení. Pôvodné plynové kotly nahradia nové efektívnejšie kondenzačné kotly. V rámci celého systému budú integrované i tepelné čerpadlá využívajúce obnoviteľné zdroje

energie. Aj vzduchotechnika prejde inováciou. Súčasťou projektu je taktiež inštalácia fotovoltickej elektrárne na streche objektu aj solárnych kolektorov. Práve tieto solárne kolektory zabezpečia udržateľnejší ohrev vody pre univerzitný bazén. K zvýšeniu komfortu a bezpečnosti prispieje taktiež obnova existujúcich výťahov, ktoré sa v budove nachádzajú. Modernizácia sa týka dvoch osobných výťahov, jedného nákladného a dvoch technických v univerzitnej knižnici a bufete.

Za celovú realizáciu prác modernizácie budovy Vysokoškolského areálu je zodpovedná spoločnosť SYTIQ a. s., Bratislava.

Rekonštrukcia podľa plánu, vzdelávanie podľa harmonogramu výučby

Práce na objekte kontinuálne pokračujú s tým, že priebežný harmonogram realizácie diela operatívne upravujú podľa aktuálneho stavu. Ten je závislý od aktuálnych zistení a determinovaný mierou výskytu či rozsahu technických zmien, ktoré nebolo možné predvídať. Všetky opatrenia prebiehajú v konzultácii a s informovaním relevantných

univerzitných a fakultných grémií. Informácie taktiež pravidelne dostávajú vedúci zamestnanci všetkých dotknutých pracovísk. Informačným kanálom je v neposlednom rade web univerzity. Vzhľadom na rozsah diela i vysoký záujem o stav a priebeh realizácie univerzita zriadila samostatnú web stránku projektu so všetkými relevantnými informáciami (<https://www.unipo.sk/obnovavs>). V rámci celého procesu sa kladie v rámci záujmu zo strany univerzity dôraz i na študentov, ktorí sa aktuálne vzdelávajú v rekonštruovanom priestore.

„Študenti, ktorých štúdium sa plne, alebo prevažne realizuje v rekonštruovanej budove, mali upravovaný harmonogram výuky s podielom bezkontaktnéj výučby. Fakulty pripravili a priebežne podľa postupu rekonštrukčných práce upravujú

využívanie jednotlivých miestností tak, aby bol minimalizovaný vplyv prác na zabezpečovanie vyučovacieho procesu,“ vysvetľuje systém fungovania vedenie univerzity.

Obavy sú neopodstatnené

Bezpečnosť, jeden z najpodstatnejších faktorov ako na stranách pracujúcich, tak aj študentov, je plne zabezpečená. Je však potrebné nezabúdať na potrebnú vzájomnú kooperáciu na oboch stranách. „Zhotoviteľ diela je pravidelne kontrolovaný technikom BOZP, pričom priebežne odstraňuje zistenia. Je však potrebné pripomenúť, že evidujeme viacero prípadov nerespektovania obmedzení zo strany študentov, napriek dôsledne označeným zákazom.“ Zo strany študentov i zamestnancov sa počas priebehu rekonštrukčných prác objavili obavy ohľadom toho,

ako je regulovaná a kontrolovaná likvidácia azbestu.

„Likvidácia azbestu je realizovaná hlavne v časoch, keď nie je výučba, snažíme sa ju prevádzkať cez víkendy. Odstraňovanie je riešené podľa usmernenia regionálneho úradu verejného zdravotníctva nad rámec vyhlášky pre SR, podľa smernice európskeho parlamentu a rady 2009/148/ES, postupuje sa hermeticky uzavretým kontrolovaným pásom špecializovanou firmou. Nad rámec zmluvy univerzita uhrádza túto likvidáciu uvedeným spôsobom sumou 350 000 eur z vlastných zdrojov. Pravidelne sú vykonávané merania v jednotlivých pásmach, ktoré je možné predložiť. Takisto sú vykonávané pravidelné kontrolovania zo strany RÚVZ,“ zdôrazňujú kompetentní.

Práce prebiehajú za plného chodu

Rekonštrukcia je náročnou výzvou z hľadiska organizácie, keďže stavebné práce prebiehajú za plnej prevádzky univerzity. Univerzita venuje mimoriadnu pozornosť koordinácii stavebných prác tak, aby bol ich dopad na vyučovanie a chod inštitúcie minimálny.

„Sme si vedomí, že tento proces bude spojený s istými obmedzeniami, a preto prosíme všetkých študentov a zamestnancov o trpezlivosť a porozumenie. Naším cieľom je vytvoriť moderné, komfortné a udržateľné akademické prostredie, ktoré bude slúžiť ďalším generáciám študentov.“ Cieľom dlho očakávanej rekonštrukcie je v rámci modernizovanej budovy dosiahnuť taký stav, aby bola Prešovská univerzita v Prešove schopná ponúknuť moderné a environmentálne udržateľné prostredie, tak nevyhnutné pre kvalitu vzdelávania. V súčasnosti študuje na univerzite vyše 8500 študentov.

Rekonštrukčné práce na modernizácii budovy Vysokoškolského areálu by mali byť podľa plánu ukončené na jar v roku 2026.

Foto: Andrej SCHLANK

IMPLEMENTÁCIA PROJEKTU INTERNACIONALIZÁCIE NA PU

Mária DUDOVÁ-BAŠISTOVÁ

Prešovská univerzita v Prešove sa pustila do dôležitého projektu. Jeho primárnym cieľom je podporiť na tejto akademickej pôde internacionalizáciu. Jednoducho povedané, byť univerzitou, ktorá je v maximálnej možnej miere otvorená svetu, je univerzitou s medzinárodným dosahom a ponúka priestor pre vzdelávanie nielen tunajších študentov, ale i záujemcov spoza hraníc. Na tento zámer sa upriamuje prostredníctvom celého komplexu aktivít, ktoré si univerzita „vzala za svoje“ a má ambíciu ich pretaviť z teoretických vízií do reálnej praxe. Projekt bude trvať do októbra 2025.

Audit úrovne internacionalizácie UNIPO je názov projektu, ktorého súčasťou sa od jesene minulého roka stala Prešovská univerzita (PU) v Prešove. Prešovská univerzita v Prešove v rámci projektu „Podpora internacionalizácie v akademickom prostredí na Prešovskej univerzite“ predstavila na workshope konanom dňa 27. februára 2025 akčný plán a jeho dvanásť prioritných oblastí. Jeho primárnym cieľom je podporiť na tejto akademickej pôde úroveň jej internacionalizačných aktivít. Workshop sa uskutočnil za účasti

zástupcu Ministerstva školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky Mgr. Denisa Nedelku, MBA a členky panelu expertov doc. Mgr. Renáty Timkovej, PhD., vedenia univerzity a ďalších členov celej akademickej obce PU, ako aj spolupracovníkov z externého prostredia – PhDr. Dalibora Mikuláša, PhD. a Mgr. Petra Nemca, PhD.

„Prešovská univerzita v Prešove je súčasťou skupiny desiatich univerzít, kde sa táto internacionalizácia deje. Jej cieľom je nielen posúdiť stav na vysokých školách na Slovensku,

ale aj ponúknuť riešenie. Tieto návrhy sú odzrkadlené v akčných plánoch,“ uviedol na margo problematiky Mikuláš.

Internationalizácia sa týka oblastí vedy, výskumu a inovácie. Jej komponentom je lákanie a udržanie talentov. Projektové obdobie začalo v septembri 2024, odštartovala ho samohodnotiaci správa. Následne sa v dňoch 7. a 8. októbra 2024 uskutočnila na Prešovskej univerzite návšteva expertov, ktorí v novembri vypracovali správu z tejto návštevy. Akčný plán, ktorý obsahuje dva-

násť tematických častí, predložila univerzita v januári 2025. Jeho implementácia je v rámci časového harmonogramu projektu stanovená od februára do októbra 2025.

Ako Dalibor Mikuláš v rámci prezentácie podotkol: „Akčný plán je aj o detailoch. Detaily sú maličkosti a problémy sú práve o maličkostiach.“

Akčný plán sa stanovuje ako krátkodobý (1 rok), strednodobý (1 – 3 roky) a dlhodobý (3 a viac rokov). Prešovská univerzita sa v rámci projektu zameriava na krátkodobý horizont. Súčasťou Akčného plánu v jeho krátkodobom horizonte je prezentácia a zviditeľnenie Prešovskej univerzity v Prešove, s čím sa spája aj posilňovanie medzinárodných partnerstiev a podpora medzinárodných výskumných projektov. Otvorenie sa externému prostrediu prináša so sebou tiež podporu prichádzajúcej a odchádzajúcej mobility študentov a zamestnancov, taktiež internacionalizáciu kurikula a internacionalizáciu doma. Projekt chce posilniť jazykové kompetencie a životné zručnosti, podporiť študentské služby a spoluprácu

s vonkajším prostredím.

Pri jeho kreovaní sa tvorcovia zamerali na univerzitu, ktorá je v tomto smere úspešne etablovaná už niekoľko rokov, internacionalizácia jej nie je cudzia a môže byť pre Prešov motiváciou. Ide o Univerzitu Palackého v Olomouci.

„Na Prešov som sa pozeral z pohľadu Olomouca. Je tu veľa zaujímavostí, ktoré by sa dali etablovať aj na Prešov a vedú tak k spoločnému cieľu,“ konštatoval Mikuláš.

Ďalším expertom v danej oblasti, ktorý stojí za projektom internacionalizácie, je Mgr. Peter Nemec, PhD. V prezentácii priblížil projekt skrz jeho ciele, časový harmonogram i spomínané stanovené konkrétne kroky. Akčný plán sa v rámci projektu internacionalizácie zameriava na dvanásť prepojených tematických oblastí, pri ktorých sa bude v procese sledovať ich plnenie. Základom je prezentácia a zviditeľnenie Prešovskej univerzity v Prešove, s čím sa spája aj posilňovanie medzinárodných partnerstiev a podpora medzinárodných výskumných projektov. Otvorenie sa externému prostrediu prináša so sebou tiež podporu prichádzajúcej a odchádzajúcej mobility študentov a zamestnancov, taktiež internacionalizáciu kurikula a internacionalizáciu doma. Projekt chce posilniť jazykové kompetencie a životné zručnosti, podporiť študentské služby a zapojenie sa do mimoškolských aktivít. V neposlednom rade je súčasťou internacionalizácie i financovanie. To všetko je možné spolu so strategickým plánovaním internacionalizácie a digitalizáciou procesov s tým spojených.

Internationalizácia, inak povedané aj budovanie medzinárodného charakteru, má v tomto prípade jeden nosný cieľ. „Internationalizácia chce zlepšiť atraktivnosť Prešovskej univerzity. Univerzity potrebujú systémovú podporu v oblasti internacionalizácie, ktorá u nás dosiaľ nebola,“ vyzdvihol Mikuláš. V diskusii sa ako príklad internacio-

nalizácie na Prešovskej univerzite vyzdvihla Letná škola rusínskeho jazyka a kultúry, ktorá má za sebou už dvanásť ročníkov a jej účastníkmi sú pravidelne aj študenti z USA. Ide o pozitívnu ukážku toho, akým spôsobom je možné internacionali-

záciu aplikovať do praxe. Ako uviedla doc. ThDr. Mária Kardis, PhD., prorektorka pre zahraničie a vonkajšie vzťahy PU: „Určite istá spolupráca medzi jednotlivými fakultami funguje, ale cieľom je, aby sme ju aj skrz túto internacionalizáciu začali vnímať ako celok. Sme súčasťou univerzity, a teda systém chceme naštartovať a nastaviť spoločne. Dá sa povedať, že nám začína pre Prešovskú univerzitu nový čas,“ zdôraznila prorektorka Mária Kardis.

Akčný plán projektu v rámci krátkodobých cieľov a podporných aktivít by mal byť podľa časového harmonogramu implementovaný do októbra 2025. Aktivita projektu sú financované z prostriedkov Plánu obnovy a odolnosti.

Foto: Andrej SCHLANK

HISTORICKÝ OKAMIH: SPOJILI SA S AMERICKOU ASTRONAUTKOU

Mária DUDOVÁ-BAŠISTOVÁ

Prešovská univerzita v Prešove si pripísala do svojich kroník i do kroník našej krajiny historický míľnik. Vďaka rádioamatérom sa podarilo nadviazať spojenie s vesmírnou posádkou, pri ktorom v reálnom čase pätnásť detí kladlo otázky americkej astronautke NASA. Kým pri prvom pokuse sa kontakt nepodaril, druhý pokus bol už úspešný. Išlo o unikátne premiérové spojenie vzdelávacej inštitúcie s vesmírnou posádkou.

Posledná januárová sobota (25. 1.) patrila na Prešovskej univerzite v Prešove jedinečnému podujatiu „Deň vo vesmíre“. Ten priniesol pomyselné na zem kúsok z vesmíru i jeho zákutí. Vedecko-popularizačné podujatie sa zameralo na popularizáciu astronómie, techniky a vedy. Organizátori si dali za cieľ mladým ukázať, aké zaujímavé a dôležité sú fyzika, technika a matematika. Taktiež im aj umožniť prístup k inšpiratívnym zážitkom. Podujatia sa zúčastnili stovky prítomných – detí, ich rodičov, v niektorých prípadoch celá rodina. Vyvrcholením vesmírneho dňa bolo spojenie s vesmírnou posádkou.

Univerzita, ktorá má výborné podmienky

Program otvorili napoludnie. „Veda je zábava. A každý veľký objav začína jednou malou otázkou – čo keby?“ víťala prítomných moderátorka podujatia, ktorá plynulo metaforicky prešla od hviezd na oblohe k hviezdám v aule.

„Mali sme vlastného kozmonauta Ivana Bellu, ktorý mal tú česť, že

sa dostal do vesmíru a mohol tam realizovať aj experimenty slovenských vedcov. V budúcnosti, keby sa niektorí z vás dostali do tejto oblasti, tak sa budete môcť podieľať na rôznych významných výskumoch, ktoré súvisia s tým, ako ľudstvo expanduje do vesmíru. Verím, že i toto podujatie bude inšpiráciou pre vás mladých a raz, keď sa budete orientovať na štúdium, bude vás zaujímať aj Prešovská univerzita, ktorá má podmienky a infraštruktúru na robenie výskumu na skutočne svetovej úrovni v rôznych oblastiach,“ pozýval prítomných a zároveň poďakoval organizátorom podujatia prof. RNDr. Marián Reiffers, DrSc., prorektor pre vedu, umenie, šport a akreditáciu PU.

Radosť z účasti mal aj univerzitný profesor doc. RNDr. Sergej Il'kovič, PhD., vedúci Katedry fyziky, matematiky a techniky Fakulty humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity: „Veľmi sa teším, že je tu toľko mladých ľudí a pevne verím, že niektorí z vás spoja svoju budúcu kariéru aj s prírodnými vedami. Takýchto odborníkov naozaj potrebujeme a budeme potrebovať.“

Zdôraznil, že projekt popularizuje prírodné vedy medzi mladými ľuďmi a potešil ho veľký záujem o „Deň vo vesmíre“.

Čo je to byť rádioamatérom

Do Prešova zavítal ako hosť Norbert Moravanský, prvý viceprezident Slovenského zväzu rádioamatérov. „Rádioamatérstvo je síce technická činnosť, ale zahŕňa aj mnohé prírodovedecké disciplíny. Často zvykne hovoriť, že ako sa prírody opýtaš, tak ňa príroda pochváli alebo pokarhá, a tak ti odpovie. Aký kus vodiča postaví človek do priestoru – či je to v prírode, zo stromu, z bytovky, tak tým spôsobom sa dovoľá na krátku alebo väčšiu vzdialenosť. Rádioamatérstvom sa zaoberajú mnohé ľudské profesie. Sú medzi nami lekári, riaditelia veľkých spoločností, teológovia, ľudia, ktorí sa venujú fyziológii, filozofii, jazykovedci, nájdete tu mnoho profesií.“

Koordinátor celého projektu Matúš Nemec v jednej vete zhrnul cieľ celého podujatia: „Keď nemôžeme ísť my do vesmíru, tak si donesieme

vesmír k nám.“ „Deň vo vesmíre“ bol tvorený pútavými prednáškami. Tie prezradili viac o vesmíre, rádiové komunikácii, o živote kozmonautov na vesmírnej stanici i vesmíre samotnom.

na streche sú dve antény, ktoré sú nasmerované na vesmírnu stanicu,“ vysvetľoval Pavol Čalfa na margo potrebného technického zabezpečenia na Prešovskej univerzite.

„Anténa nám vlastne zabezpečuje

Ako to prebiehalo

Súčasťou sobotňajšieho programu bol bod, na ktorý sa prítomní tešili zvlášť, a tým bol pokus o živé rádiové spojenie s posádkou Medzinárodnej vesmírnej stanice (ISS) na obežnej dráhe o 16.30 hod. Tá nad naším územím preletí denne 16-krát, a to vo výške 400 až 500 kilometrov. Spojenie sa dá nadviazať v momente, keď sa nachádza k nášmu územiu v najbližšej možnej vzdialenosti. Na rádiové spojenie bolo k dispozícii v Prešove približne desať minút. Nadviazanie takéhoto kontaktu je možné vďaka vysielacím zariadeniam, ktoré sa nachádzajú na palube vesmírnej lode a sú dostupné v rádioamatérskom pásme. Proces prípravy nie je jednoduchý. Ako upresnil technický manažér kontaktu Pavol Čalfa, na palube ISS sú vysielacie zariadenia, ktoré pracujú v rádioamatérskom pásme a oni ako licencovaní rádioamatéri majú možnosť využívať frekvencie, ktoré sú na tento účel poskytnuté.

„Máme natiahnutých pol kilometra káblov zo strechy budovy do auly,

spojenie medzi nami a ISS a antény rotátor bude anténu natáčať či už horizontálne, alebo vertikálne cez počítačom ovládaný systém,“ uviedol Matúš Nemec, koordinátor podujatia.

Vesmír je nevyspytateľný. Nasledoval pokus číslo dva

Na prvýkrát sa kontakt zrealizovať nepodarilo, v momente nadviazania spojenia nastal technický problém na strane prijímateľov. Na dohodnutý signál od koordinátora projektu neprišla odpoveď zo strany vesmírnej posádky. V éteri bolo počuť iba šum. Iní rádioamatéri Európy, ktorí mali povolenie sledovať kontakt, v živom čete potvrdili, že astronautku počuli. Prítomní v aule Prešovskej univerzity však nie.

„Rozhovor so Sunitou Williams nevyšiel. Vesmír je nevyspytateľný,“ skonštatovala moderátorka podujatia. Odpoveďou jej bol však veľký aplauz zo strany prítomných.

Následne tak organizátori promptne situáciu vyriešili. Vzhľadom

na fakt, že obehnutie okolo Zeme trvá posádke 90 minút, na stole bola ešte možnosť opakovaného pokusu, v čase ďalšieho preletu, ktorý sa mal konať v tento deň, keď sa Prešov a vesmírna posádka opäť stretnú. Po tomto prelete by nasledovalo dlhé obdobie, počas ktorého by kontakt nebol možný. Na to sobotňajšie opakovanie nadviazane spojenia bolo potrebné získať opätovné povolenie zo strany NASA (Národný úrad pre letectvo a vesmír), a to aj vzhľadom na fakt, že astronautka Sunita je vojačkou. Enormne promptná komunikácia priniesla pozitívnu spätnú väzbu. Po dohode a súhlase krátko pred 18. hodinou nasledoval druhý pokus, v rámci ktorého žiaci zo základných a stredných škôl už mohli položiť svoje otázky americkej astronautke.

„Druhý pokus sa nám úspešne podaril aj vďaka koordinácii a komunikácii medzi nami a Medzinárodnou vesmírnou stanicou. Urobili nám láskavosť a v rámci voľného času si americká astronautka našla na nás čas aj pre druhý prelet,“ skonštatoval Nemec, ktorý priznal, že pri druhom pokuse sa organizátori nevyhli menším technickým komplikáciám. Aj napriek nim sa však spojenie s vesmírnou stanicou nakoniec podarilo.

Kto bola vesmírna žena, s ktorou nadviazali spojenie

Sunita Williams je americká astronautka, ktorá má indicko-slovinské korene. Pôvodne bola vojenskou pilotkou. Od roku 1998 je americkou astronautkou pre NASA. V súčasnosti je už trojnásobnou veliteľkou vesmírnej posádky. Tá má sedem členov, Sunita je na nej jedinou ženou. Ako jedna z troch členov posádky je držiteľkou rádioamatérskej licencie, a tak má právo uskutočňovať takéto kontakty. Mimochodom, ako prezradili organizátori, Sunita pôvodne letela na vesmírnu stanicu na týždeň. Aktuálne je vo vesmíre už osem mesiacov.

V rámci tohto svojho pobytu vo vesmíre sa porozprávala aj s deťmi a mládežou v Prešove. Opakovala, že pozdravuje Slovensko, ale spojenie na jej strane neumožňuje dostatočne kvalitné počutie. „Spojenie nie je čisté, ale dúfam, že ma počujete,“ povedala Sunita Williams, ktorá odpovedala na otázky pätnástich detí, ktoré boli položené v angličtine. Dialóg bol simultánne tlmočený do slovenčiny.

Otázky, ktoré deti astronautke kládli, museli prejsť kontrolou a schvaľovacím procesom. Ako s úsmevom skonštatoval Matúš Nemec, nebolo potrebné ich obsah meniť, ale „zákaz“ mali na otázky ohľadom prítomnosti mimozemšťanov. Otázky boli skorigované, no neboli cenzurované. Deti zaujímalo napríklad to, ako astronautka trávi

voľný čas vo vesmíre. „Veľmi rada pozerám von oknom na hviezdy, vesmír a planétu Zem,“ odpovedala zreteľne.

Jednou z otázok bolo to, ako vydrží s ostatnými členmi v jednom uzavretom priestore. Nemá ponorovú chorobu? Vraj nie. „Stáva sa z nás rodina. Už ich poznám lepšie ako mojich súrodencov. O žiadnych iných ľuďoch nevie toľko, ako o nich,“ konštatovala Sunita. Vzhľadom na časový limit sa nepodarilo položiť všetky otázky.

Neplánovali ukázať aj pozadie. I o tom je rádioamatérstvo

Po skončení bol odmenou pre organizátorov obrovský dlhotrvajúci aplauz. Kto vydržal do konca, mohol byť svedkom jedinečnej

udalosti. A ako na margo opakovaného pokusu skonštatoval Norbert Moravanský: „Toto je čaro nechceného. Nemali sme to v pláne, nemali sme to dohodnuté, ale takto ste mali možnosť vidieť, ako vyzerá naša práca, ako to vyzerá u rádioamatérov. Nie všetko sa podarí na prvýkrát, ale základom je vytrvalosť a odhodlanie.“

A práve aj vďaka tomu sa to podarilo. „Je to historický moment nielen pre univerzitu, ale aj celú rádioamatérsku obec. Ide o prvý takýto vzdelávací kontakt s ISS na území Slovenskej republiky,“ zaznelo z radov organizátorov, kde vládlo po nadviazaní spojenia obrovské nadšenie.

Foto: TASR - Veronika MIHALIKOVÁ

DISKUTOVALI O ZDRAVOM STRAVOVANÍ

Mária DUDOVÁ-BAŠISTOVÁ

Ako ovplyvniť kvalitu svojho života a zdravia, ale aj prispieť k pozitívnemu vplyvu na klimatickú budúcnosť našej planéty? Prednášku zameranú na problematiku zeleného stravovania si mali možnosť vypočuť študenti i pedagógovia Prešovskej univerzity v Prešove v priestoroch tamojšej študentskej jedálne. Práve tu sa konala diskusia na tému Environmentálne dopady stravovania v rámci projektu Zelená jedáleň.

Projekt Zelená jedáleň založila Slovenská vegánska spoločnosť. V rámci svojej činnosti spolupracujú na Slovensku s viacerými univerzitami, jedna zo zastávok bola aj na Prešovskej univerzite v Prešove. Cieľom série prednášok je umožniť nahliadnuť do vegánskeho sveta. Motiváciou pre rozširovanie povedomia o environmentálnych dopadoch stravovania sú aj zvieratá, ekológia či plnohodnotné zdravie človeka.

V rámci stretnutia spojeného s prednáškou, diskusiou a ochutnávkou jedál sa na stravovanie aj v kontexte udržiavania kvality život-

ného prostredia nazrelo optikou z viacerých strán. Diskutujúcimi boli Barbara Bagiová, veterinárna špecialistka z organizácie Humánny Pokrok (etické aspekty stravovania), Alexandra Madrová, zakladateľka organizácie Planet Lover (klimatické dopady potravinového priemyslu), a Iveta Martinková Staníková, poslankyňa mesta Žilina. Každá z prítomných diskutérok sa istým spôsobom angažuje v rámci osvetu o zdravom stravovaní. Alexandra Madrová začínala kampaniami, skúmaním a dnes konštatuje, že sa dopracovala k poznaniu, že „najväčší zmysel je vzdelávať

mládež.“ Ona sama je príkladom, ako hovorí, striktného vegetariána, pričom vegetariánstvo praktizuje už takmer 30 rokov. „Za mňa neexistuje lekár, ktorý by povedal, že ješ mäso trikrát do dňa, sedemkrát v týždni je fit pre niekoho. Telo potom musí brutálne makať, aby spracovalo takú stravu.“

Z pohľadu na zvieratá

Zakladateľka organizácie Planet Lover Madrová poukazuje na to, že „živočíšna výroba má dopad na ekológiu, ale ak by sa robila v súlade do životným prostredím,

tak by možno tak radikálny dopad nemala“.

Aj Barbara Bagiová poukazuje na vplyv na životné prostredie – koľko sa rastlín pestuje, za akým účelom, aký je pomer ich pestovania, aký to má vplyv na zvieratá. Tiež pripomenula aj skutočnosť, že zvieratá produkujú skleníkové plyny.

„Náročnejšie je pre klímu chovať zvieratá ako pestovať rastliny,“ konštatuje Bagiová s tým, že cestou možného riešenia by mohlo byť presunutie výživy zo živočíšnej na rastlinnú. Takisto poukázala aj na otázku utrpenia zvierat. Ako úspešný krok je podľa jej slov napríklad kampaň za zákaz predaja živých kaprov. *„Dnes si už deväť ľudí z desiatich živého kapra nekúpi,“* počíta Barbara Bagiová.

V rámci prednášky bola upriamená pozornosť tiež na otázku nezdravých stereotypov. *„Kedysi sa mäso považovalo za „luxus“. Teraz si ho chcú ľudia veľmi dopriať. A keď si ho dajú, nevedia, že idú sami proti sebe,“* vysvetľuje Iveta Martinková Staníková, ktorá sa 14 rokov stravuje ako vegánka. Odznelo aj to, že strava nemusí stať zákonite len na mäse. *„Ak človek konzumuje pestrú stravu, tak obsiahne všetky potrebné živiny.“* A nepochybný je aj zdravotný benefit. *„Rastlinná strava znižuje vznik rakoviny hrubého čre-*

va. Je to dokázateľne zdravšia strava,“ apeluje Barbara Bagiová. A tiež je to aj otázka pestrosti. *„Pestrosť je dobrá, nie kuracina na 50 spôsobov,“* upozorňujú s tým, že mäso môže nahradiť napríklad strava plná rastlinných potravín, strukovín či tofu.

Samosprávy verzus zdravé stravovanie

Iveta Martinková Staníková konštatuje, že je potrebné z hľadiska zlepšovania kvality životného prostredia aj to, aby sa príroda vrátila nazad do mesta. Ako príklad uvádza mesto Žilina, ktorého záujmy zastupuje ako mestská poslankyňa.

„Snažím sa tvoriť viac projektov. Napríklad sa nám podarilo 2 000 metrov štvorcových betónu premeniť na ovocný sad.“ Ďalšou formou pozitívneho prístupu k životnému prostrediu je výmena vencov pri pamätníkoch za ekologicky prijateľnejšie.

Martinková Staníková poukazuje aj na normy pri školskej strave, kde sa do jedálňičkov síce za posledné roky dostalo viac zeleniny či tofu, ale aj to je podľa jej slov ešte málo. Žilinská mestská poslankyňa si spomína aj na svoje začiatky, keď bol v tom čase, podľa jej slov, napríklad odbor životného prostredia diskriminovaný. *„Občania napíšu projekt, a keď je dobrý, dáme im peniaze. Granty nepodporovali životné prostredie, tu už nastala zmena.“*

Prečo o tom komunikovať?

Ako sa prednášajúce zhodli, *„v rámci kontextu udržateľného stravovania je potrebné toto povedomie ešte viac posunúť“.*

„Spotrebiteľ má možnosti ako ovplyvniť ponuku v obchodoch. Je tu sila spotrebiteľstva. Keď niečo nebudeme kupovať, tak sa to nebudie objavovať. Možnosťou je i bojkot – kampaňovanie či komunikácia na sociálnych sieťach. Keď firmy cítila tlak, menia postoje,“ upozorňuje Barbara Bagiová. Dotkli sa aj témy odpadov, ktoré taktiež vplývajú na životné prostredie. *„Je potrebné radikálnejšie narábať s odpadom. Len separovať nestačí. Podstatné je nevyrábať odpad,“* konštatuje Iveta Martinková Staníková

„Celá klíma je o jednotlivcovi. Keď nás bude viac, budú sa aj veci meniť,“ apeluje Alexandra Madrová.

Súčasťou prednášky Environmentálne dopady stravovania, ktorá bola zorganizovaná na pôde Prešovskej univerzity pod hlavičkou projektu Zelená jedáleň, bola aj ochutnávka zdraviu prospešných a kreatívne pripravených jedál.

Foto: Andrej SCHLANK

PROFESORKA BRONISLAVA KASÁČOVÁ ZÍSKALA ČESTNÝ DOKTORÁT PU

Mária DUDOVÁ-BAŠISTOVÁ

Prešovská univerzita v Prešove (PU) udelila na slávnostnom zasadnutí Vedeckej rady PU čestný titul „doctor honoris causa“. Jeho nositeľkou sa stala prof. PhDr. Bronislava Kasáčová, CSc., významná osobnosť slovenskej pedagogiky. Svojím celoživotným dielom a osobným zanietením pre zvolený predmet vedeckého bádania významnou mierou prispela k rozvoju učiteľstva a pedagogických vied na Slovensku aj za jeho hranicami.

Čestný titul „Doctor honoris causa (Dr. h. c.) je najvyšším ocenením, ktoré môže akademická inštitúcia udeliť. Univerzita ho udeľuje poprednej osobnosti, ktorá svojím celoživotným dielom podstatne prispela k šíreniu myšlienok humanizmu, demokracie a porozumenia medzi národmi, a to v oblasti vzdelávania, vedy, umenia alebo politiky. Táto osobnosť významom a dosahom svojho diela a pôsobenia prekročila hranice krajiny, v ktorej pôsobí, a zaslúžila sa aj o rozvoj vzdelávania, vedy a kultúry. Vedecká rada PU sa na svojom minuloročnom júnovom zasadnutí hlasovaním rozhodla udeliť titul „Dr. h. c.“ významnej osobnosti pedagogických vied prof. PhDr. Bronislave Kasáčovej, CSc.

Významná osobnosť v oblasti pedagogiky

„Prof. PhDr. Bronislava Kasáčová, CSc. je mimoriadne významnou vedeckou osobnosťou, ktorej meno a odborné renomé je známe na Slovensku aj v zahraničí. Jej odborný aj osobnostný prínos najmä v oblasti teórie, výskumu a metodológie pedeulológie, pedagogickej diagnostiky a rozvoja osobnosti dieťaťa predškolského a mladšieho školského veku je nespochybniteľný,“ vyzdvihol v rámci svojho príhovoru pri príležitosti slávnostného udelenia ocenenia, ktoré sa konalo počas

druhého februárového pondelka (10. 2.) vo dvorane Evanjelického kolégia, Dr. h. c. prof. PhDr. Peter Kónya, PhD., rektor Prešovskej univerzity.

„Potrebné je zdôrazniť aplikačný charakter jej vedeckovýskumnej a tvorivej činnosti najmä v oblasti profesijnej prípravy a profesijného rozvoja pedagogických zamestnancov. Svojou angažovanou vedeckovýskumnou činnosťou, schopnosťou kreovať a viesť vedeckovýskumné tímy a stimulovať národnú aj medzinárodnú spoluprácu významne prispela k rozvoju pedagogických vied,“ zdôraznil rektor pred aktom udelenia titulu.

Bohatú činnosť ocenennej profesorky bližšie priblížila doc. RNDr. Iveta Scholtzová, PhD., dekanica Pedagogickej fakulty (PF) PU v Prešove: „Prof. PhDr. Bronislava Kasáčová, CSc. svoje dlhoročné odborné pôsobenie v oblasti pedagogických vied zamerala predovšetkým na pedeulológiu, osobitne na oblasť vzdelávania učiteľov, profesiografie učiteľského povolania, pedagogickej diagnostiky v pedagogickej teórii i učiteľskej praxi.“

Profesorka sa zaoberala dejinami pedagogických a čiastkových pedagogických javov i rozvojom dieťaťa

predškolského a mladšieho školského veku. „Neoceniteľný je prínos k rozvoju pedeulologickej teórie a výskumu učiteľa predprimárnej i primárnej edukácie. Svedčí o tom jej bohatá publikačná i vedeckovýskumná činnosť v rámci národných i medzinárodných projektov,“ uviedla na margo ocenenia dekanica doc. RNDr. Iveta Scholtzová, PhD.

Meno úzko spojené s Prešovskou univerzitou

V príhovoroch bola okrem iného tiež vyzdvihnutá spolupráca profesorky Bronislavy Kasáčovej s Prešovskou univerzitou.

„Zvlášť oceňujeme a nesmierne si vážime angažovanie sa pani profesorky v rôznych oblastiach činnosti súvisiacich s vysokoškolským vzdelávaním, ktoré má veľký prínos aj pre Pedagogickú fakultu PU v Prešove. Dlhoročná a stále pretrvávajúca spolupráca s pani profesorkou je pre fakultu obzvlášť prínosná. Na prahu milénia bola jednou z významných osobností podieľajúcich sa na profilácii novovznikajúcej PF PU v Prešove a zaslúžila sa veľkou mierou o spoluprácu Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici s PU. Svoje čestné miesto zastáva nielen ako členka Vedeckej rady PF PU, ale aj ako členka výberových, habilitačných

a inauguračných konaní na fakulte, kde svojimi konštruktívnymi vyjadreniami umožnila kvalifikačne rásť mnohým odborníkom v oblasti pedagogických vied,“ vymenovala dekanka PF PU Iveta Scholtzová.

„Je veľkou ctou pre našu univerzitu, že popri iných významných akademikoch sa pani profesorka Kasáčová dnes zaradí medzi jej čestných doktorov. Tento čestný doktorát nie je len ocenením jej minulých úspechov, ale aj uznaním jej prínosu pre budúce generácie pôsobiace v školstve a v pedagogických vedách,“ zdôraznil rektor Peter Kónya dodajúc, že doktorát je zároveň vyjadrením vďačnosti pani profesorky za jej obetavú prácu a prínos pre spoločnosť, vedu aj vzdelávanie.

„Vážime si jej odbornosť, profesionalitu, skúsenosti i ľudský prístup. Sme presvedčení, že jej osobnosť a expertnosť bude naďalej inšpirovať ďalšiu generáciu študentov, doktorandov a odborníkov v oblasti pedagogiky,“ uviedla dekanka Iveta Scholtzová.

Svoju vďaku PU vyjadrila i ocenená profesorka, keď sa v spomienkach vrátila k spolupráci s PF PU, keď aj vďaka manažmentu fakulty *„vytrvala naša spolupráca v atmosfére rešpektu, tolerancie a spoločnej snahy o zvyšovanie kvality. Vždy nás spájala záujem o dobrú vec, o skvalitňovanie učiteľského vzdelávania, budovanie a zvyšovanie kvality doktorandského štúdia, ako aj kvalifikačných procesov. Veľmi si vážim ústretovosť a akceptáciu, s ktorou som sa vždy stretávala na prešovskej pôde,*“ vyzdvihla ocenená profesorka Kasáčová.

V centre pozornosti dieťa

Profesorka Bronislava Kasáčová pri príležitosti udelenia čestného doktorátu na slávnostnom zasadnutí predniesla prednášku pod názvom „Storočie snáh o reformu vzdelávania a cesta k profesionalite učiteľov“.

Ako v rámci nej zdôraznila: *„Mojou témou je dieťa ako motív pedagogických reforiem a učiteľ, bez ktorého žiadna reforma nemá nádej.*“ Upriamila pozornosť na to,

že *„chyby a omyly pedagogiky boli väčšinou spôsobené vplyvom ideológií, ktoré účelovo používali nástroje ochromujúce autonómne rozhodovanie učiteľov a ich konanie sa tak stávalo nástrojom moci.*“

Vďaka prierezu obdobiím a vyzdvihnutím jednotlivých osobností profesorka poukázala na významné míľniky i významné mená na poli pedagogiky. Čo si ona osobne praje pre toto storočie?

„Mojím želaním je, aby 21. storočie bolo storočím učiteľa. Verím sile výchovy, verím učiteľom a ich potenciálu, verím pedagogike a jej miestu v systéme vied a verím univerzitám ako miestu slobodného výskumu, ktorý je podmienkou rozvoja vedy. Tu je miesto pre dnešných mladých ľudí, aby pokračovali v doterajších snahách a udržiavali a obraňovali myšlienky slobodného bádania,“ ukončila svoju prednášku v duchu vďaky za udelené ocenenie prof. PhDr. Bronislava Kasáčová, CSc.

Foto: Andrej SCHLANK

Profesorka Bronislava Kasáčová získala vysokoškolský diplom v odbore pedagogika v r. 1982 na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Do roku 1989 pôsobila v Krajskej pedagogickopsychologickej poradni v Banskej Bystrici. Na akademickej pôde pôsobí od roku 1989: najprv na Katedre pedagogiky a psychológie, od roku 1990 do 1996 ako vedecká pracovníčka vo Vedecko-výskumnom ústave regionalistiky v Banskej Bystrici, od roku 1996 až doposiaľ pôsobí ako vysokoškolská učiteľka na Pedagogickej fakulte (PdF) Univerzity Mateja Bela (UMB) v Banskej Bystrici, na Katedre elementárnej a predškolskej pedagogiky PdF UMB.

Počas rokov 2005 – 2008 bola vedúcou katedry, v rokoch 2008 – 2016 prodekanou PdF UMB pre pedagogickú činnosť. V odbore pedagogika sa profilovala aj vedecky: v roku 1998 získala vedeckú hodnosť CSc. na Pedagogickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, v roku 2003 dosiahla titul docentky pedagogiky na PdF UMB v Banskej Bystrici a v roku 2010 bola inaugurovaná za profesorku v odbore pedagogika na UMB v Banskej Bystrici.

Profesorka Kasáčová pôsobí ako členka Vedeckej rady PdF UMB, Vedeckej rady PF PU v Prešove, pôsobila ako členka odborových komisií a komisií pre obhajoby dizertačných prác, členka komisií pre habilitačné a vymenúvacie/inauguračné konanie na pedagogických fakultách na Slovensku a v Čechách. Je členkou komisie 11 agentúry VEGA pre posudzovanie vedeckých projektov v odboroch pedagogika, psychológia, vedy o športe, je výkonnou editorkou slovenskej redakcie medzinárodného časopisu The New Educational Review a členkou redakčnej rady časopisu Forum Dydaktyczne Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego v Bydgoszczy. Pôsobila ako členka pracovnej skupiny Akreditačnej komisie SR a hodnotícomi komise Národného akreditačného úradu pro vysoké školství v Českej republike.

REKTOR SA STRETOL SO ZAMESTNANCAMI UNIVERZITY

Mária DUDOVÁ-BAŠISTOVÁ

Ich rodné listy potvrdili okrúhle jubileá. Pri vzácných chvíľach osobného sviatku sa zamestnanci Prešovskej univerzity (PU) v Prešove stretli pri priateľskom stretnutí s rektorom univerzity Petrom Kónym, ktorý im pri týchto vzácných okamihoch poďakoval za plodnú prácu na akademickej pôde.

V príjemnej atmosfére sa nieslo stretnutie, ktoré sa stalo už milou tradíciou. Jubilujúci zamestnanci sa na pozvanie rektora PU Petra Kónyu pravidelne stretávajú, aby

svoj sviatok oslávili aj v kolektíve svojich kolegov. Ide o oslávencov, ktorí sa dožili 50, 60 a 70 rokov života. Tento čas je taktiež chvíľou nielen spomínania či bilancovania,

ale i priestorom na odovzdanie symbolických poďakovaní.

„Som rád a chcem sa vám poďakovať, že ste prijali pozvanie na dnešné stretnutie, pri ktorom si pripomíname vaše jubileá. Tiež sa vám chcem poďakovať za všetko, čo ste pre našu univerzitu robili a robíte. Za celé tie roky, v niektorých prípadoch desaťročia, za váš vklad, ktorý ste do univerzity vložili. Aj vašou obetavou prácou a vďaka energii ste sa pričínili o fungovanie a rozvoj i úspešné postavenie Prešovskej univerzity,“ vyzdvihol na margo pracovných aktivít a úspechov prítomných rektor PU Dr. h. c. prof. PhDr. Peter Kónya, PhD.

Vo svojom príhovore oslávencom zaželel ešte pevné zdravie a hojnosť úspechov, a to tak v pracovnom, ako aj súkromnom živote. Ako symbolické poďakovanie odovzdal spomienkové predmety prof. Ing. Peter Adamišín, PhD., prorektor pre stratégiu a marketing PU.

Podujatie, ktoré sa uskutočnilo v zasadačke rektora, sa nieslo v príjemnej atmosfére, o ktorú sa svojou účasťou pričínili vyše štyridsať prítomných jubilantov.

Foto: František FRANKO

PU MÁ NOVÉHO ZÁSTUPCU V EURÓPSKEJ AKADÉMII VIED A UMENÍ

Mária DUDOVÁ-BAŠISTOVÁ

Svojho reprezentanta v Európskej akadémii vied a umení má najnovšie aj Prešovská univerzita (PU). Prof. RNDr. Marián Reiffers, DrSc., FInstP., prorektor pre vedu, umenie, šport a akreditáciu PU, bol zvolený za nového člena Európskej akadémie vied a umení.

Začiatkom marca sa v Salzburgu konalo zasadnutie Valného zhromaždenia EASA (European Academy of Sciences and Arts – Európska akadémia vied a umení) na Salzburgskej univerzite (7. marca 2025). Na programe bolo prerokovanie správ o činnosti, finančnej správy a auditorskej správy a voľba nového vedenia Akadémie. Za jej

prezidenta bol zvolený prof. Klaus Mainzer.

Na ďalší deň (8. marca 2025) sa uskutočnilo slávnostné zasadnutie spojené s inauguráciou nových členov. Slávnosť otvorili zvuky piesne Gaudeamus igitur. Súčasťou slávnosti bola aj zaujímavá prednáška prof. Dr. Claudie Boc-

king, riaditeľky ústavu klinickej psychológie a psychiatrie pri Amsterdamskom univerzitnom centre s názvom: Mental health in societal challenging times, where to target the system with what. Celá slávnosť bola umocnená hudobnými vystúpeniami umeleckého tria a ukončená hymnou Európskej únie.

Súčasťou slávnostného ceremoniálu bol významný moment, keď bol prof. RNDr. Marián Reiffers, DrSc., FInstP. zvolený za člena EASA v oblasti prírodných vied.

Európska akadémia vied a umení so sídlom v Salzburgu je mimovládnu európskou organizáciou založenou ku propagácii vedeckého a spoločenského pokroku. Bola založená v roku 1990 prof. Felixom Ungerom ako učená spoločnosť. Dnes má okolo 2 000 členov z celého sveta, ktorí sú významnými vedcami, umelcami a vedúcimi osobnosťami, a ktorí svoju činnosť zasvätili inovatívnemu výskumu, interdisciplinárnej a nadnárodnej spolupráci práve tak, ako aj výmene a rozširovaniu vedomostí a znalostí. Členovia Akadémie sú zvolení na základe ich výnimočných výsledkov vo vede, umení a riadení. Medzi jej členmi sú aj niekoľkí nositelia Nobelových cien, ako napríklad prof. Ferenc Krausz, prof. Anton Zeilinger a prof. Klaus Hasselmann – všetci za fyziku.

Foto: archív Mariána REIFFERSA

PODPÍSAI SME MEMORANDUM S MINISTERSTVOM VNÚTRA SR

Mária DUDOVÁ-BAŠISTOVÁ

Na základe deklarovanej spolupráce sa prehĺbia možnosti na spoluprácu medzi akademickou pôdou a sférou bezpečnostných zložiek.

Vzácnu návštevu hostila (14. marca 2025) Prešovská univerzita v Prešove (PU). Rektor univerzity Dr. h. c. prof. PhDr. Peter Kónya, PhD. spolu s dekanom Fakulty športu doc. PaedDr. Pavlom Ružbarským, PhD. privítali štátnu tajomníčku Ministerstva vnútra SR Dr. h. c. prof. JUDr. Luciu Kurilovskú, PhD. Počas stretnutia došlo v ich zastúpení k podpisu Memoranda o spolupráci medzi Ministerstvom vnútra SR a Prešovskou univerzitou v Prešove.

Štátna tajomníčka Lucia Kurilovská v rámci svojho pracovného programu na východnom Slovensku navštívila aj Prešovskú univerzitu v Prešove. Podľa jej slov išlo o jej prvú návštevu na tejto akademickej pôde. Spolu s ňou prijali pozvanie aj zástupca riaditeľa Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Prešove plk. Mgr. Ján Ivanecký a riaditeľka vnútorného odboru pplk. Mgr. Renáta Mileriková.

V rámci neformálnej diskusie sa štátna tajomníčka zaujímala o to, aké študijné programy ponúka Fakulta športu PU, aké požiadavky sú klade-

né na záujemcov o štúdium i to, aký je profil absolventa a jeho následné uplatnenie na trhu práce. Taktiež bola predmetom rozhovoru aj otázka bezpečnosti študentov na PU a pripravované aktivity, ktoré sú vyvíjané v tomto smere. Rektor Peter Kónya predstavil štátnej tajomníčke Lucii Kurilovskej doterajšie pozitívne kroky v otázke zvyšovania bezpečnosti i plány do blízkej budúcnosti.

Zavŕšením stretnutia bolo podpísanie Memoranda o spolupráci. Toto memorandum deklaruje obojstranný záujem o spoluprácu s cieľom dosahovať efektívne výsledky pri zabezpečovaní vzdelávania, ktoré je zamerané na študijný program špeciálna pohybová príprava v bezpečnostných zložkách i jeho prepojenie s praxou v bezpečnostných zložkách. Memorandum vymedzilo okruhy a spôsob činností, ktoré túto spoluprácu podporia.

Prešovská univerzita bude v prospech ministerstva a policajného zboru napríklad poskytovať informácie o organizovaní odborných seminárov a konferencií týkajúcich

sa špeciálnej pohybovej prípravy v bezpečnostných zložkách, poskytovať pomoc pri organizovaní a obsahovom zameraní aktivít organizovaných ministerstvom a na požiadanie poskytovať odborníkov na lektorskú činnosť v rámci ďalšieho vzdelávania zamestnancov ministerstva.

Taktiež sa bude Prešovská univerzita angažovať v prezentovaní ministerstva a policajného zboru na verejnosti i medzi študentmi PU, oboznamovať „s podmienkami prijatia do štátnej služby príslušníka policajného zboru, zvyšovať prestíž a dôveryhodnosť policajného zboru, ako aj podporovať vo svojej pôsobnosti úctu k všeobecne záväzným právnym predpisom a verejnému poriadku“.

Recipročne bude s univerzitou spolupracovať aj Ministerstvo vnútra SR, a to napríklad pri posudzovaní aktuálnosti návrhov záverečných prác, ktoré sa budú prioritne týkať oblasti špeciálnej pohybovej prípravy v bezpečnostných zložkách. Rovnako to bude podľa možností aj spolupráca pri aktivitách, ktoré bude organizovať PU, či projektoch týkajúcich sa činnosti policajného zboru. V neposlednom rade je tu priestor na vytvorenie praxe pre študentov v radoch polície.

„V rámci možností, na základe vzájomnej dohody, umožňovať odbornú prax študentov bakalárskeho štúdia PU v študijnom programe špeciálna pohybová príprava v bezpečnostných zložkách v dohodnutých termínoch a v počte na vybraných útvaroch v pôsobnosti krajského riaditeľstva,“ deklaruje podpísané memorandum, ktoré nadobudlo platnosť podpísaním, teda od piatka 14. marca 2025.

Pre študentov Fakulty športu PU v Prešove znamená podpísanie memoranda s Ministerstvom vnútra SR významný míľnik.

Foto: Andrej SCHLANK

VEDENIE PU SA STRETLO S RIADITEĽMI STREDNÝCH ŠKÔL

Mária DUDOVÁ-BAŠISTOVÁ

Ako si byť vzájomne nápomocní, a akými cestami motivovať mladých, aby si vyberali vysokoškolské štúdium nielen za hranicami kraja či krajiny, ale aj doma? Aj na tieto otázky hľadali odpovede počas stretnutia na pôde Prešovskej univerzity (PU) v Prešove riaditelia stredných škôl s vedením univerzity. Na oboch stranách bol deklarovaný záujem hľadať ďalšie možnosti pre zlepšenie a zefektívnenie spolupráce.

Vzájomná kooperácia PU v Prešove so strednými školami naprieč regiónom patrí medzi hlavné piliere budovania vzťahov. Príkladom toho bolo aj stretnutie zástupcov univerzity so zástupcami stredných škôl. V uplynulých dňoch prijali pozvanie na takéto zasadnutie viacerí riaditelia stredných škôl z rôznych častí východného Slovenska. PU v Prešove pre nich pripravila priestor, kde bolo možné spoločne hľadať a prinášať inšpirácie pre posilnenie vzájomnej spolupráce.

„Chceme sa vám poďakovať, že pomerne veľa študentov si vyberá našu univerzitu aj vďaka vašej neúnavnej práci a spolupráci,“ vyzdvihol činnosť stredoškolských pedagógov a pracovníkov rektor PU Dr. h. c. prof. PhD. Peter Kónya, PhD. Upriamil pozornosť

na skutočnosť, že univerzita, samosprávny kraj, mesto i stredné školy by mali mať spoločný záujem o to, aby mali mladí ľudia ambície ostávať v regióne. Jednou z foriem ako ich tu udržať, je poskytnutie kvalitného štúdia.

Ako rektor pripomenul: *„Nová doba si žiada nové spôsoby aj metodiku spolupráce. Je tu priestor považovať o formách novej spolupráce.“* Zo strany univerzity uviedol ako príklady možnosti návštevy univerzity stredoškolákmi či naopak – návštevy spojené s prednáškami zo strany vysokoškolských pedagógov na pôde stredných škôl. Súčasťou stretnutia bola prezentácia, ktorá konkrétnejšie priblížila PU. V rámci nej prorektor pre stratégiu a marketing prof. Ing. Peter Adamišin, PhD. poukázal na široké

portfólio, ktoré univerzita ponúka, a to nielen v otázke vzdelávania, ale i ďalších ponúk a možností osobného rozvoja. V duchu hesla univerzity: „... viac ako vzdelanie“.

Paralelne sa počas stretnutia riaditeľov s rektorom a prorektorom konalo v priestoroch univerzity i ďalšie zasadanie. V rámci neho sa stredoškolskí výchovní poradcovia stretli s prorektorkou pre vzdelávanie prof. PaedDr. Ivanou Cimermanovou, PhD. Tá im bližšie predstavila jednotlivé fakulty PU a možnosti štúdia, ktoré sú aktuálne v ponuke pre záujemcov o vysokoškolské vzdelanie.

Pozvanie na stretnutie prijali takmer štyri desiatky riaditeľov a výchovných poradcov z rôznych častí východného Slovenska. Zastúpenie mali okrem Prešova napríklad aj Lipany, Michalovce, Snina či Rožňava, a to naprieč rôznymi typmi škôl (gymnázia, hotelové akadémie či stredné školy so zdravotníckym zameraním).

Foto: Andrej SCHLANK

ÚVOD NOVÉHO KALENDÁRNEHO ROKA SPESTRILA ČAŠA VÍNA

Mária DUDOVÁ-BAŠISTOVÁ

Tradičné podujatie v úvode nového kalendárneho roka sa uskutočnilo počas tretieho januárového pondelka. Novoročná čaša vína bola milou príležitosťou na stretnutie pedagogických zamestnancov s vedením Prešovskej univerzity (PU).

Pozvanie rektora PU v Prešove prof. Petra Kónyu prijali 20. januára 2025 do Študentskej jedálne PU pedagogickí zamestnanci všetkých fakúlt i vedúci zamestnanci.

Príjemnou súčasťou stretnutia býva hudobná kulisa. Kultúrny program uviedol prof. RNDr. Marián Reiffers, DrSc., prorektor pre vedu, umenie, šport a akreditáciu PU. V rámci programu sa predstavil hrou na klavíri Bc. František Pluta, ktorého pedagogicky pripravila doc. Liubov Gunder, zaslúžilá umelkyňa Ukrajiny. Na klavíri zaznelo dielo Valsi Scherzandi od Desidera Lauka. Na husliach zahrala od Henryka Wieniawskiego dielo Kujawiak in a minor huslistka Anastasiia Nadolska s pedagogickou prípravou Mgr. art. Patrika Kanuščáka, klavírne ju sprevádzala doc. Liubov Gunder. Sólovým spevom podujatie skrášlila Bc. Júlia Petrušová.

V úvode stretnutia rektor PU Dr. h. c. prof. PhDr. Peter Kónya, PhD. poďakoval za prijatie pozvania na tradičné novoročné podujatie zo strany prítomných hostí. Vo svojom príhovore upriamil pozornosť na blízku budúcnosť.

„Ani tento rok, ktorý tentoraz začína, nebude o nič ľahší. Takisto nás čaká veľa problémov, veľa výziev, s ktorými sa budeme musieť vyrovnávať,“ podotkol rektor s vymenovaním očakávaných udalostí. Medzi nimi je v prvom kalendárnom polroku, teda v letnom semestri, hodnotenie vedecko-výskumnej činnosti i avizované zmeny učiteľských a študijných programov, ktoré bude univerzita realizovať.

Rektor upriamil pozornosť na aktuálny proces, ktorým je *„dosiaľ najkomplexnejšia, najmasívnejšia rekonštrukcia, aká na našej univerzite od jej vzniku prebieha, a to*

rekonštrukcia vysokoškolského areálu“.

„Chcem vám poďakovať za to, že ste dokázali pracovať aj v jesenných a zimných mesiacoch v nie najdokonalejších podmienkach, ktoré sú v tejto časti univerzity,“ ďakoval rektor s vyjadrením presvedčenia, že *„budete aj naďalej prejavovať veľkú dávku tolerancie a empatie a spolu – „za pochodu“ – dotiahneme túto rekonštrukciu do úspešného konca.“*

Rektor PU Peter Kónya v závere príhovoru zaželel prítomným v novom roku predovšetkým pevné zdravie, veľa spokojnosti v osobnom živote i ďalšie úspechy v živote pracovnom.

Foto: Andrej SCHLANK

KONZULTAČNO-PORADENSKÉ CENTRUM JE OTVORENÉ

Mária DUDOVÁ-BAŠISTOVÁ

Prešov, 18. december 2024 – Nové pracovisko sprístupnila Prešovská univerzita v Prešove. Welcome Office je konzultačno-poradenské centrum, ktoré je určené na poradenstvo pre domácich i zahraničných študentov. V portfóliu má široký záber služieb, pričom tie pomôžu študentom zo zahraničia komplexne sa zorientovať pri príchode vo viacerých smeroch. Centrum tiež ponúkne pomocnú ruku pri rôznych úkonoch spätých s tunajším pobytom.

Prešovská univerzita (PU) v Prešove má ďalší bod, ktorý zefektívni ponuku služieb pre študentov aj pedagógov na úrovni presahujúcej hranice inštitúcie. Nové konzultačno-poradenské centrum je určené pre medzinárodnú spoluprácu Prešovskej univerzity. Welcome Office sa zameriava na poskytovanie komplexnej podpory zahraničným študentom, domácim študentom, zamestnancom aj hosťujúcim odborníkom. Pomáha pri adaptácii na nové prostredie (Buddy systém, jazyková podpora, City a Campus Tours), pri vízovom konaní, legalizácii pobytu či zdravotnom poistení. Taktiež je k dispozícii v otázke výberu zahraničných mobilit, pri poradenstve i ďalších aktivitách. Novootvorené centrum je koordinované Útvorom zahraničia a vonkajších vzťahov PU. Otvorili ho v internátnych priestoroch tzv. „nového internátu“ na Ul. 17. novembra č. 11 v Prešove.

„Takéto miesto na univerzite je veľmi kľúčové, čo sa týka rozvíjania medzinárodnej spolupráce. A to tak z úrovne študentských mobilit, ako aj učiteľských a výskumných mobilit.

Priestory majú slúžiť na komplexnú podporu pre zahraničných aj domácich študentov, tiež učiteľov a výskumníkov,“ uviedla počas otvorenia 17. decembra 2024 doc. ThDr. Mária Kardis, PhD., prorektorka pre zahraničné a vonkajšie vzťahy.

„Toto centrum má byť miestom, ktoré bude lámať interkultúrne bariéry pre prichádzajúcich aj odchádzajúcich študentov i učiteľov. Bude slúžiť ako miesto komplexnej podpory pre prichádzajúcich, čo sa týka vízových povinností, banky aj všetkých administratívnych náležitostí, ktoré sa s tým spájajú,“ uviedla prorektorka. Centrum má široké spektrum ponúkaných služieb.

„Bude to tiež také integračné miesto, ktoré pomôže včleniť sa do regiónu, pochopiť jeho špecifiká a zároveň pomôže rozvíjať spoluprácu na všetkých úrovniach,“ vysvetlila prorektorka, ktorá zároveň poďakovala vedeniu univerzity i internátov za podporu, v neposlednom rade oddeleniu aj Útvoru zahraničných a vonkajších vzťahov PU za prípravu a koordináciu.

Pozitívne hodnotil myšlienku otvorenia centra tiež prof. Ing. Peter Adamišin, PhD., prorektor pre stratégiu a marketing. *„Prešovská univerzita venuje otázke internacionalizácie dlhodobo veľkú pozornosť. Sme v dynamickom prostredí. A vysoká škola, ktorá nenaskočí na túto vlnu internacionalizácie, tak zrejme nebude môcť potom dobehnúť ani ten posledný vagón,“* skonštatoval prorektor. Vyjadril vieru v to, že toto nové konzultačno-poradenské centrum bude okrem iného stimulom a motiváciou pre zapojenie sa fakúlt, a to aj napríklad v otázke rozširovania ponuky štúdia v anglickom jazyku.

„Želáme si, aby boli služby centra využívané a spolupráca slúžila v prospech všetkých fakúlt, lebo je to naše spoločné dielo,“ dodala prorektorka. Konzultačno-poradenské centrum je možné navštíviť denne v čase od 8.30 do 15.30 hod., od pondelka do štvrtka.

Foto: Andrej SCHLANK

ZÍSKALI SME OCENENIE ZODPOVEDNÝ VEREJNÝ OBSTARÁVATEĽ ZA ROK 2023

Mária DUDOVÁ-BAŠISTOVÁ

Portál TRANSPAREX udelil Prešovskej univerzite (PU) v Prešove ocenenie **Zodpovedný obstarávateľ 2023** za výsledky v oblasti verejného obstarávania v uplynulom roku. V rebríčku hodnotenia sa Prešovská univerzita umiestnila na popredných priečkach spomedzi vyše 3 400 verejných obstarávateľov. Udelili jej hodnotenie **A +**, ktoré sa radí do kategórie nadpriemerných hodnotení.

Pozitívnu spätnú väzbu na profesionálnosť a odbornosť svojej činnosti dostala Prešovská univerzita v Prešove. V otázke verejného obstarávania dosiahla hodnotenie „Veľmi zodpovedný obstarávateľ“. Certifikát zodpovedného obstarávateľa 2023 udelil univerzite portál TRANSPAREX, ktorý prevádzkuje spoločnosť ProWise, a. s.

Toto ocenenie za transparentné obstarávanie bolo pridelené len pre 213 verejných obstarávateľov z celkového počtu 3 428 hodnotených subjektov. Prešovská univerzita v Prešove sa umiestnila na 8. mieste v kategórii „Vysoké školstvo, veda a výskum“.

Vďaka za ocenenie patrí všetkým, ktorí sa oň pričínili svojou prácou a zodpovedným prístupom v otázke procesu verejného obstarávania. Kvalitná príprava zákaziek a ich rýchla realizácia pomáha šetriť verejnými financiami a zvyšuje dôveryhodné postavenie Prešovskej univerzity v Prešove v rámci portfólia jednotlivých subjektov v celoslovenskom meradle.

Prešovská univerzita aj získaním tohto ocenenia potvrdila, že je v rámci svojej činnosti organizáciou, ktorá v rámci koordinovania procesov funguje na kvalitatívne vysokej úrovni.

Portál TRANSPAREX je špecializovaný informačný systém pre overovanie konfliktu záujmov vo verejnom obstarávaní. Jeho cieľom je otvorenými dátami podporovať hospodársku súťaž pre lepšie podnikateľské prostredie na Slovensku a zvýšiť transparentnosť vo verejných obstarávaníach.

NÁVŠTEVA ŠVAJČIARSKÉHO VEĽVYSLANCA

Adriána Ingrid KOŽELOVÁ

Dňa 3. decembra 2024 sa na pôde Filozofickej fakulty (FF) Prešovskej univerzity (PU) v Prešove uskutočnila významná a inšpiratívna návšteva. Jeho Excelencia Peter Nelson, veľvyslanec Švajčiarskej konfederácie na Slovensku, zavítal na Inštitút germanistiky a romanistiky Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove.

Švajčiarsky veľvyslanec sa počas svojej návštevy stretol s predstaviteľmi univerzity a fakulty. Najskôr Jeho Excelenciu prijali rektor našej univerzity Dr. h. c. prof. PhDr. Peter Kónya, PhD. a prorektor pre stratégiu a marketing prof. Ing. Peter Adamišin, PhD. Stretnutia sa zúčastnili riaditeľ Inštitútu germanistiky a romanistiky FF PU doc. Mgr. Ján Drengubiak, PhD. a iniciátor celej myšlienky tejto návštevy doc. Mgr. Ján Jambor, PhD. Stretnutie sa nieslo v duchu hľadania možností na prehlbovanie vzájomných vzťahov.

Popoludní prijala veľvyslanca dekanka FF PU prof. PhDr. Beáta Balogová, PhD., MBA. Toto spoločné stretnutie aj s členmi Inštitútu germanistiky a romanistiky vytvorilo priestor na rozhovory nielen o možnostiach zapojenia švajčiarskych odborníkov do akademických aktivít fakulty, ale aj na osobnejšie zážitky Jeho Excelencie z jeho doterajších pôsobísk. Veľvyslanec zdôraznil, že podpora jazykového vzdelávania je kľúčom k lepšiemu porozumeniu medzi národmi a kultúrami. Jeho návšteva sa niesla v duchu medzikultúrneho dialógu a posilňovania vzťahov medzi Slovenskom a Švajčiarskom.

Pre študentov a verejnosť Jeho Excelencia Peter Nelson pripravil dve prednášky na tému Ako funguje Švajčiarsko? Dejiny, politika, medzinárodné vzťahy. Jednu pred-

niesol v nemčine a druhú vo francúzštine. Detailne v nich priblížil unikátne fungovanie Švajčiarska ako modelu spolupráce a neutrality. Zaoberal sa nielen politickým systémom krajiny, ale aj jej historickými a jazykovými špecifikami, ktoré robia zo Švajčiarska unikátny príklad multikulturalizmu.

Bc. Monika Bednárová, Bc. Margaréta Grušková a Bc. Dorota Bečárová (anglický jazyk a kultúra a francúzsky jazyk a kultúra) a Bc. Lucia Hatráková, Bc. Alexia Magerová a Bc. Zuzana Vavreková (anglický jazyk a kultúra a nemecký jazyk a kultúra) zabezpečili simultánne tlmočenie, čo pre nich predstavovalo výnimočnú príležitosť precvičiť si odborné jazykové zručnosti a preveriť v praxi tlmočnickú kompetenciu. Veľvyslanec ich výkon ocenil a poznamenal, že schopnosť jazykovo premostiť rôzne kultúry je základom pre rozvoj medzinárodnej spolupráce.

Počas svojich prednášok Peter Nelson zdôraznil, že Švajčiarsko a Slovensko majú mnoho spoločného – predovšetkým silný zmysel pre lokálne hodnoty a identitu, pričom obe krajiny dokážu byť zároveň otvorené svetu. Podľa jeho slov je spolupráca medzi krajinami dôležitá nielen v hospodárskej, ale aj v kultúrnej a akademickej oblasti.

Návšteva Jeho Excelencie sa uskutočnila v deň konania Vianočného

soirée, ktoré sa nieslo v príjemnej a sviatočnej, už vianočnej atmosfére. Tradičné slovenské piesne a tance preniesol kúsok slovenskej kultúry priamo k veľvyslancovi. Peter Nelson s úsmevom priznal, že ľudové tradície vždy obdivoval a že vystúpenie súboru bolo pre neho výnimočným zážitkom.

Celý deň strávený na pôde Prešovskej univerzity bol podľa Jeho Excelencie dôkazom toho, že Slovensko a Švajčiarsko majú potenciál na ešte užšiu spoluprácu v oblasti vzdelávania, kultúry a výskumu. Táto návšteva, ako jedinečný príklad spojenia akademických, kultúrnych a diplomatických hodnôt, zanechala obojstranne hlboký dojem.

Foto: Lenka POLÁKOVÁ

MIGRÁCIA, FAKTY A MÝTY

Róbert KIRÁLY

Dňa 12. februára 2025 informačné centrum Europe Direct Prešov v spolupráci s Inštitútom politológie (IPOL) Filozofickej fakulty (FF) Prešovskej univerzity (PU) v Prešove a Univerzitou tretieho veku PU v Prešove zorganizovalo interaktívnu diskusiu na tému „Ako zodpovedne riadiť migráciu?“.

Študenti a študentky z Univerzity tretieho veku PU v Prešove, ale aj širšia verejnosť, mali počas podujatia „Ako zodpovedne riadiť migráciu?“ možnosť oboznámiť sa s teoretickými konceptmi súvisiacimi so stále aktuálnou migračnou krízou, ako aj s tým, ako Európska únia reflektuje túto problematiku – napríklad prostredníctvom Paktu o migrácii a azyle.

Poslaním tejto interaktívnej diskusie bolo prispieť k celoeurópskemu diskurzu v súvislosti s problematikou migrácie, pričom mala zároveň ambíciu sprostredkovať korektné informácie, ktoré častokrát vo verejnom priestore zanikajú pod ťarchou rôznorodých dezinformácií. Ciele podujatia ozrejmil manažér centra Europe Direct Prešov PhDr. Matúš Žac, PhD.: „Vzdelávanie o migrácii v EÚ je kľúčové pre pochopenie jej príčin, dôsledkov a výziev, ktorým naša spoločnosť čelí. Migrácia ovplyvňuje pracovný trh, sociálne systémy aj kultúrnu rozmanitosť,

príčom dezinformácie a stereotypy o nej mnohokrát vedú k polarizácii verejnej mienky. Informovanosť o tejto téme nám pomáha prijímať rozhodnutia na základe faktov a podporuje inkluzívnu politiku, ktorá rešpektuje ľudské práva, ako aj bezpečnostné záujmy štátov. V kontexte rastúcich globálnych kríz

je vzdelanie o migrácii nevyhnutné pre udržateľnú budúcnosť Európskej únie.“

Posolstvá podujatia v konečnom dôsledku ocenili aj samotní poslucháči, ktorí takýto formát vrelo privítali. Ako uviedol jeden z účastníkov – Peter: „Diskusia bola naozaj obohacujúca. Páčilo sa mi na nej predovšetkým to, že sme mohli slobodne a otvorene diskutovať o tak vážnej téme, akou je problematika migrácie. Aj táto téma koniec koncov formuje budúcnosť Európy a je mimoriadne dôležité o nej diskutovať a hľadať spoločné riešenia.“

Formát diskusie si pochvaľovala aj účastníčka Dominika: „Je skvelé, že sme mali možnosť zúčastniť sa takéhoto podujatia. V meste Prešov nemáme príliš veľa možností, ako sa otvorene a zároveň odborne porozprávať o takýchto témach. Je preto namieste poďakovať sa informačnému centru Europe Direct Prešov za to, že sa podujal zorganizovať túto

interaktívnu diskusiu a veríme, že to nebolo naposledy.“

Okrem edukačno-informačného charakteru mala diskusia slávnostný ráz, nakoľko bola súčasťou otvorenia nového letného semestra v rámci Univerzity tretieho veku PU v Prešove. Pevne veríme, že sa nám podobný formát podarí zopakovať aj nabudúce, a že časom prilákame čoraz väčší počet záujemcov a záujemkyň pre debatu o európskych témach. Koniec koncov, aj my sme Európa.

Foto: archív autora

AKADEMICKÁ VÝMENA SKÚSENOSTÍ V USA

Zuzana POKLEBBOVÁ, Beáta BALOGOVÁ

Začiatkom letného semestra Akademického roka 2024/25 sa dekanka Filozofickej fakulty (FF) Prešovskej univerzity (PU) v Prešove prof. PhDr. Beáta Balogová, PhD., MBA a doc. Ing. Mgr. Zuzana Poklembová, PhD. za Inštitút edukológie a sociálnej práce (IESP) FF PU zúčastnili na pozvanie College of Social Work, University of Kentucky, dvojtyždňovej akademickej návštevy v USA.

Už osem rokov trvá spolupráca IESP FF PU v Prešove s College of Social Work, University of Kentucky, USA. Výsledkom tejto spolupráce sú okrem spoločných publikácií aj zapojenie IESP FF PU v Prešove do Global Self-Care Initiative – medzinárodného výskumu zameraného na starostlivosť o seba, sociálnych pracovníkov a pracovníčok v rôznych krajinách sveta vrátane Slovenska a prvý európsky Self-Care Lab, ktorý bol na pôde FF PU v Prešove slávnostne otvorený v júni 2023.

Ďalším míľnikom intenzívnej akademickej spolupráce týchto dvoch inštitúcií bola medzinárodná výmena skúseností v Spojených štátoch, ktorej sa na pozvanie College of Social Work, University

of Kentucky za prešovské laboratórium starostlivosti o seba zúčastnili prof. PhDr. Beáta Balogová, PhD., MBA a doc. Ing. Mgr. Zuzana Poklembová, PhD. Súčasťou pobytu bol, okrem výmeny skúseností, účasti na pracovných stretnutiach a odborných prednáškach, aj podpis ďalšej Partnerskej zmluvy o spolupráci medzi IESP FF PU v Prešove a College of Social Work, University of Kentucky, zameranej na rozšírenie prebiehajúcej výskumnej a akademickej spolupráce na ďalšie oblasti: forenznú sociálnu prácu, umelej inteligencie, militarnej sociálnej práce a criminal justice.

Foto: archív autoriek

SIMULÁCIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU NA PÔDE FILOZOFICKEJ FAKULTY

Adriána Ingrid KOŽELOVÁ

Inštitút germanistiky a romanistiky Filozofickej fakulty (FF) Prešovskej univerzity (PU) na čele s riaditeľom doc. Mgr. Jánom Drengubiakom, PhD. privítal stojedenať gymnazistov študujúcich francúzsky jazyk, aby si vyskúšali rolu europoslancov. Slovensko-francúzsky univerzitný inštitút (SFUI) už jedenásť rokov umožňuje mladej generácii vyskúšať si, ako vyzerá pôsobenie v Európskom parlamente.

SFUI v spolupráci s Inštitútom germanistiky a romanistiky FF PU pripravili pre gymnazistov zo Slovenska zaujímavé podujatie. Dňa 19. novembra 2024 sa v Aule Weberiane uskutočnil už 11. ročník simulácie Európskeho parlamentu.

Spolu sa 111 mladých slovenských študentov z 15 stredných škôl republiky opäť stretlo v úlohe europoslancov a diskutovali o problematike rozširovania Európskej únie – tohtoročnou témou bola otázka vstupu Ukrajiny do EÚ.

Túto významnú akciu podporili viaceré významné inštitúcie a organizácie: Styčná kancelária Európsky parlament – Kancelária na Slovensku, Ambassade de France en Slovaquie/Vel'vyslanectvo Francúzska na Slovensku, Institut français de Slovaquie/Francúzsky inštitút na Slovensku, Institut d'études politiques de Paris, Campus européen de Dijon.

Mladým „europoslancom“ sa na úvod prihovril prostredníctvom videozáznamu francúzsky veľvyslanec Jeho Excelencia Nicolas Suran, ďalej ich privítala dekanica FF PU v Prešove prof. PhDr. Beáta Balogová, PhD., MBA; doc. PaedDr. Radovan Gura, PhD., riaditeľ Slovensko-francúzskeho univerzitného inštitútu; atašé pre vedeckú a univerzitnú

spoluprácu Thomas Perrin
a riaditeľ Inštitútu germanistiky
a romanistiky FF PU doc. Mgr. Ján
Drengubiak, PhD.

Gymnazisti, ktorí sa venujú štúdiu
francúzskeho jazyka, si prišli
v sprievode svojich pedagógov
a lektorov vyskúšať, ako funguje
jeden z najvýznamnejších demo-
kratických orgánov Európskej
únie. Táto udalosť, ktorá spojila
vzdelávanie, kultúru a politiku,
zaznamenala obrovský úspech
a inšpirovala mladých ľudí k aktív-
nemu záujmu o dianie v Európe.

Cieľom simulácie bolo priblížiť
študentom fungovanie Európskeho
parlamentu prostredníctvom
aktívnej účasti na jeho proce-
soch. Počas celého dňa študenti
pracovali v politických frakciách,
diskutovali o aktuálnych témach
a predkladali návrhy riešení –
presne tak, ako to robia skutoční
europoslanci. Každá skupina mala
vlastné priority, hodnoty a ciele,
čím sa simulácia stala nielen rea-
listickou, ale aj veľmi dynamickou.

Študenti si zároveň vyskúšali
dôležité schopnosti, akými sú argu-
mentácia, vyjednávanie či tímová
práca. Pre mnohých z nich to bola
prvá príležitosť vidieť a zažiť, aké
zložité je dosiahnuť kompromis
v multikultúrnom a mnohonárod-
nostnom prostredí, ktoré Európsky
parlament predstavuje.

Jedným zo špecifik tohto podujatia
bola skutočnosť, že celodenné ro-
kovanie prebiehalo vo francúzskom
jazyku. Týmto spôsobom si študen-
ti nielen prehľbovali jazykové zruč-
nosti, ale zároveň získali možnosť
použiť jazyk v reálnom kontexte.
Francúzština, ako jeden z oficiál-
nych jazykov Európskej únie, pod-
čiarkla autenticnosť celého zážitku
a zároveň posilnila medzikultúrne
spojenie medzi účastníkmi.

Simulácia Európskeho parlamen-
tu si vyslúžila pozitívne ohlasy
od študentov, pedagógov aj orga-

nizátorov. Mnohí účastníci ocenili
možnosť získať nové poznatky
a uvedomiť si dôležitosť aktívneho
občianstva. Organizátori zároveň
zdôraznili význam podobných
aktivít pre mladých ľudí, ktoré ich
motivujú, aby sa zaujímali o spo-
ločenské dianie a podnecujú ich
k aktívnemu prístupu k budovaniu
európskej budúcnosti.

Simulácia Európskeho parlamentu
dokázala, že mladí Slováci majú
chuť a potenciál byť aktívnymi
občanmi a prispievať k formovaniu
európskej spoločnosti. Orga-
nizátori podujatia už avizovali
ďalší ročník, ktorý by mal privítať
ďalších študentov a poskytnúť im
inšpiratívne zážitky.

Takéto podujatie je významným
krokom v internacionalizačných
procesoch našej fakulty. Do jeho
prípravy sa zapojila aj mladá
generácia romanistov: interná
doktorandka Inštitútu germa-
nistiky a romanistiky Mgr. Lucia
Valúchová a študentky Bc. Dorota
Bečárová a Bc. Margaréta Gruško-
vá, ktoré mali okrem iného záro-
veň možnosť prakticky si vyskúšať
ad hoc konzekutívne tlmočenie.
Svojou pomocou a ochotou exce-
lentne reprezentovali alma mater.

Fotografie: Lenka POLÁKOVÁ

K PSYCHOLOGICKÝM ASPEKTOM STRATY V PROSPECH ŽIVOTA

Martina PETRÍKOVÁ

Dňa 4. februára 2025 zorganizovali členovia riešiteľského kolektívu grantového projektu KEGA č. 004PU-4/2024 Téma smrti pre život – umelecká literatúra pre deti a mládež v literárnovedných a didaktických súvislostiach na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove pracovné stretnutie.

Techniky smútkového poradenstva

- Smútkový denník
- Napísanie listu
- List na ukončenie neukončeného
- Koláž spomienok
- Spomienková krabica
- Technika regulovaného smútenia
- Prázdna stolička

V on-line prostredí odznela interaktívna prednáška s názvom K psychologickým aspektom straty, na ktorú nadviazal workshop o literatúre pre deti s témou smrti. Cieľom podujatia bolo zabezpečiť také psychologické a didaktické podnety pre riešiteľov, ktoré by mohli pozitívne ovplyvniť ich ďalší výskum, resp. jeho aplikáciu v školskom prostredí, ale predovšetkým v literárnej didaktickej komunikácii.

Prednáška psychologičky, Mgr. Marty Marošovej, ktorá je vedúcou krízových intervenčných tímov IPčka a metodičkou v oblasti krízovej intervencie, mala prehľadnú štruktúru a jasne stanovený cieľ. Prednášajúca sa venovala niekoľkým tematickým okruhom – strate a smúteniu z pohľadu vývinových štádií, prežívaní dieťaťa, problematike bezpečného a podporného prostredia, regulácii emócií, štádiám smútenia, ako aj problematike smútku a straty v literatúre.

Uvedomiť si existenciu problémového javu znamená vstúpiť na cestu jeho poznávania, ale i na cestu poznávania seba samého v situácii, keď sme s ním konfrontovaný, či

už bezprostredne, alebo aj z odstupu pozorovateľa, čitateľa a pod. Rovnako aj dieťa, teda potenciálny recipient literatúry s témou či problémom smrti, ktoré nemožno izolovať od problémovej skutočnosti, môže získať nové a veku primerané podnety, zážitkové poznanie o náročných situáciách či návody na to, ako prekonávať prekážky na životnej ceste; ba dokonca sa môže stať „odolnejším“ (podľa M. Marošovej) v živote.

Hľadanie odpovede na otázku, ako môže literatúra pre deti s vybranou témou pomôcť potenciálnym mladším recipientom, možno teda spojiť s viacerými procesmi: – s dôslednejším poznávaním psychologických aspektov straty, vedomého spracovania emócií, jednotlivých fáz smútenia či prežívania vypätej situácie vo vybranom vývinovom štádiu a pod.; s dôsledným poznávaním „literatúry v literatúre“, ktorá tematizuje stratu, či literárnej didaktickej komunikácie a vhodných stratégií i metód rozvoja osobnosti dieťaťa.

Za zmienku stojí aj možnosť uchovať a sprostredkovať obsah nahrávky s 2-hodinovou interaktívnou prednáškou pre potreby

štúdiá či výskumu, aby sa mohla naplňať snaha porozumieť problémovému javu, napr. aj v procese didaktickej literárnej komunikácie, počas zmysluplnej diskusie o tých problémoch, ktoré nemožno prehliadať ani v literatúre pre deti.

V ďalšej časti pracovného stretnutia vedúca riešiteľka grantového projektu prezentovala návrh modelovej hodiny, pričom sa zameriavala na literárnovedné a didaktické aspekty interpretácie umeleckého textu, určeného pre mladšieho recipienta, s problémom straty. Dôraz sa kládol aj na diskusiu riešiteľov projektu o téme a probléme smrti v literatúre pre deti a mládež, o literárnej didaktickej komunikácii v učiteľských i prekladateľských študijných programoch; ale tiež na prezentovanie poznania o literárnom texte ako nástroji rozvoja čitateľských a kultúrnych kompetencií študentov i žiakov.

A tak sa zdá, že smrť v literatúre pre deti, totiž z dosahu mladšieho či staršieho čitateľa, ak je aj podnetom na uvažovanie a lepšie zvládnutie náročných situácií, nám môže byť nápomocná.

„ČLOVEK VO VÍRE PREMIEN“ – SÉRIA PREDNÁŠOK NA GTF

Štefan PACÁK

Na Gréckokatolíckej teologickej fakulte (GTF) Prešovskej univerzity v Prešove sa konali ďalšie tri prednášky zo série „Človek vo víre premien“. Tieto prednášky sa uskutočnili vďaka projektu KEGA „Inovácia študijného programu animácia voľnočasových aktivít s dôrazom na prepojenie s praxou“. Prednášky poskytli študentom, ale aj širokej verejnosti možnosť získať nové poznatky nielen v teológii, ale aj v iných oblastiach života, kde sa mohli zapojiť aj do akademickej diskusie.

Dňa 19. novembra 2024 bol hosťom prednášky profesor morálnej teológie prof. ThDr. Marek Petro, PhD., ktorý priblížil hlboký a málo známy pojem „retrográdny antropocentrizmus“. Tento pojem vysvetlil ako pohľad, v ktorom človek zostáva stredobodom Božej pozornosti a lásky, a to aj vtedy, keď sa sám od Boha odchádza. Táto myšlienka bola v priebehu prednášky prirovnaná k biblickému podobenstvu o márnotrattom synovi. Prednášajúci však zdôraznil, že toto podobenstvo presnejšie vystihuje názov „Podobenstvo o milujúcom Otcovi“, ktorý neprestáva čakať na svojho syna, ktorý sa od neho vzdialil. Poukázal na lásku Otca, ktorý dáva svojmu synovi symboly dedičstva.

Ďalším hosťom série týchto prednášok bol 11. decembra 2024 prešovský arcibiskup metropolita ThDr. Jonáš Maxim, PhD., ktorý predstavil tému „Pravdivý duchovný život kresťana“. V tejto prednáške upriamil

pozornosť na spiritualitu, ktorú označil za jedinečnú a individuálnu cestu pre každého človeka k Bohu. Zdôraznil, že autentická spiritualita nie je len o vonkajších prejavoch, ale predovšetkým o prehľbovaní osobného vzťahu s Bohom, ktorý utvára každodenný život. Dotkol sa aj tém, ako sú demonizácia, a vysvetlil, aká je dôležitosť duchovného vedenia. Poukázal aj na svoju duchovnú prax, ako duchovné vedenie kňaza pomáha veriaciim prekonávať výzvy denno-denného života a hľadať Božiu vôľu.

Dňa 26. februára 2025 sa predstavil arcibiskup prof. ICDr. Cyril Vasil, SJ, PhD., košický eparchiálny biskup. Ústrednou témou jeho prednášky bola „Cirkev a občianska spoločnosť“. Podelil sa o historický vývoj cirkvi, ako sa formovala v rôznych štátoch, ale aj o tom ako štát, ale aj vnútorná politika štátu ovplyvňovala cirkev. Predstavil aj tému vzťahu cirkvi a občianskej spoločnosti v súčasnosti, kde pripomenul, že každý veriaci je

zároveň aj aktívnym členom štátu a má nielen právo, ale aj povinnosť podieľať sa na budovaní spoločenského dobra. Pripomenul, že úlohou každého jedného kresťana je zodpovedne pristupovať k občianskym povinnostiam a zároveň, že viera prirodzene zasahuje aj do oblasti spoločenského života, kde kresťan má právo sa vyjadriť.

V závere každej prednášky nasledovala diskusia, počas ktorej mali prítomní ľudia možnosť klásť otázky, ktoré ich zaujímali, a pozvaní hostia poskytli odpovede na tieto otázky.

Všetkými prednáškami nás sprevádzal moderátor týchto stretnutí Mons. doc. ThDr. Ľubomír Petrík, PhD., ktorý svojím profesionálnym prístupom spríjemnil tieto prednášky. Celkovú atmosféru prednášok umocnila gospelová skupina Peter Milenky & band, ktorá svojimi piesňami vytvárala neobyčajnú atmosféru a týmto podčiarkla duchovný rozmer.

Ďalšie prednášky zo série „Človek vo víre premien“ sa uskutočnia 23. apríla 2025, hosťom večera bude otec archimandrita ThLic. Marek Durlák, PhD., protosynkel Prešovskej archieparchie, ktorý sa bude venovať téme „Životaschopnosť kresťanstva v pohanskom svete“. Posledným hosťom 14. mája 2025 bude prof. ThDr. PaedDr. Ing. Gabriel Paľa, PhD., ktorý prednesie tému „Pravda alebo lož? Ako médiá formujú našu realitu?“

Bližšie informácie o prednáškach nájdete na facebookovej a instagramovej stránke GTF.

Foto: ThLic. Martin TKÁČ, PhD.

BOWLINGOVÝ TURNAJ GRÉCKOKATOLÍCKEJ TEOLOGICKEJ FAKULTY

Žaneta TKÁČOVÁ

Záver zimného semestra sa niesol v športovom duchu. Vo štvrtok 13. februára sa Gréckokatolícka teologická fakulta (GTF) stretla na bowlingovom turnaji, na ktorom sa zúčastnili pedagogickí aj nepedagogickí zamestnanci, absolventi, študenti a priatelia fakulty.

Na bowlingovej trati sa znova konal turnaj GTF, ktorý sa uskutočnil mimo akademického prostredia v Prešove. Táto športovo-relaxačná akcia bola príjemným záverom zimného semestra. Organizácia bola opäť skvele naplánovaná a do hry sa zapojili nielen študenti, ale aj pedagogickí aj nepedagogickí zamestnanci, absolventi či priatelia našej fakulty.

Turnaj tvorilo osem rôznych skupín. Každá z nich mala svoj špecifický názov a piatich aktívnych hráčov. Hoci išlo o športové podujatie, celá akcia sa niesla

v priateľskom a radostnom duchu. O úvodné slovo a moderovanie sa postarala doktorka Jana Lukáčová a modlitbu predniesol dekan fakulty doc. Peter Tirpák. Atmosféra bola úžasná a v pozadí bolo počuť len padajúce kolky.

Súťaž trvala necelú hodinu a pol. Po vyhodnotení všetkých skupín prišiel čas na odovzdávanie cien. Štvrté miesto získala skupina Teachers. Ako už trochu prezrádza názov, túto skupinu tvorili pedagogickí zamestnanci fakulty. Na treťom mieste sa umiestnila skupina s názvom Mačanka, ktorú

tvoril “organizátorsko-priateľský” tím. Skvelé druhé miesto získali Sestry a Bratia. Zloženie tohto tímu tvorili bohoslovci z Gréckokatolíckeho kňazského seminára Pavla P. Gojdiča v Prešove, ako aj študenti a absolventi našej Alma mater. Víťazstvo bowlingového turnaja tento rok patrilo tímu Dream Team, pričom členov tvorili študenti externej formy odboru Európske štúdiá. Okrem toho sa tohto turnaja zúčastnili aj nasledujúce tímy: Elita GTF, ktorú tvorili administratívni zamestnanci a priatelia fakulty, a tím Strike & Roll, ktorý tvorili študenti dennej formy štúdiá. Všetci ocenení získali víťazné ceny, ktoré tvorili medaily, poháre, diplomy či sladká maličkosť.

Zámerom však nebolo vytvoriť iba priestor pre ďalší bowlingový zážitok, ale predovšetkým zažiť príjemne strávený čas v spoločenstve ľudí a priateľov našej fakulty. Veríme, že sa táto akcia stane tradíciou, na ktorú sa budeme vždy po skúšobnom období tešiť.

Foto: Drahomíra LONGAUEROVÁ

VĎAKA ZA BÁSNIKA

Michal HOSPODÁR

Pod týmto názvom sa na Gréckokatolíckej teologickej fakulte (GTF) Prešovskej univerzity (PU) v Prešove 20. marca uskutočnilo spomienkové podujatie pri príležitosti nedeľnej storočnice kňaza-básnika Mons. Dr. h. c. Mgr. Jozefa Tótha. Ide o prvého prodekana a súčasne čestného prodekana tejto fakulty, muža, ktorý sa výrazne podieľal na jej obnovení po páde totality. Na večnosť odišiel vo veku požených 97 rokov a jeho telesné ostatky sú uložené na cintoríne v rodnej Haniske pri Košiciach.

Podujatie otvoril a moderoval doc. Michal Hospodár, blízky priateľ nebohého teológa a básnika Jozefa Tótha. V príhovore zhrnul niektoré menej známe okolnosti sprevádzajúce jeho život a položil aj rečnícku otázku: „Kto nahradí (spirituálnych) básnikov?“ V mene dekana fakulty vystúpil s pozdravom prodekan prof. Marek Petro, vedúci Katedry systematickej teológie. Básňou Z Božieho prameňa, napísanou na počesť Jozefa Tótha, pozdravil podujatie

Mons. doc. Ľubomír Petrík. Za bývalých pedagogických kolegov sa podelil so spomienkami RNDr. Jozef Voskár, ktorý nešetril obdivom nad životným príbehom a svedectvom Mons. J. Tótha počas tzv. katakombálnej cirkvi v totalite. Súčasťou spomienkového podujatia bolo aj premietnutie 23-minútového videa. V ňom Jozef Tóth na pozadí myšlienkového odkazu MUDr. Pavla Straussa ponúkol prenikavú analýzu súčasného spoločenského života

s prorockými víziami inšpirovanými starozákonnými prorokmi. Nasledovala ďalšia báseň v recitačnom podaní Jozefa Vaška, moderátora TV Lux. V otvorenej diskusii vystúpil bývalý Tóthov študent a dnes už docent na GTF PU v Prešove Marcel Mojzeš, osobný priateľ JUDr. Ján Lemeš a ďalší.

Krátke predstavenie súborného literárneho diela Mons. Jozefa Tótha (editor T. Križka) a tiež knihy Na krídlach slova a viery bolo pre prítomných pozvaním k hlbšiemu prenikaniu do jeho bohatého myšlienkového odkazu. Akademickú časť na fakulte zakončil prednesom básne Ave alma mater a poďakovaním doc. Michal Hospodár. Spoločná modlitba v gréckokatolíckej katedrále bola duchovnou bodkou za hodnotným podujatím. Podujatie otvorilo záujem o spirituálnu poéziu aj u študentov katolíckej teológie, čo je v súlade s nedávno vydanou knihou pápeža Františka s názvom Viva la poesia!

DUCHOVNÁ OBNOVA NA GTF

Michal HOSPODÁR

V príprave na nový letný semester sa konala na Gréckokatolíckej teologickej fakulte (GTF) Prešovskej univerzity (PU) už tradične duchovná obnova pedagógov i zamestnancov. Obnovu 13. februára slovom viedol o. Mgr. Peter Kačur, riaditeľ arcibiskupskej kancelárie a bývalý študent fakulty.

Program podujatia začal modlitbou tretieho času. Nasledovala katechéza o. Petra Kačura k evanjeliovej výzve dňa: Bdejte! „Prestávam bdieť, keď prestávam mať rád“ uviedol o. Peter a nabádal prítomných všimnúť si toho druhého a zahŕňať ho drobnými pozornosťami. Svoju katechézu aktualizoval na prežívaný jubilejný rok 2025, kedy máme zanechať staré sváry a spory a vykročiť na cestu odpustenia. Len vtedy nastane osob-

né duchovné víťazstvo, spočívajúce v prechode z hriechu do života s Kristom, čo je súčasne najväčšie ovocie biblicky chápaného bdenia.

Po katechéze bol vytvorený priestor na osobné stíšenie, rozjímavú modlitbu a sviatosť pokánia. Vyvrcholením duchovnej obnovy bolo spoločné slávenie sv. liturgie, ktorej predsedal doc. Peter Tirpák, dekan fakulty. V príhovore sa o. Peter Ka-

čur vrátil k liturgickým perikopám dňa. Vo výzve bdieť je ukryté aj rozlišovanie dobra od zlého vo svojom vnútri, čiže vo svedomí. Ak človek duchovne drieme, prirodzene sa dopúšťa mnohých prehrešení, ktoré si ani nechce pripustiť a uvedomiť. Kazateľ na príkladoch zo života nabádal prítomných k autentickému obráteniu a pokániu. Len tak je možné duchovne rásť a viesť aj mladých ľudí k zrelosti, uzavrel svoju reflexiu.

Vydarené podujatie prinieslo podnety k prehĺbeniu duchovného života kňazov i laikov, za čo vyjadril poďakovanie doc. Peter Tirpák. Osobitne poďakoval vedúcemu obnovy o. Petrovi za jeho uvoľnený prístup k voľakedajším pedagógom a zamestnancom a za vyslovené myšlienky. Obnovu ukončilo radostné Mnohoľstvie všetkým prítomným.

PREKLAD DIELA PROFESORA RUSSNÁKA O PÔSTNEJ DISCIPLÍNE

Marcel MOJZEŠ

Profesor Mikuláš Russnák (1878 – 1954) prednášal v Prešove i v Bratislave. Je autorom 191 zväzkov vedeckých prác z oblasti teológie. Jeho dielo o pôstnej disciplíne Katolíckej cirkvi východného obradu, napísané po latinsky v roku 1929, sa začína prekladať do slovenčiny.

V prvý deň svätej Štyridsiatnice, 3. marca 2025 sa na pôde Gréckokatolíckej teologickej fakulty (GTF) Prešovskej univerzity (PU) v Prešove a Gréckokatolíckeho arcibiskupstva v Prešove uskutočnilo významné stretnutie s Mgr. Máriou Antóniou Strýčkovou, PhD. zo Slavistického ústavu Slovenskej akadémie vied v Bratislave, ktorá sa podujala preložiť z latinského jazyka prvú časť diela profesora Mikuláša Russnáka (1878 – 1954) o pôstnej disciplíne Katolíckej cirkvi východného obradu (*Disciplina ieiunandi Ecclesiae catholicae secundum ritum orientale*).

Mikuláš Russnák (1878 – 1954) bol gréckokatolícky kňaz, v rokoch

1918 – 1927 pôsobil ako generálny vikár Prešovskej eparchie. Od r. 1902 prednášal v Prešove na Vysokej bohosloveckej škole dogmatiku. Od r. 1936 sa stal univerzitným profesorom v Bratislave, kde na teologickej fakulte prednášal dogmatiku až do násilnej likvidácie Gréckokatolíckej cirkvi v apríli 1950.

Napísal 191 zväzkov vedeckých prác z rôznych oblastí teológie. Je pochovaný na Martinskom cintoríne v Bratislave. Dielo o pôstnej disciplíne napísal v Prešove ešte v roku 1929 v rámci prípravy kodifikácie východného cirkevného práva, ktoré dnes poznáme ako Kódex kánonov východných cirkví

(CCEO). Hneď v úvode spomenutého diela autor cituje Pôstnu triódu: „Uctieваме si pôst ako ochrancu čistoty a matku bezvášnivosti...“. Preklad prvej časti diela prof. Russnáka sa realizuje v rámci projektu *Ad fontes liturgicos*, ktorý finančne podporilo Dikasterium pre východné cirkvi v Ríme. Hlavným riešiteľom projektu je doc. ThDr. Marcel Mojzeš, PhD. z Katedry systematickej teológie GTF PU v Prešove.

Foto: archív autora

KONFERENCIA O DIALÓGU AJ IDENTITE

Mária DUDOVÁ-BAŠISTOVÁ

Dialóg ako forma návratu ku koreňom bol jeden z pohľadov, ktorý priniesla interdisciplinárna medzinárodná vedecká konferencia. Uskutočnila sa na Prešovskej univerzite v Prešove, na Gréckokatolíckej teologickej fakulte, pričom bola priestorom pre prezentáciu príspevkov významných odborníkov rôznych vedných oblastí i z rôznych častí sveta.

Jedna z foriem budovania živého spoločenstva je dialóg. Aká je jeho úloha v rámci spoločenstva i samotnej identity? Odpovede na tieto otázky poodhaľovala medzinárodná interdisciplinárna vedecká konferencia s príznačným názvom „Spoločenstvo – dialóg – identita. Úloha dialógu v budovaní spoločenstva: návrat ku koreňom“. Uskutočnila sa v priestoroch Gréckokatolíckej teologickej fakulty Prešovskej univerzity v dňoch 6. – 7. marca 2025.

„Táto konferencia je príležitosťou pre výmenu poznatkov a skúseností o tom, čo nás formuje. Identita nie je statická. Bez dialógu nie je možné budovať autentické vzťahy, pochopenie ani zmysluplnú identitu – a tým ani fungujúcu a súdržnú spoločnosť. A sme v jubilejnom roku 2025, ktorý v svojej podstate je výzvou k obnove vzťahov, návrat k podstate evanjelia, sile odpustenia,“ uviedla v úvode dvojdnovej konferencie Mária Kardis, jedna z hlavných organizátorov podujatia. Dekan Gréckokatolíckej teologickej fakulty prof. Peter Tirpák pripomenul hodnotu dialógu v rámci akejkoľvek interakcie: *„Ježiš sa nebál vstúpiť do dialógu s tými, ktorých svet odsudzoval. Sme povolaní byť svetlom a svedkami Kristovej lásky. Konferencia je o hľadanií identity – kto sme? Najhlbšia identita je viera v Boha. Návrat ku koreňom nie je cestou späť, ale cestou do hĺbky.“*

V rámci dvojdnového programu konferencia poskytla platformu pre odborníkov z rôznych vedných oblastí teológie, biblických vied, filozofie, sociológie, histórie, sociálnej práce, pedagogiky a psychológie, aby spoločne analyzovali a diskutovali o význame dialógu v budovaní spoločenstva a jeho vplyve na formovanie identity jednotlivcov aj celých skupín. Tento interdisciplinárny prístup umožnil holistické uchopenie problematiky a vytvoril priestor pre veľmi prínosnú diskusiu.

Konferencia mala medzinárodný charakter, keďže svojou účasťou ho podporili významní odborníci z rôznych častí sveta – okrem Slovenska to boli hostia z Českej republiky, Poľska, Talianska, USA a Vietnamu. Na organizácii podujatia sa okrem hostiteľskej fakulty podieľalo aj niekoľko ďalších zahraničných a domácich partnerov: Pápežský biblický inštitút v Ríme, Teologická fakulta Katolíckej univerzity Jána Pavla II. v Lubline, Centrum Abraháma J. Heschela pre katolícko-židovský dialóg Katolíckej univerzity Jána Pavla II. v Lubline, Mid-Atlantic Christian University (USA), Katedra katechetiky a praktickej teológie Katolíckej univerzity v Ružomberku a s podporou Slovenskej biblickej spoločnosti v Banskej Bystrici a Katolíckeho biblického diela na Slovensku. Súčasťou konferencie bola výstava Biblií, ktorá sa uskutočnila

pod patronátom Slovenskej biblickej spoločnosti.

Po plenárnej sekcii sa program konferencie oboch dní členil do dvoch paralelných sekcií. Kľúčovými témami boli spoločenstvo, dialóg a identita, ktoré boli analyzované z rôznych uhlov pohľadu. V rámci jednotlivých blokov prebiehali plodné diskusie, ktoré obohatili odbornú a študentskú obec o nové poznatky, podnety a perspektívy. Na konferencii mali možnosť prezentovať svoje výsledky výskumu aj študenti, pre ktorých boli vyčlenené dve sekcie.

Konferencia sa tešila vysokej účasti nielen zo strany pozvaných hostí, ale aj študentov rôznych akademických odborov. Význam podujatia spočíval aj v prehlbovaní dialógu medzi akademickou a laickou verejnosťou, čo prispieva k formovaniu nových prístupov v oblasti spoločenstva a identity v súčasnej spoločnosti.

Okrem vedeckého prínosu bola konferencia aj významnou príležitosťou na nadviazanie nových spoluprác a rozvoj existujúcich partnerstiev medzi univerzitami a vedeckými inštitúciami. Boli konzultované vízie novej spolupráce jednotlivých partnerov a nastavené konkrétne aktivity pre tento kalendárny rok.

Foto: archív Márie Kardis

KOLOKVIUM O TAJOMSTVE MYROPOMAZANIA

Michal HOSPODÁR

Na podnet doc. Marcela Mojzeša z Katedry systematickej teológie sa 5. februára uskutočnilo na Gréckokatolíckej teologickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove kolokvium s názvom: *Sväté tajomstvo myropomazania a začlenenie do cirkvi. Cieľom podujatia bolo prehĺbiť a synchronizovať poznatky o sviatosti myropomazania z rôznych teologických pohľadov.*

Samotnému kolokviu predchádzala spoločná modlitba tretieho času vo fakultnej kaplnke. Nastolenú tému ako prvý reflektoval doc. Michal Hospodár. Konštatoval, že myropomazanie je pre veriacich pomerne neznámou sviatosťou, čo má aj objektívne dôvody. Z pastoračného pohľadu zdôraznil potrebu koncentrácie u prijímateľa na skúsenosť spásy, teda stretnutie sa s Kristom a so spoločenstvom cirkvi. Z vlastnej pastoračnej praxe nabádal na systematickejšiu katechézu o Svätom Duchu, ktorého vedomé prijatie sa prejavuje v daroch, ovocí a špeciálnych daroch, čiže charizmách.

Univerzitný docent Jurij Popovič predstavil kánonický rámec vysluhovania tajomstva myropomazania. Osobitne sa venoval prípadom, keď gréckokatolícky kňaz vo svojej

farnosti vyslúži toto tajomstvo rímskokatolíckym veriacim. Pripomenul aj historické okolnosti, keď prešovský biskup Pavol P. Gojdič na obradovo zmiešaných územiach vysluhoval myropomazanie všetkým, ktorí ho o to žiadali. Nadväznosti na krstnú milosť a účinkom myropomazania z dogmatického pohľadu sa venoval doc. Štefan Paločko. Pripomenul, že tajomstvo myropomazania vyzbrojuje prijímateľa duchovnou silou, aby ľahšie prechádzal cez životné zápasy a prekážky. Cieľom nového človeka je žiť čím plnšie Kristov život a dosiahnuť spásu.

Vzájomný súvis medzi darmi Svätého Ducha a jeho ovocím analyzoval prof. Marek Petro. Človek je podľa neho posilňovaný darmi Ducha, aby prinášal konkrétne a viditeľné ovocie, ako ho taxatívne menuje

sv. Pavol v Liste Galaťanom. Vzťah medzi antickou paideia a kresťanským theósis bol námetom referátu prof. Pavla Dancáka. Už Platón načrtol akýsi koncept theósis, spočívajúci v pripodobnení sa bohu. Avšak tento filozofický koncept nezdieľa lásku a milosrdenstvo, čo sú hlavné atribúty biblického konceptu Boha. Podľa doc. Ľubomíra Petrika nám myropomazanie pomáha chrániť vieru a zdôvodniť nádej. Za veľmi dôležité označil prežívať náboženský život v kresťanskom spoločenstve, ktoré tvorí viditeľnú oporu jednotlivcovi. Seriál reflexií uzavrel doc. Marcel Mojzeš poukázaním na liturgické texty a osobitné výrazy ohľadne myropomazania. Dotkol sa termínu zoes filakterion, čo by sa dalo voľnejšie preložiť ako ochrana Božieho života v nás. Vo sviatostnom organizme má myropomazanie ten účinok, že uvoľňuje Božie energie, ktoré „zasial“ krst.

V nasledujúcej bohatej diskusii sa prítomní vrátili k podstatným otázkam a problematickým miestam chápania a vysluhovania tajomstva myropomazania. Stretnutie prinieslo nové svetlo do problematiky, ktorá je aj v liturgickom roku pomerne málo pertraktovaná, a preto aj málo známa. Za vydarené dopoludnie prítomným poďakoval organizátor doc. M. Mojzeš. Podobné kolokviá sú na Katedre systematickej teológie plánované aj do budúcnosti.

Foto: archív autora

ODBORNÁ EXKURZIA PLNÁ INŠPIRÁCIE

Yelyzaveta HROZDOVA, Janka HORVÁTHOVÁ

Dňa 22. novembra 2024 sa študenti programu Turizmus, hotelierstvo a kúpeľníctvo zúčastnili odbornej exkurzie v hlavnom meste Maďarska, Budapešti. Exkurzia bola zameraná na spoznávanie historických a kultúrnych pamiatok mesta, ako aj na získanie praktických skúseností v oblasti turizmu a hotelierstva.

Budapešť, často označovaná ako „perla na Dunaji“, je hlavné mesto Maďarska a jedno z najkrajších miest Európy. Svojou bohatou históriou, nádhernou architektúrou a jedinečnou atmosférou dokáže očariť návštevníkov z celého sveta. Mesto je známe svojimi pamiatkami, ako je majestátna budova parlamentu, reťazový most Széchenyi Lánchíd či ikonický Hradný vrch, ktoré odrážajú jeho významnú úlohu v európskych dejinách. Okrem toho Budapešť ponúka aj jedinečné zážitky spojené s jej tradičnou kuchyňou, termálnymi kúpeľmi a živými trhmi, čo z nej robí neodolateľnú destináciu počas celého roka.

Naša nedávna exkurzia do Budapešti nám priniesla nielen nové poznatky o histórii a kultúre tohto krásneho mesta, ale aj praktický pohľad na fungovanie luxusných hotelov. Počas návštevy sme mohli spoznávať jedno z najkrajších európskych miest v jeho vianočnej atmosfére a inšpirovať sa profesionálnymi službami v oblasti pohostinstva.

Už počas cesty v autobuse nás študenti druhého ročníka odboru turizmus, hotelierstvo a kúpeľníctvo informovali o základných faktoch a zaujímavostiach o Budapešti. Ich výklad bol pútavý a podložený zaujímavými príbehmi, ktoré obohatili

naše poznanie ešte pred príchodom na miesto.

Po príchode do Budapešti sme pokračovali v prehliadke hlavných pamiatok mesta. Študenti nás sprevádzali nielen k významným lokalitám, ale aj priamo na miestach ako impozantná budova maďarského parlamentu, ktorú sme si prezreli zvonku. Počas celej prehliadky nám poskytovali odborné výklady o histórii, architektonických detailoch a politickom význame jednotlivých miest, čím vytvorili profesionálnu a zároveň priateľskú atmosféru.

Tento zážitok nám umožnil lepšie pochopiť prácu turistických sprievodcov a zdokonaľiť naše prezentačné schopnosti. Následne sme navštívili štvorhviezdičkový hotel Verdi Budapest Aquincum, ktorý patrí medzi prestížne zariadenia v Budapešti. Po srdečnom privítaní nás manažér hotela oboznámil s filozofiou hotela, ktorá sa zakladá na kombinácii luxusu, profesionálnych služieb a rešpektovania potrieb hostí. Hotel sa môže pochváliť elegantne zariadenými izbami, vybavenými modernými technológiami a komfortným nábytkom, ktorý je prispôsobený aj náročnej klientele. Pre hostí, ktorí cestujú za biznisom, sú k dispozícii moderné konferenčné miestnosti s vysokokvalitnou tech-

nikou a flexibilnými možnosťami prispôsobenia priestorov.

Hotel Verdi Budapest Aquincum je ideálnym miestom pre tých, ktorí hľadajú spojenie luxusu, pohodlia a vysokej úrovne služieb. Pre nás bola táto návšteva nielen obohacujúcim zážitkom, ale aj ukážkou toho, aké štandardy je možné dosiahnuť v oblasti pohostinstva.

Po oficiálnej časti programu sme sa presunuli do centra mesta, kde sme si mohli užiť predvianočnú atmosféru Budapešti. Navštívili sme známe vianočné trhy, ktoré patria medzi najkrajšie v Európe. Stánky ponúkali množstvo tradičných maďarských pochútok, ako sú langoše, pečené gaštany či voňavé koláčky, ako aj vianočný punč, ktoré dodávali príjemnú hrejivú atmosféru v chladnom počasí. Okrem gastronomických zážitkov sme obdivovali aj krásne remeselné výrobky, ktoré sa predávali na trhoch – od ručne vyrábaných ozdôb až po tradičné textilie a keramiky. Táto časť exkurzie poskytla študentom nielen príležitosť spoznať tradičnú maďarskú kultúru, ale aj lepšie porozumieť, ako turistické destinácie počas zimného obdobia využívajú vianočné atraktivity.

Foto: MARYNCHAK Ivanna

FAKULTA MANAŽMENTU, EKONOMIKY A OBCHODU OSLÁVILA VÝZNAMNÉ VÝROČIA

Tünde DZUROV VARGOVÁ

Rok 2024 sa pre Fakultu manažmentu, ekonomiky a obchodu (FMEO) Prešovskej univerzity (PU) v Prešove niesol v znamení osláv dvoch významných jubileí – 35 rokov od založenia prvého vysokoškolského štúdia v oblasti ekonomiky a manažmentu v Prešove a 20 rokov od vzniku samotnej fakulty. Tieto udalosti boli slávnostne pripomenuté počas podujatia, ktoré sa uskutočnilo v historických priestoroch Solivaru v Prešove za účasti viac ako 160 hostí.

Uplýnulo už 35 rokov od založenia prvého vysokoškolského štúdia v oblasti ekonomiky a manažmentu v Prešove, ako aj na území terajšieho Prešovského samosprávneho kraja a 20 rokov od vzniku fakulty, ktorá je pokračovaním dovtedajšieho univerzitného štúdia. Fakulta si od svojho vzniku získala rešpekt a významné postavenie nielen na Slovensku, ale aj v medzinárodnom akademickom priestore.

Priekopnícke kroky v oblasti manažmentu a ekonomiky začali už počas Nežnej revolúcie, keď vznikol prvý magisterský program Manažment na vtedajšej Univerzite Pavla Jozefa Šafárika v Prešove. Obe tieto výnimočné udalosti fakulta oslávila slávnostným podujatím, ktoré sa za účasti vyše 160 hostí uskutočnilo v historických priestoroch Skladu soli v Národnej kultúrnej pamiatke Solivar

v Prešove. Počas podujatia dekan fakulty, prof. Ing. Dr. Róbert Štefko, Ph.D. zhodnotil 20-ročný dynamický rozvoj fakulty a jej zásadný prínos k rozvoju univerzitného ekonomického a manažérskeho vzdelávania po roku 1989, ktoré formovalo generácie odborníkov nielen v regióne, ale aj na celoslovenskej úrovni.

Dekan fakulty prof. Ing. Dr. Róbert Štefko, Ph.D. vo svojom príhovore

vyzdvihol historické momenty, ktoré viedli k založeniu fakulty, a zdôraznil, že jej úspechy sú výsledkom nadšenia, odbornosti a spolupráce. Fakulta sa počas dvoch desaťročí svojej existencie úspešne etablovala ako významný vzdelávací a výskumný subjekt s akreditovanými bakalárskymi, magisterskými a doktorandskými programami, a zároveň získala práva na habilitačné a inauguračné konania. Vysoký vedecký výkon fakulty dokumentuje aj fakt, že učitelia za 20 rokov doposiaľ získali 141 výskumných grantov z externých vedeckých grantových agentúr – a to zo slovenských aj zahraničných. Fakulta začala čoskoro po svojom vzniku vydávať časopis „Journal of Management and Business: Research and Practice.“ Založená bola aj interná Grantová agentúra pre manažment – zvaná „GAMA“, ktorá vznikla v r. 2006 ako 1. na univerzite.

Slávnostného podujatia sa okrem zahraničných profesorov, rektorov, prorektorov a dekanov, zúčastnil aj rektor PU v Prešove Dr. h. c. prof. PhDr. Peter Kónya, PhD. spolu s prorektormi, dekanmi fakúlt

a členmi správnej rady PU v Prešove. Medzi pozvanými hosťami nechýbali ani členovia Expertnej a podnikateľskej rady fakulty, významné osobnosti z regionálnej a miestnej samosprávy, ako aj zástupcovia Ministerstva školstva, výskumu, vývoja a mládeže a Ministerstva cestovného ruchu a športu SR. Zvlášť významnou bola účasť zástupcov popredných ekonomických univerzít a fakúlt zo Slovenska, Poľskej republiky a Českej republiky, popri účasti online profesorov zo štyroch svetových kontinentov, čo ešte viac podčiarklo medzinárodný význam podujatia.

Gratulačné príhovory predniesli významné domáce a zahraničné akademické osobnosti z rôznych kútov sveta spomínaných štyroch kontinentov vrátane Spojených štátov amerických, Číny, Juhoafrickej republiky, Grécka, Talianska, Cypru, Českej republiky a Nórska. Ich prítomnosť a slová uznania podčiarkli medzinárodný význam fakulty a jej aktívne prepojenie s globálnou akademickou komunitou. Bolo skvelé, že pri tejto príležitosti sa v jednej sále medzi mnohými akademikmi stretli aj dekan všetkých

troch najvyššie umiestnených ekonomických fakúlt, ale zároveň aj troch najvyššie umiestnených fakúlt v spoločenských vedách v SR, ktoré sa, rovnako ako FMEO PU v Prešove, hrdia statusom „Excelentné výskumné pracovisko“: konkrétne, okrem hostiteľa, dekana FMEO PU v Prešove, predniesol gratulačný príhovor dekan Fakulty managementu Univerzity Komenského v Bratislave a dekan Ekonomickej fakulty TU v Košiciach.

Pri tejto slávnostnej príležitosti dekan fakulty prof. Ing. Dr. Róbert Štefko, Ph.D. odovzdal viacerým prítomným hosťom pamätné medaily ako prejav uznania za ich prínos pre rozvoj fakulty. Súčasťou ceremoniálu bolo aj udelenie ocenení in memoriam, ktoré vzdali hold významným osobnostiam fakulty, ktoré sa zaslúžili o jej rozvoj a dosiahnuté úspechy.

Na vysokú kvalitu štúdia na konkrétnej fakulte má vždy zásadný vplyv vysoká úroveň vedeckej činnosti tejto fakulty v danom odbore, resp. excelentnosť fakulty v oblasti výskumu. Od úrovne vedeckej činnosti významnou mierou závisí aj akreditácia študijných programov na všetkých stupňoch vrátane doktorandského štúdia.

FMEO sa spomedzi 120 hodnotených spoločenskovedných fakúlt a súčasti verejných univerzít na Slovensku vrátane všetkých ekonomických fakúlt, právnických fakúlt, filozofických fakúlt, pedagogických

fakúlt, fakúlt športu, sociálnoekonomických vied atď. umiestnila medzi troma najlepšími, čo je výrazným potvrdením jej špičkovej úrovne v rámci slovenského akademického prostredia. Fakulta sa tým pádom hrdí statusom „Excelentné výskumné pracovisko“, ktorý získala štyrikrát za sebou v rokoch 2022, 2023, 2024 aj pre rok 2025. Tento prestížny status je výsledkom vedeckého úsilia, vynikajúceho publikačného výkonu jej učite-

lov najmä v prestížnych svetových databázach a úspešného získavania grantov. Za posledné roky takto fakulta tým, že každoročne obháji ako Excelentné výskumné pracovisko svoju prestížnu pozíciu v spoločenských vedách v SR, zabezpečila časť dotácie do rozpočtu PU navyše zatiaľ v sume dohromady vyše 1,3 milióna eur.

Fakulta, ako Excelentné výskumné pracovisko, aktívne integruje výsledky svojho výskumu do vyučovacieho procesu, čím obohacuje vzdelávanie študentov o najnovšie poznatky a trendy a zároveň vykonáva transfer poznatkov z výskumu priamo do praxe. V priebehu rokov fakulta expandovala na dnešných 102 interných pracovníkov a 14 študijných programov pokrývajúcich všetky stupne vzdelávania. Fakulta má okrem katedier aj výskumné pracoviská, najznámejšie je napríklad „Neuromarketingové laboratórium“, s ním sa prepája „Laboratórium neuromanažmentu ľudských zdrojov“, Laboratórium hodnotenia faktorov prostredia. Na fakulte realizuje svoju činnosť aj „Centrum transferu technológií a výsledkov výskumu“ v rámci spolupráce s Centrom vedecko-technických informácií Slovenskej republiky. Na Úrade priemyselného vlastníctva sú doposiaľ zaregistrované štyri ochranné známky,

úžitkové vzory a v závere procesu registrácie sú aj dva nové patenty.

Transfer výskumu do praxe zabezpečuje aj vybudovaná sieť 84 domácich Stredísk študentskej praxe, praktickej prípravy a transferu výskumu v rôznych podnikoch a osem zahraničných takýchto stredísk (USA, Malta, Írsko, Španielsko, Grécko, Taliansko, Cyprus a Česko), ako aj 47-členná Expertná a podnikateľská rada FMEO, zložená z významných osobností z oblasti manažmentu podnikov a ďalších organizácií.

Medzinárodný význam fakulty potvrdzujú aj pravidelné vedecké konferencie, na ktorých sa zúčastňujú už tradične stálice – vyše 150 akademikov z 23 krajín z piatich svetadielov. Fakulta naďalej pokračuje v rozvoji, pričom od akademického roka 2025/2026 otvorí dva nové študijné programy – „Zelená ekonomika a podnikanie“ a „Ekonomika a manažment v udržateľnom inovatívnom priemysle“. Cieľom je nielen vzdelávať študentov na najvyššej úrovni, ale aj poskytovať praktické zručnosti, ktoré z nich spravia úspešných absolventov pripravených na výzvy moderného sveta.

Foto: Viktória ANDRAŠČIKOVÁ

ZIMNÝ SEMESTER NAPLNENÝ VEDECKÝMI PODUJATAMI

Daniela MATUŠÍKOVÁ

Aj zimný semester akademického roka 2024/2025 bol pre členky Katedry turizmu a hotelového manažmentu, Fakulty manažmentu, ekonomiky a obchodu (FMEO) plný podujatí vedeckého, odborného, ale aj vzdelávacieho charakteru. Z vedeckého pohľadu bol bohatý na možnosť účasti na konferenciách, na iných akademických pracoviskách v rámci Slovenska, na ktorých sa zúčastnili viaceré členky katedry.

Dňa 14. novembra 2024 sa konala konferencia SMARTOUR v priestoroch Slávnostnej auly Ekonomickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Bola zameraná na tému „*Smart tourism skills initiative*“ (Iniciatívy zručností smart turizmu). Konferencia bola organizovaná ako súčasť projektu Erasmus+ SMARTOUR, Smart Tourism Skills Initiative 2021-1-SK01-KA220-ADU-000033555, ktorý koordinujú členovia Katedry cestovného ruchu Ekonomickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici.

Podujatie vytvorilo predpoklady na prepájanie medzinárodného akademického prostredia so zástupcami odbornej praxe cestovného ruchu. Zastúpenie mali najmä krajské a oblasťné organizácie cestovného ruchu, ktoré zohrávajú dôležitú úlohu pri riadení cestovného ruchu v jeho destináciách. Zdôrazňované boli najmä potreby uplatňovania inteligentných nástrojov v službách cestovného ruchu aj v evidovaní jeho výkonov vzhľadom na digitálne iniciatívy súčasnej digitálnej doby. Predstavený bol aj novovzniknutý vzdelávací program, ktorý reflektoval na hlavné ciele projektu. Prostredníctvom neho sa v danej téme dokážu vzdelávať jednotlivci vo viacerých jazykových mutáciách.

Druhým podujatím bola konferencia „*Cestovný ruch novej generácie: Čistý, kreatívny, udržateľný*“, ktorá sa konala dňa 27. novembra 2024 na pôde Ekonomickej univerzity v Bratislave. Cieľom podujatia bolo prezentovať nové pro-environmentálne prístupy, ktoré môžu byť prínosné nielen pre podniky cestovného ruchu, ale najmä pre životné prostredie. Podnetná bola bohatá debata v diskusných paneloch, kde zástupcovia Slovakia Travel, neziskových organizácií, ekologických podnikov cestovného ruchu i akademického prostredia zdôrazňovali prínosy zodpovedného správania sa v odvetví cestovného ruchu.

Hlavný apel bol smerovaný na využívanie potravinového odpadu, ako aj zníženie miery využitia chemických prostriedkov. Otvorenou témou aj do budúcnosti ostáva to, ako môžu hotely, reštaurácie, turistické destinácie a ďalšie prijať zodpovednosť

za svoje dopady a transformovať ich na konkurenčnú výhodu. Podujatie zastrešovala platforma Planet Lover, ktorá je zameraná na zvyšovanie environmentálneho povedomia a podporu udržateľného spôsobu života. Verí, že udržateľnosť je kľúčovým pojmom pre budúcnosť a na základe toho organizuje rôznorodé projekty a stretnutia, kde vysvetľuje aj efektívne napĺňanie jeho princípov.

Účast na oboch podujatiach bola podporená projektom KEGA 005PU-4/2022 – KEGA: Inovácia študijného programu Turizmus, hotelierstvo a kúpeľníctvo v prvom stupni štúdia v študijnom odbore Ekonomika a manažment, ktorý bol riešený na Katedre turizmu a hotelového manažmentu FMEO a zároveň je končiacim v roku 2024.

Foto: archív autorky

ZELENÝ DESIGN SPRINT NA FAKULTE MANAŽMENTU, EKONOMIKY A OBCHODU

Jana CHOVANCOVÁ

Klimatická kríza, vyčerpanie prírodných zdrojov a nadmerná spotreba sú témy, ktoré sú čoraz naliehavejšie a vyžadujú si našu pozornosť. Hoci sa o nich najčastejšie diskutuje v kontexte vedy a politiky, významnú rolu v ich riešení zohráva aj vzdelávanie. Na Fakulte manažmentu, ekonomiky a obchodu si uvedomujeme, že ani budúci manažéri a podnikatelia nemôžu tieto témy ignorovať. Aj preto hľadáme inovatívne prístupy, ktoré umožnia našim študentom nielen pochopiť tieto výzvy, ale aj aktívne prispieť k ich riešeniu.

Jedným z efektívnych nástrojov, ktoré na fakulte testujeme je Design Sprint. Tento interaktívny a dynamický formát učenia je skvelým príkladom project-based learning (PBL), ktorý namiesto pasívneho prijímania informácií vťahuje študentov priamo do procesu riešenia problémov. Počas niekoľkých hodín sa stávajú tvorcami riešení, rozvíjajú

tímovú spoluprácu, kritické myslenie a schopnosť rýchlo sa adaptovať na nové situácie.

Marcový design sprint niesol názov (Ne)zodpovedná výroba a spotreba a zorganizovali sme ho v spolupráci s EU Climate Pact. Študenti sa zaoberali otázkou: Ako môžeme spotrebúvať a vyrábať zodpovednej-

šie? Uvedomili sme si, že nadmerná spotreba nie je len environmentálny problém, ale aj ekonomická a spoločenská výzva, ktorá si vyžaduje nové a inovatívne prístupy. Pod vedením Katky zo Suvko Coaching, ktorá účastníkov previedla celým procesom, vznikli dve rôzne, no zároveň inšpiratívne riešenia.

Prvý tím sa zamerlal na spotrebiteľov a prišiel s nápadom na organizovanie eventov, kde by si ľudia mohli vymieňať alebo darovať nepotrebné veci. Aby bol koncept ešte atraktívnejší, doplnili ho o AI-powered mobilnú aplikáciu, ktorá nielenže uľahčí organizáciu výmeny, ale aj vygeneruje unikátne outfity zo swapnutých kúskov. Takéto riešenie prináša ekologické aj finančné benefity a zároveň dokáže osloviť aj ľudí, ktorí sa bežne o udržateľnosť až tak nezaujímajú.

Druhý tím sa zamerlal na podnikateľov a vytvoril koncept združenia pre

výrobcov a predajcov elektroniky s mottom „Tisíc a jedna možnosť pre zelenšie podnikanie“, ktoré by fungovalo na dvoch úrovniach – prostredníctvom pravidelných networkingových stretnutí a online platformy na zdieľanie príkladov dobrej praxe a inovácií. Cieľom je podporovať reálne kroky smerom k udržateľnému podnikaniu namiesto prázdneho greenwashingu. Vďaka tomuto združeniu by si firmy mohli efektívnejšie vymieňať skúsenosti a hľadať udržateľnejšie obchodné modely.

Počas celého sprintu sprevádzali tímy mentori Emília, Adrian, Lucka, Jaro, Roman a Martin, ktorí študentom pomáhali formovať riešenia a kladli podnetné otázky. Odborný pohľad pridal aj doktor Benko z Odboru ochrany životného prostredia Prešovského samosprávneho kraja, ktorý poskytol študentom spätnú

väzbu na ich návrhy a prepoil ich s reálnymi potrebami a výzvami z praxe. Najväčším dôkazom úspechu bolo to, že diskusia neutíchla ani počas prestávok. Študenti zostávali pri svojich nápadoch, živo o nich diskutovali a hľadali spôsoby, ako ich čo najlepšie prepojiť s realitou. Práve v takýchto momentoch sa ukazuje, že vzdelávanie môže byť oveľa viac než len prednášky a skúšky – môže byť priestorom pre inovácie a skutočnú zmenu myslenia a konania.

Design Sprint nie je len o výsledku, ale o spôsobe, akým k riešeniam dospejeme. Navyše, všetko, na čom sme pracovali, malo pridanú hodnotu – a bolo to niečo zmysluplné a prospešné pre našu planétu. Zároveň študenti neboli len pasívnymi poslucháčmi, ale aktívnymi tvorcami. Práca v tímoch ich podnietila spolupracovať, rozvíjať

komunikačné zručnosti a vnímať rôzne perspektívy. A čo je najdôležitejšie – môžu sa tak učiť experimentovať, robiť rozhodnutia a nebať sa neúspechu, pretože práve ten často vedie k najlepším riešeniam.

Tento Design Sprint bol o zmene. O zmene myslenia a vnímania nás ako jednotlivcov a dopadov, ktoré majú naše každodenné rozhodnutia a náš spôsob života na našu planétu. A tiež o zmene prístupu k vzdelávaniu. Ukázalo sa, že ak študentom dáme priestor tvoriť, dokážu prísť s riešeniami, ktoré majú skutočný potenciál. Veríme, že aj takéto podujatia pomáhajú formovať nové generácie lídrov a inovátorov, ktorí budú mať odvahu meniť svet. A ak sa pýtate, či plánujeme pokračovať, tak rozhodne áno.

Foto: archív autorky

53. ROČNÍK KRAJSKÉHO KOLA GEOGRAFICKEJ OLYMPIÁDY

Monika IVANOVÁ

Geografická olympiáda sa teší veľkej oblube, čoho dôkazom je aj počet súťažiacich, ktorí sa do nej každoročne zapájajú. Ani tohto roku neostala bez povšimnutia. Tohtoročného kola sa zúčastnilo 99 súťažiacich z 11 okresov Prešovského kraja.

21. marca 2025 sa stretli študenti stredných škôl a osemročných gymnázií, aby si zmerali svoje sily v krajskom kole geografickej olympiády. Tohtoročného krajského kola sa zúčastnilo 99 súťažiacich. Šesť z nich súťažilo v kategórii A, dvaja v B kategórii, dvaja v A aj Z kategórii a 89 v Z kategórii. Kategória A je určená pre študentov, ktorí sa rozhodli spracovať prácu alebo poster na tému z regionálnej geografie sveta, kategória B pre súťažiacich, ktorí uprednostnili tému z regionálnej geografie Slovenskej republiky. Z kategóriu si vybrali študenti, ktorí sa rozhodli zmerať si svoje sily v riešení testových úloh.

Po registrácii sa súťažiacim a správdajúcim pedagógom prihovorili pani dekanka Fakulty humanitných a prírodných vied (FHPV) Prešovskej univerzity (PU) prof. MVDr. Janka Poráčová, PhD., MBA a vedúci katedry geografie doc. RNDr. Vla-

dimír Solár, PhD. Po úvodnom slove sa súťažiaci pustili do riešenia testových úloh. Po nich nasledovali povinné obhajoby prác a posterov v kategóriách A a B. Pre súťažiacich Z kategórie bol pripravený sprievodný program, o ktorý sa postarali Mgr. Anton Fogaš, PhD. a manželka Michalková.

Výsledky geografickej olympiády hodnotila porota v zložení: JUDr. RNDr. Monika Ivanová, PhD., Mgr. Patrik Bobák, doc. RNDr. Vladimír Solár, PhD., doc. RNDr. Radoslav Klamár, PhD., RNDr. Juliana Krokusová, PhD., Mgr. Anton Fogaš, PhD., Mgr. Janka Michalková, PhD., Mgr. Monika Popperová, RNDr., Mgr. Adam Kupec, RNDr. Martin Angelovič, PhD. a Ing. Marek Hudák, MBA.

V kategórii A zvíťazil Boris Blaško z Gymnázia Konštantínova 2

v Prešove. Na druhom mieste sa umiestnil Tomáš Jačišin z Gymnázia Jána Adama Raymana v Prešove a tretie miesto získala Šarlota Tomková z Gymnázia sv. Moniky v Prešove. V B kategórii zvíťazila Hana Vantová z Gymnázia Konštantínova 2 v Prešove, ktorá sa stala aj absolútnou víťazkou súťaže. Druhé miesto obsadila Margaréta Sabolová z Gymnázia Leonarda Stöckela v Bardejove, tretie nebolo udelené. V Z kategórii sa na prvom mieste umiestnil Richard Zuščák z Gymnázia Jána Adama Raymana v Prešove, na druhom mieste skončil Michal Rečičár z Gymnázia Dominika Tatarku v Poprade a tretie miesto obsadil Adam Kačmarík z Gymnázia Jána Adama Raymana v Prešove. Prví dvaja súťažiaci z každej kategórie postúpili do celoslovenského kola geografickej olympiády. Ďalšie vstupenky do celoslovenského kola budú závisieť od umiestnenia súťažiacich v ostatných krajoch.

O slávnostné vyhodnotenie súťaže sa postaral pán prodekan doc. RNDr. Štefan Koco, PhD., ktorý spolu s predsedníčkou krajského kola geografickej olympiády JUDr. RNDr. Monikou Ivanovou, PhD. a vedúcim katedry geografie doc. RNDr. Vladimírom Solárom, PhD. odovzdali najlepším súťažiacim vecné ceny a peňažné poukážky. Napriek tomu, že súťaž je financovaná zo štátneho rozpočtu, bez podpory vedenia FHPV PU, kolegov z katedry geografie, pracovníkov ABC Centra voľného času v Prešove a našich sponzorov – Krajskej organizácie cestovného ruchu Severovýchod Slovenska a Správy slovenských jaskýň v Liptovskom Mikuláši, by realizácia tohto podujatia nebola možná. Srdečne ďakujem preto patrí všetkým, ktorí svojou „troškou“ prispeli k jeho zdarnému priebehu.

Foto: Adam KUPEC

BARCELONSKÉ SMART CITY EXPO 2024

Marek HUDÁK

Barcelona hostila aj tento rok grandiózne Smart City Expo. Zastúpenie v podobe doktoranda mala na jednej z panelových diskusií práve naša univerzita.

Začiatkom novembra sa v Barcelone uskutočnilo prestížne podujatie Smart City Expo World Congress (SCEWC), ktoré každoročne združuje odborníkov, inovátorov a viziónerov z celého sveta. Ako študent doktorandského štúdia a zároveň poslanec mestského a krajského zastupiteľstva som sa mal možnosť „expa“ zúčastniť a to nielen ako pasívny návštevník.

Aktívna participácia na panelovej diskusii

Osobnou výzvou a poctou zároveň bolo pre mňa pozvanie do panelovej diskusie na tému „Talenty pre zajtrajšok: Ako môžu miestne samosprávy riešiť vznikajúce výzvy?“ Spoločne so zástupcami z Holandska, Španielska a Belgicka diskutovali o tom, ako môžu miestne samosprávy čeliť aktuálnym a budúcim výzvam.

Vo svojom vstupe som sa zameral na predstavenie konkrétnych aktivít v našom regióne podporených Európskou úniou, ktoré súvisia s rozvojom infraštruktúry, vzdelávania a boja proti klimatickým zmenám.

Výstava technológií z celého sveta, avšak bez slovenského stánku

Jednou z najväčších výhod SCEWC je možnosť spoznať reálne aplikácie moderných technológií, ktoré menia mestá a regióny. Barcelona sa počas troch dní stala centrom inovácií, kde svoje projekty prezentovali firmy, mestá a krajiny z celého sveta.

Vidieť futuristické technológie, ako napríklad drony schopné prepravovať dve osoby, bolo fascinujúce. Rovnako praktické riešenia, ako systémy na efektívne odpadové hospodárstvo či inteligentné riadenie dopravy.

Medzi expozíciami bol obzvlášť okúzľujúci najmä český stánok. Na ploche 300 m² prezentovali svoje inovácie mestá ako Praha, Brno a Plzeň v spolupráci s technologickými firmami a akademickými inštitúciami. Celá česká expozícia a jej organizácia boli zastrešené národnými autoritami, čo podčiar-

klo jednotnú víziu a silnú podporu týchto aktivít.

Moju pozornosť pritiahol aj poľský región Podkarpatsko a mesto Rzeszów. Rzeszowské letisko dosahuje rekordné počty pasažierov, pričom ponúka pravidelné priame lety napríklad do Rigy, Varšavy, Mníchova, viacerých britských miest či sezónne aj do Stredomoria. Bohužiaľ, slovenský stánok na výstave chýbal, čo vnímam ako premrhanú príležitosť.

Účasť na Smart City Expo World Congress bola výnimočnou skúsenosťou. Toto podujatie jasne ukázalo, že budúcnosť miest závisí od schopnosti kombinovať moderné technológie, ľudské zdroje, spoluprácu a dlhodobú víziu. Je výborné, že informácie a kontakty, ktoré som na konferencii získal, budem môcť využiť vo svojej vedeckej a pedagogickej činnosti. Medzinárodné trendy a riešenia môžu byť pre nás inšpiráciou, ako robiť veci lepšie.

Foto: Marek HUDÁK

PREŠOV A MONASTIR SPOLOČNE PRE VEDU A VZDELÁVANIE

Ruslan MARIYCHUK

Spolupráca medzi zahraničnými univerzitami je kľúčová pre výmenu poznatkov, inovácií a kultúrneho porozumenia. Umožňuje študentom aj pedagógom získať nové perspektívy, prístup k špičkovému výskumu a moderným technológiám. Partnerstvo medzi Fakultou humanitných a prírodných vied (FHPV) Prešovskej univerzity (PU) v Prešove a Prírodovedeckou fakultou Univerzity v Monastire (Tunisko) prinieslo významnú spoluprácu, ktorej výsledkom sú aj početné vedecké publikácie.

FHPV PU v Prešove už niekoľko rokov aktívne spolupracuje s Prírodovedeckou fakultou Univerzity v Monastire v Tunisku. Toto partnerstvo je zamerané na rozvoj vedeckej spolupráce a realizáciu mobility zameraných na výskum a výučbu.

Spolupráca bola v rokoch 2019 – 2022 podporená programom Erasmus+ KA107 Spolupráca s krajinami mimo EÚ a v rokoch 2022 – 2025 programom Erasmus+ KA171 a zameriavala sa na výmenu odborných poznatkov v oblasti zelenej chémie, fyziky a matematiky. V rámci tohto programu vysokoškolskí učitelia z Katedry ekológie, Katedry fyziky, matematiky a techniky a Katedry biológie FHPV absolvovali osem prednáškových pobytov na Univerzite v Monastire. Rozvoj spolupráce podporilo aj šesť pedagógov z Tuniskej univerzity, ktorí prezentovali svoje skúsenosti v oblasti environmentálnej chémie, matematiky a fyziky na FHPV PU.

Okrem pedagógov sa na mobilitách aktívne podieľali aj doktorandi. Dve doktorandky absolvovali

študijné pobyty na PU so zameraním na zelenú chémiu. Ďalších sedem doktorandiek absolvovalo stáže v laboratórnych priestoroch Katedry ekológie a Unipolab, kde mali možnosť získať nielen nové vedecké poznatky, ale predovšetkým praktické zručnosti pri práci s modernými laboratórnymi prístrojmi. Tieto stáže využili aj pre realizáciu experimentálnych častí svojich dizertačných prác. Počas svojho pobytu nadobudli dôležité medzinárodné kontakty a zručnosti vďaka spoločným experimentálnym projektom so študentmi, doktorandmi a skúsenými vedcami z iných štátov (Ukrajina, Pakistan), ktorí v tom čase absolvovali vedecko-výskumné pobyty na FHPV PU s podporou Národného štipendijného programu. Výsledkom takejto spolupráce boli viaceré vedecké publikácie aj v karentovaných časopisoch Q1 s IF 5,3 a 7,7.

K zahraničným pobytom bezpochyby patrí aj objavovanie krás hostiteľskej krajiny. Kolegovia z Univerzity v Monastire navštívili Vysoké Tatry, kde strávili príjemný čas s Erasmus študentmi z Ukrajiny

a tiež s kolegom z Pakistanu, ktorý bol na Katedre ekológie v rámci Národného štipendijného programu.

Medzinárodná spolupráca medzi FHPV PU v Prešove a Prírodovedeckou fakultou Univerzity v Monastire priniesla významné výsledky v oblasti environmentálnych technológií. Realizované mobility pedagógov a študentov umožnili výmenu poznatkov a rozvoj výskumu v oblasti udržateľnej syntézy nanomateriálov, čistenia odpadových vôd a vývoja adsorbentov na zachytávanie pesticídov a farmaceutického odpadu.

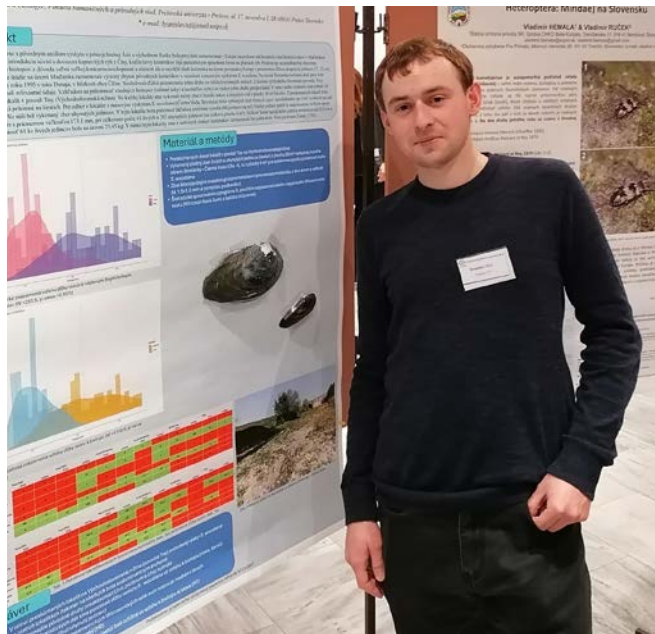
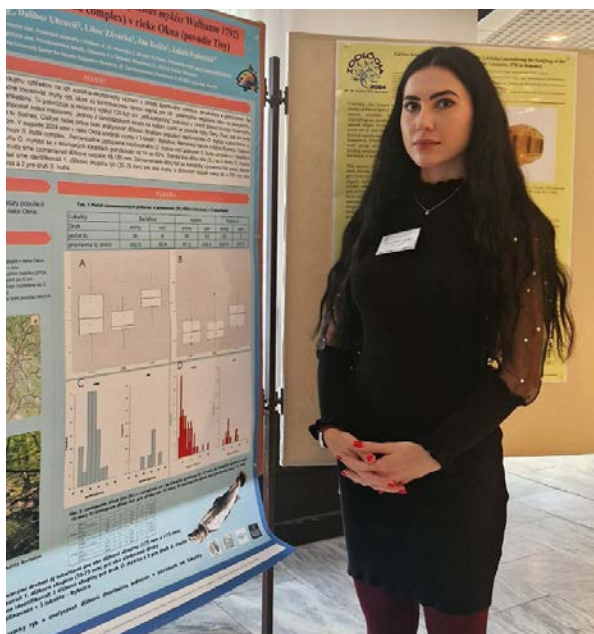
Dôležitým výsledkom projektu bolo aj podpísanie Memoranda o spolupráci, ktoré oficiálne potvrdilo a posilnilo partnerstvo medzi akademickými inštitúciami.

Foto: archív autora

ŠTUDENTI KATEDRY EKOLÓGIE USPELI NA VEDECKOM KONGRESE

Jozef OBOŇA

Každý zamestnanec by mal byť hrdý na svoju Alma mater a mal by pri každej príležitosti šíriť jej dobré meno. Omnoho cennejšie ale je, keď dobré meno našej univerzity šíria slovami, ale najmä skutkami a výsledkami, aj naši študenti.

Naši ekológovia sa v dňoch 20. až 22. novembra 2024 zúčastnili vedeckého kongresu „Zoológia 2024“, ktorý sa uskutočnil v priestoroch Kongresového centra Slovenskej akadémie vied ACADEMIA Stará Lesná. Katedra ekológie Fakulty humanitných a prírodných vied (FHPV) Prešovskej univerzity (PU) bola na podujatí najpočetnejšie zastúpeným pracoviskom, jej zamestnanci a študenti sa podujatia zúčastnili sčasti ako spoluorganizátori, ale hlavne ako aktívni účastníci s množstvom príspevkov.

Celá akcia sa so zahraničnou účasťou niesla v priateľskom duchu a bola prešpikovaná množstvom zaujímavých aktuálnych vedeckých a odborných príspevkov. Ani zamestnanci Katedry ekológie (KE) FHPV nezaháľali a prezentovali

čiastkové výsledky z riešených projektov. Do ich riešenia aktívne zapájajú aj študentov katedry, ktorí sa na tomto kongrese zapojili do študentskej súťaže.

Aj keď konkurencia nebola slabá, naša nová generácia ekológov uspela. Študent Mgr. Branislav Tej (doktorand na KE) získal pod vedením doc. RNDr. Alexandra Csanádyho, PhD. druhé miesto v študentskej súťaži v kategórii poster študentov doktorandského štúdia so svojim príspevkom „Masový výskyt inváznej škľabky ázijskej (*Sinanononta woodiana* Lea, 1834) na Východoslovenskej nížine (povodie Tisy)“. Bc. Patrícia Hagyariová (študentka 1. ročníka Mgr. štúdia) získala pod vedením PaedDr. Jakuba Fedorčáka, PhD. prvé miesto v kategórii poster

a prednáška študentov magisterského/inžinierskeho štúdia so svojím príspevkom „Dĺžková štruktúra pstruha dúhového (*Oncorhynchus mykiss* Walbaum 1792) a pstruha potočného (*Salmo trutta* complex) v rieke Okna (povodie Tisy)“. Naším študentom a ich školiteľom gratulujeme a sme na nich hrdí!

Aj tieto výsledky potvrdzujú, že naši ekológovia robia dlhodobu kvalitnú vedu, o čom svedčí aj množstvo ich publikácií a ohlasov na tieto práce. Na kongrese Zoológia 2024 potvrdil kvalitu ich práce aj vedecký výbor, ktorý udelil ocenenia dvom študentským prácam.

Foto: Patrícia HAGYARIOVÁ, Alexander CSANÁDY

ZA DOC. RNDR. JÁNOM DUPLÁKOM, CSC.

Ján BRAJERČÍK, Mária MAJHEROVÁ

Aj keď sa už dlhšie nestretávate v priestoroch univerzity, kde ste predtým spolu strávili niekoľko rokov, správa o odchode bývalého kolegu hlboko zasiahne. Takáto zvesť o doc. RNDR. Jánovi Duplákov, CSc. nás zastihla koncom januára 2025.

Ján Duplák sa narodil v roku 1942 v Trnave. Vysokoškolské štúdium absolvoval v roku 1964 na Univerzite Komenského (UK) v Bratislave v študijnom odbore matematika – deskriptívna geometria, študijný smer: učiteľstvo pre školy II. cyklu. Hneď po skončení štúdia sa vo svojom odbore uplatnil ako stredoškolský profesor na Strednej priemyselnej škole elektrotechnickej v Prešove. V roku 1967 začal naplňovať svoju túžbu vychovávať budúcich učiteľov matematiky na Pedagogickej fakulte v Prešove vtedajšej Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Na pracovisku, ktoré prešlo niekoľkými organizačnými zmenami, pôsobil celých 40 rokov až do svojho odchodu do zaslúženého dôchodku.

Počas svojho tvorivého obdobia získal v roku 1973 titul doktor prírodovedy (RNDR.) na UK v Bratislave vo vednom odbore geometria a topológia. Na rovnakej inštitúcii v roku 1978 obhájil kandidátsku dizertačnú prácu s názvom Geometrické štruktúry a tranzitívne kvázigrupy a stal sa kandidátom fyzikálno-matematických vied (CSc.). O ďalšie štyri roky bol vymenovaný za docenta v odbore geometria a topológia.

Na pracovisku sa z pozície začínajúceho odborného asistenta prepracoval na vedúceho Katedry matematiky, ktorú viedol od roku 1989 nasledujúcich 16 rokov. V rámci výskumu sa doc. Duplák venoval usporiadaným algebraickým štruktúram, najmä kvázigrupám. Výsledky svojho výskumu publikoval v niekoľkých prácach, ktoré našli svoj

ohlas aj v zahraničí (najmä dôkazy niektorých jeho viet). Pôsobil tiež vo funkcii výkonného redaktora zborníka z prírodných vied editovaného na Prešovskej univerzite (PU) v Prešove. Pre Mathematical Reviews pripravil niekoľko recenzií vedeckých prác.

Svoju stopu zanechal doc. Duplák aj v práci pre Matematickú olympiádu (MO). Pripravoval úlohy pre školské, regionálne a celoštátne kolá MO v kategórii pre stredné odborné učilištia a stredné odborné školy. Dlhé roky pôsobil v Krajskej komisii MO v Prešove. Pamätne sú jeho časovo rozsiahle debaty s kolegami k bodovému hodnoteniu riešení úloh súťažiacimi.

V pedagogickej činnosti bola jeho srdcovkou vo vyučovaní afinná geometria, pre ktorú pripravil dva učebné texty (Afinné a euklidovské priestory, Zobrazenia a kužeľosečky). Dodnes sú vyhľadávaným zdrojom pre štúdium nielen na PU, ale aj na učiteľských fakultách po celom Slovensku. Okrem toho zostavil učebný text z matematiky pre manažérsky študijný program

a tiež koordinoval prípravu rôznych zbierok úloh. Veľmi ho oslovil nástup počítačov a ich využitie vo výučbe. V snahe sprístupniť žiakom, študentom a učiteľom základných, stredných a vysokých škôl (a každému, kto chce niečo vypočítať) vyvíjal niekoľko rokov softvér QiN s výpočtovými nástrojmi pre oblasť lineárnej algebry, geometrie, štatistiky, funkcií a kombinatoriky. Tento nástroj sprístupnil (na diskete) na PU v roku 1998. Na vtedajšiu dobu to bolo pomerne rozsiahle dielo, ktoré mohlo konkurovať mnohým komerčným produktom.

U študentov mal doc. Duplák rešpekt a bol nimi považovaný za prísneho, ale spravodlivého učiteľa, čo môže z vlastnej skúsenosti potvrdiť aj prvý z autorov tejto spomienky. Takého, navyše so zodpovedným prístupom k práci, poctivosťou, oddanosťou matematike a svojím humorom si ho budú pamätať okrem študentov aj všetci jeho bývalí kolegovia.

Češť jeho pamiatke.

Foto: Mária MAJHEROVÁ

MEMORANDUM O VZÁJOMNOM POROZUMENÍ A SPOLUPRÁCI

Monika MIŇOVÁ

Pedagogická fakulta (PF) Prešovskej univerzity (PU) v Prešove a OMEP Slovensko podpísali Memorandum o vzájomnom porozumení a spolupráci, ktoré má za cieľ podporiť a potvrdiť dlhoročnú spoluprácu medzi zmluvnými stranami.

V pondelok, 3. marca 2025, podpísali dekan PF PU v Prešove doc. RNDr. Iveta Scholtzová, PhD. a predsedníčka Slovenského výboru Svetovej organizácie pre predškolskú výchovu PaedDr. Monika Miňová, PhD. Memorandum o vzájomnom porozumení a spolupráci, ktoré má za cieľ podporiť a potvrdiť dlhoročnú spoluprácu medzi zmluvnými stranami, a to najmä v oblasti spolupráce pri organizácii odborných podujatí a konferencií, zabezpečovaní pedagogických praxí a pri výskumnej a publikačnej činnosti.

Celosvetová a nezisková organizácia pre rané detstvo, v origináli L'Organisation mondiale pour l'éducation préscolaire, je známa pod skratkou OMEP. Bola založená v roku 1948 v Prahe a venuje sa všetkým aspektom vzdelávania a starostlivosti detí od narodenia po ôsmy rok života. Jej hlavným cieľom je obhajovať a presadzovať práva každého dieťaťa na celom svete, zlepšovať prístup ku kvalitnému vzdelávaniu, zdravotnej starostlivosti a podporovať dôs-

tojný život dieťaťa v ranom veku. V súčasnosti pôsobí vo viac ako sedemdesiatich krajinách na všetkých kontinentoch sveta a má osobitý a poradný štatút pri OSN, UNESCO, UNICEF a Rade Európy.

Slovenský výbor Svetovej organizácie pre predškolskú výchovu od roku 1993 koordinuje svoju činnosť prostredníctvom regionálnych sekcií. Organizuje aktivity smerom k deťom, učiteľom a verejnosti. Vydáva svoj vlastný časopis, odborné publikácie a vedecké a odborné zborníky z konferencií. Podieľa sa aktívne na tvorbe a pripomienkovaní legislatívnych

noriem, kurikulárnych a koncepčných materiálov súvisiacich s primárnym vzdelávaním (www.omep.sk).

Podpísané memorandum potvrdzuje zámer aj naďalej podporovať vzájomnú spoluprácu v oblastiach, v ktorých obe strany vidia potenciál na rozvíjanie spoločných aktivít a na plnenie dôležitého poslania obidvoch inštitúcií v otázkach výchovy a vzdelávania na Slovensku a v zahraničí.

Foto: Jana KOŽÁROVÁ

MENTORING V ŠKOLSKOM PROSTREDÍ

Hedviga HAFIČOVÁ, Tatiana DUBAYOVÁ

Študentky a študenti z Pedagogickej fakulty (PF) Prešovskej univerzity (PU) v Prešove (SR), Pedagogickej fakulty Západočeskej univerzity v Plzni (CZ), Pedagogickej fakulty a Fakulty sociálnych vied Zelenogorskej univerzity v Zielonej Gore (PL) sa prostredníctvom Blended Intensive Programu pod názvom Mentoring v školskom prostredí stretli online a aj osobne v Prešove.

Mentoring je proces, pri ktorom jednotlivec získava cieľnú podporu alebo pomoc od skúsenejšieho spolužiaka, učiteľa, staršieho kolegu alebo člena rodiny. Úlohou mentora je podporovať rozvoj mentorovaného prostredníctvom vzťahu a aktívneho usmerňovania a pomáhať mu rozvíjať a dosiahnuť jeho vzdelávací a tvorivý potenciál. Blended Intensive Program (BIP) Mentoring v školskom prostredí bol určený pre študentov pedagogických vied, ktorí po jeho absolvovaní budú schopní aplikovať vybrané mentoringové stratégie v školskej praxi. Získajú širokú škálu nápadov, ako podporovať svojich žiakov a zároveň informácie o tom, ako využiť mentoring na svoj osobný a profesionálny rast.

Pod vedením doc. Mgr. Tatiany Dubayovej, PhD. a Mgr. Hedvigy Hafičovej, PhD. sa stretli študenti univerzít troch krajín. Odborný program dotvárali svojou expertnosťou aj iné odborníčky. Mgr. Pet-

ronela Kovalová, mentorka Regionálneho centra podpory učiteľov, ktoré zriadila PU v Prešove, v bloku Mentoring učiteľov – osobný rast učiteľa predstavila možnosti podpory pedagogických zamestnancov. PaedDr. Lucia Šepeláková, PhD. zdieľala svoje skúsenosti a príklady dobrej praxe s prácou mentora. Prednáška Úloha mentora v edukácii žiakov s postihnutím, ktorú viedla dr. hab. Małgorzata Czerwińska prof. z Univerzity Zielonogorskej, bola bohatá nielen na informácie, ale zohľadňovala aj osobnú skúsenosť človeka so špeciálnymi potrebami, keďže profesorka ilustrovala mnohé z povedaného na svojom osobnom príklade človeka so zrakovým postihnutím.

S cieľom poznať miesto, kde študenti prišli, a poukázať na dôležitosť a potrebu uľahčenia adaptačného procesu do nového prostredia, sme prvý deň spoločne vystúpili na kalváriu a absolvovali kultúrny

spoločenský večer s poznávaním slovenských jedál. V utorok a v stredu bola do programu zahrnutá prehliadka národnej kultúrnej pamiatky Solivar a komentovaná odborná prehliadka mestom pod vedením Mgr. Slavomíra Capeka, PhD. ukázala hostujúcim študentom a pedagógom mnoho dominant a zaujímavostí Prešova. Súčasťou programu bol teambuilding, ktorého úlohou bolo ukázať dôležitosť osobných vzťahov a odohrával sa v rámci ľahkej turistickej prechádzky na Popradské pleso vo štvrtok. Záverečné zhodnotenie programu, odovzdanie certifikátov na piaty deň zavrášilo prezenčnú formu v Prešove.

Na druhom online stretnutí študentky a študent už zo svojich domovov prezentovali spracované záverečné zadania, potrebné pre ukončenie a hodnotenie programu.

Táto skúsenosť priniesla nielen nové odborné poznatky a skúsenosti, ale aj nové ľudské kontakty ako na úrovni študentov, tak aj pedagógov a v neposlednej rade aj inštitúcií, ktorým „neviditeľnému“ personálu zahraničných oddelení patrí veľká vďaka za to, že bolo možné ho realizovať. Pre organizátorky bola cenná neustála prítomnosť kolegyň z pozývaných univerzít – dr. hab. Małgorzaty Czerwińskiej prof. a Mgr. Růženy Pískovej, Ph.D. Potešujúce je, že zazneli pozvania na BIP do Plzne aj Zielonej Gory, ktoré tiež otvárajú nové možnosti pre našich študentov.

Foto: archív autoriek

ODBORNÉ WORKSHOPY NA KŠP PEDAGOGICKEJ FAKULTY

Barbora BALGOVÁ

Dňa 28. a 29. januára 2025 sa na Katedre špeciálnej pedagogiky (KŠP) Pedagogickej fakulty (PF) Prešovskej univerzity (PU) v Prešove uskutočnili odborné workshopy pre denných študentov druhého ročníka magisterského štúdia špeciálnej pedagogiky. Cieľom bolo poskytnúť praktické skúsenosti v oblasti diagnostiky a stimulácie detí v predškolskom veku. Realizovali sa pod vedením lektorky doc. PhDr. Viery Šilonovej, PhD.

Tieto interaktívne a praktické workshopy zamerané na oblasť špeciálnej pedagogiky mali za cieľ poskytnúť študentom hlbší pohľad na diagnostiku a stimuláciu oslabených častkových funkcií a symptómov u detí v predškolskom a ranom školskom veku. Účastníci mali možnosť prakticky aplikovať teoretické poznatky a diskutovať o ich význame v kontexte ich budúcej profesie.

Cieľom workshopov bolo priblížiť účastníkom využitie depistážno-stimulačného programu ako efektívneho nástroja na mapovanie aktuálnych schopností dieťaťa a jeho potenciálu prostredníctvom následnej stimulácie. Dôležitým aspektom bolo ukázať, ako správne nastavená diagnostika a stimulácia môžu pomôcť deťom lepšie sa pripraviť na školu a zabrániť ich neoprávnenému zaradeniu do systému špeciálnych škôl. Metóda autorov Šilonová, Klein a Šinková (2018) sa stala súčasťou diskusií, ktoré smerovali k vytváraniu rovnakých príležitostí pre všetky deti. Program nebol len diagnostickým prostriedkom, ale zároveň umožňoval cieľnú podporu rozvoja detí.

Workshopy boli obohatené o interaktívne prvky a praktické ukážky. Účastníci získali prehľad o efektívnych spôsoboch včasnej diagnostiky oslabených funkcií a ich stimulácie, čím sa predchádza ťažkostiam v oblasti vývinových porúch učenia a porúch pozornosti v neskorších fázach vzdelávania. Diskusie sa týkali aj inkluzívneho prístupu

k diagnostike a stimulácii s cieľom vytvoriť prostredie, kde sú všetky deti podporované v ich individuálnom vývoji. Lektorka aktívne zapájala účastníkov do praktických úloh a diskusií, čím vytvorila dynamické prostredie pre vzájomné učenie sa.

Tento ročník workshopov priniesol ešte väčší dôraz na interaktivitu a praktickú aplikáciu získaných poznatkov. Študenti neboli len pasívnymi poslucháčmi, ale aktívne sa zapájali do riešenia modelových situácií, analýzy prípadových štúdií a praktických ukážok diagnostiky a stimulácie.

Dôležitou súčasťou workshopov bola neustála interakcia medzi študentmi a lektorkou, doc. PhDr. Vierou Šilonovou, PhD., ktorá podnecovala diskusie a poskytovala spätnú väzbu na praktické aktivity účastníkov. Dynamické a podnetné prostredie workshopov vytvorilo priestor na kritické myslenie,

výmenu skúseností a hľadanie efektívnych stratégií na podporu detí s oslabenými častkovými funkciami.

Praktické zameranie workshopov umožnilo účastníkom lepšie pochopiť význam včasnej diagnostiky a stimulácie v predškolskom veku. Študenti si osvojili metódy a postupy, ktoré im pomôžu pri identifikácii a podpore detí so špecifickými potrebami, čím získali cenné skúsenosti pre svoju budúcu pedagogickú prax. Tento interaktívny formát workshopov priniesol nielen nové poznatky, ale aj príležitosť na rozvoj praktických zručností a tímovej spolupráce.

Sme vďační za odborné vedenie lektorky a aktívny prístup všetkých účastníkov, ktorí svojím zapojením prispeli k vysokej kvalite a úspešnosti tohto podujatia.

Foto: Vladimír KLEIN

DUCHOVNÁ TERAPIA ČLOVEKA V MODERNEJ SPOLOČNOSTI

Štefan ŠAK

Dňa 18. februára 2025 sa na pôde Pravoslávnej bohosloveckej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove uskutočnila vedecká konferencia s medzinárodnou účasťou, ktorá sa venovala téme „Duchovná terapia človeka v modernej spoločnosti“. Hlavným zameraním konferencie bola tradičná niptická teológia Pravoslávnej cirkvi a jej prínos k pochopeniu duchovného zdravia človeka v súčasnej dobe.

Konferencia, na ktorej vystúpili odborníci z oblasti teológie a duchovnej starostlivosti, priniesla hlboký pohľad na metodiku duchovnej terapie, ktorá sa v súčasnosti stáva čoraz viac relevantná. Zahraniční účastníci konferencie, významní predstavitelia Pravoslávnej cirkvi v Grécku, prispeli prednáškami, ktoré sa zaoberali kľúčovými otázkami zbožštenia človeka, hriechu a liečby duchovných a psychických problémov človeka.

Archimandrita TEOKLIT, duchovník svätého Hesychastiria ctihodného Arsenia Kapadockého na Chalkidikách v Grécku, priblížil účastníkom konferencie princípy procesu zbožštenia človeka, ktoré je možné dosiahnuť prostredníctvom rodiny ako spoločnosti osôb. Tento pohľad ponúka nový spôsob vnímania rodiny ako základného piliera duchovného, spoločenského a osobného rastu, ktorý môže byť cestou k uzdraveniu a zblíženiu sa s Bohom.

Na jeho prednášku nadviazal archimandrita PALAMA, igumen monastiera Presvätej Bohorodičky Kalipetras v Grécku, ktorý sa venoval podstate duchovnej terapie. Podľa jeho slov, terapia spočíva v obraze a podobe, na ktorú bol človek stvorený, a tým najvyšším obrazom je samotný Boh ako láska. Tento pohľad sa zameriava na duchovnú obnovu človeka prostredníctvom jeho vzťahu k Bohu, ktorý je nevyčerpatelným prameňom terapie a zdravia.

Ďalším zaujímavým príspevkom bol výklad archimandritu GRIGORIJA, igumena svätého Hesychastiria ctihodného Jána Ruského v Grécku, ktorý sa podrobne venoval téme hriechu ako choroby a jeho liečby. Vysvetlil, ako v tradičnej teológii Pravoslávnej cirkvi hriech nie je len morálnym pokleskom, ale aj psychologickým a duchovným problémom, ktorý si vyžaduje hlbokú terapiu a uzdravenie nielen na úrovni tela, ale aj duše.

Všetky tri prednášky prekladal o. TIMOTEJ, brat zo svätého Hesychastiria ctihodného Jána Ruského, čo umožnilo účastníkom konferencie získať prístup k týmto významným myšlienkam. Zaujímavé na celej konferencii bolo aj to, že zahraničná účasť, ktorá prišla z Grécka, je výsledkom dlhodobej spolupráce Inštitútu gréckeho jazyka a kultúry Pravoslávnej bohosloveckej fakulty v Prešove s monastiermi a Hesychastiriami v Grécku. Tieto vzťahy dokazujú významnú úlohu, ktorú zohráva

teologická a duchovná výmena medzi Slovenskom a Gréckom pri formovaní nových prístupov k duchovnému uzdraveniu človeka. Na záver konferencie organizátori vyjadrili úprimné poďakovanie všetkým, ktorí sa podieľali na jej úspešnom priebehu, a to najmä odborníkom a účastníkom, ktorí svojimi príspevkami prispeli k hlbšiemu pochopeniu duchovnej terapie v modernej spoločnosti.

Toto odborné podujatie potvrdilo, že duchovná starostlivosť o človeka, čerpaná z tradičnej teológie a praktík Pravoslávnej cirkvi, ktorá ponúka hlboké a potrebné odpovede na otázky duševného zdravia v dnešnej dobe, čím sa stáva nezanedbateľným pilierom v procese celkového zdravia a osobného rastu človeka i spoločnosti v súčasnosti, je ústrednou témou súčasnej spoločnosti.

Foto: archív autora

LOGICKÚ OLYMPIÁDU ČAKÁ DESIATY ROČNÍK

Mária DUDOVÁ-BAŠISTOVÁ

Oblíbené podujatie, ktoré preveruje schopnosti a znalosti najmenších, vstupuje do svojho jubilejného ročníka. Logická olympiáda pre najmenších hľadá múdre hlavy medzi predškólakmi už po desiaty raz. Odštartovala registrácia, ktorá potrvá najbližšie dva mesiace.

Rozvoj logického myslenia detí predškolského veku je hlavným cieľom Logickej olympiády pre najmenších. Vďaka podpore rozvoja logického myslenia aj zručností napomáha predškólakom budovať schopnosti, ktoré budú následne potrebovať pri vstupe do školy. Deti si overia logiku, dobrú pamäť, tvorenie pojmov aj precvičia jemnú motoriku.

V tomto roku si olympiáda pripomenie okružle jubileum – konať sa bude jej 10. ročník. Záujem o zapojenie sa zo strany najmenších z roka na rok rastie.

„V predchádzajúcom ročníku sa do súťaže zapojilo 5 898 detí z 298 materských škôl,“ vymenúva Ľuboš Lukáč, externý spolupracovník PF PU a učiteľ intelektovo nadaných žiakov.

Nápomocnými v celom procese sú pedagógovia z materských škôl. Olympiáda bude prebiehať v rézii zaregistrovaných materských škôl písomnou formou alebo spoločným riešením úloh v kolektíve detí, a to napríklad pri počítači alebo interaktívnej tabuli. Registrované materské školy dostanú od organizátorov zdarma testovací súbor logických úloh. Na konci súťaže

dostane každé dieťa diplom o absolvovaní logickej olympiády.

Organizátormi súťaže sú Rozumieme nadaným, o. z., a Prešovská univerzita v Prešove Pedagogická fakulta. Pedagogická fakulta PU sa už niekoľko rokov významne podieľa na rôznych projektoch a aktivitách, ktoré sú určené nadaným žiakom. Patrí medzi spoluorganizátorov Logickej olympiády nadaných žiakov základných škôl a 8-ročných gymnázií. Každoročne spoluorganizuje odborný seminár Rozumieme nadaným, ktorý je určený odborným a pedagogickým zamestnancom škôl a poradenských zariadení, rodičom detí a študentom vysokých škôl.

„Hlavnou myšlienkou podujatia je zapojiť sa, skúsiť vyriešiť, rozmýšľať možno aj netradične a svoje

riešenie, výsledok, aj zdôvodniť. Riešenie logických úloh olympiády učí deti komunikovať, vyjadrovať svoj názor, podporí prácu v skupine a umožní prezentovať logické myslenie dieťaťa,“ vysvetlil Ľuboš Lukáč, ktorý je zároveň jedným z odborných garantov súťaže.

Foto: archív Rozumieme mladým, o. z.

BUDÚCI ZÁCHRANÁRI MAJÚ NOVÚ SIMULAČNÚ UČEBŇU

Mária DUDOVÁ-BAŠISTOVÁ

Vstup ako do trojizbového bytu a model záchrany i ambulancia urgentného príjmu. Takto skoncipovali priestor na Fakulte zdravotníckych odborov (FZO) Prešovskej univerzity (PU) v Prešove, kde umožnia študentom vzdelávanie prostredníctvom nových metód výučby. Novootvorená simulačná učebňa ponúka budúcim záchranárom možnosť nadobúdať zručnosti v prostredí, ktoré je priam totožné s realitou. Vybavenie sanitného vozidla je na špičkovej úrovni a v súlade s legislatívou na materiálno-technické a prístrojové vybavenie ambulancie záchranej zdravotnej služby. Prechod do praxe tak bude pre absolventov záchranárov vďaka tomu na kvalitatívne vysokej úrovni.

Štúdium nielen v teoretickej rovine, ale aj v rovine praktickej, a to rovno so simuláciou reality. Fakulta zdravotníckych odborov Prešovskej univerzity v Prešove má v rámci výučby za sebou významný míľnik. Pre budúcich záchranárov zriadili simulovanú učebňu, ktorá do univerzitných priestorov preniesla zariadenie bytu, imitáciu sanitky a ambulancie urgentného príjmu. V rámci zdravotníckych učební ide o unikát. Pre budúcich absolventov prešovskej zdravotníckej fakulty chcú priniesť skvalitnenie, zefektívnenie praktickej výučby a čo najidentickéjšie stretnutie s prostredím, ktoré ich pri výkone záchranárskej práce bude čakať.

Ako vstup do reálneho bytu

Čo si predstaviť pod pojmom simulačnej učebne s tematickými sektormi? Fakulta to postavila na koncepcii simulácie reálnych priestorov bytu. Po vstupe do učebne sa tak študent ocitne v otvorenom priestore, kde sa nachádza obývacia miestnosť, spálňa, detská izba, kúpeľňa. „Cieľom je vytvoriť študentom čo najreálnejšie podmienky pre simuláciu zásahov u dospelých aj pediatrických pacien-

tov v domácom prostredí. Značnú časť reálnych zásahov zdravotníckych záchranárov tvoria totiž výjazdy k pacientom práve v domácom prostredí, kde musia záchranári často riešiť kritických pacientov a neodkladné stavy v sťažených a stiesnených podmienkach,“ vysvetlila Ing. Bc. Danka Boguská, PhD., MSc., MPH., vedúca Katedry urgentnej zdravotnej starostlivosti FZO PU. Sama je zdravotníčkou záchranárkou

a v reálnej praxi už vyše tridsať rokov. „Vždy som túžila vybudovať simulačné centrum takého typu, aby čo najautentickejšie pripravilo študentom prostredie, s ktorým sa môžu stretávať v reálnej praxi. Miesto, kde môžu nacvičovať situácie tak, ako to bude v realite.“ Odráža to skutočnosť, že zásahy záchranej zdravotnej služby sú v prevažnom počte tvorené výjazdami najmä k pacientom v domácom prostredí.

Model sanitky priamo v interiéri

V rámci simulačného centra má svoj priestor aj sektor, ktorý predstavuje ambulanciu urgentného príjmu. Tu si študenti precvičia riešenie kritických pacientov a akútnych stavov v urgentnej ambulancii. Taktiež odovzdávanie pacienta zdravotníckemu personálu v cieľovom zdravotníckom zariadení umožní preveriť súčinnosť tímu. Neprehliadnuteľnou súčasťou novootvoreného priestoru je aj

simulátor reálneho sanitného vozidla Záchrannej zdravotnej služby. Ako podotkla dekan FZO PU doc. PhDr. Štefánia Andraščíková, PhD., MPH., proces jeho prípravy nebol jednoduchý, ale nevyhnutný, keďže kládli precízny dôraz na dokonalú podobu. Sanitka má plné materiálo-technické a prístrojové vybavenie, ktoré pomôže s nácvikom rôznych postupov zásahu i nácvikom súčinnosti tímu v podmienkach sanitného vozidla. „Všetku prístrojovú techniku a vybavenie sanitky máme zabezpečené v súlade s platnou legislatívou,“ potvrdila dekan Štefánia Andraščíková.

Využitie učebne pre ne jeden študijný program

Ideu takejto učebne priniesli už pred dvoma rokmi práve odborníci z fakulty, zriadiť ju chceli v priestore dovtedy bežnej učebne. Neúnavnosť a vytrvalosť sa vyplatila, 19. novembra 2024 strihali pásku. „Je to výborný nástroj na výučbu. Nielen teóriou sú živí študenti FZO, ale najpodstatnejšia je prax. Ide nám o to, aby bola kvalita výučby prepojená okrem teoretickej časti hlavne s klinickou praxou. Sme jednou z prvých fakúlt, ktorá má takúto učebňu, takéto simulačné centrum pre záchranárov a sme pyšní, že sa nám to podarilo. Osobne si myslím, že je takým predvojom vo vzdelávaní v tomto študijnom programe,“ uviedla dekan Štefánia Andraščíková.

V rámci slávnostného otvorenia simulačného centra predviedla trojica študentov tretieho ročníka študijného programu urgentná zdravotná starostlivosť ukážku simulovanej situácie – ako vyriešiť kritický stav pacientov pri zástave srdca a potrebe resuscitácie. Mimochodom, trojica uvedených záchranárov skvelo reprezentovala fakultu na súťaži záchranárov Rescue Lesnica 2024 a medzi devätnástimi posádkami profesionálov získala 8. miesto.

Aktuálne študuje na FZO PU v programe urgentná zdravotná starostlivosť celkovo 154 študentov v dennej aj externej forme, pre ktorých je daná učebňa určená. Okrem nich tu nájdú priestor na výučbu v rámci postgraduálneho vzdelávania aj zdravotnícki záchranári špecialisti, a to v špecializačnom študijnom programe starostlivosť o kriticky chorých. Cvičiť si tu budú špecializované postupy a výkony.

Vzdelávať aj laickú verejnosť

Lektor a profesionálny záchranár Michal Hudák veľmi ocenil takýto nový učebný priestor: „Simulačná miestnosť je pre nás veľkým prínosom, keďže nám pomáha prepojiť teoretickú výučbu s praxou a dostať

študentov do reálnych podmienok.“ Pripomenul, že veľmi podstatnou skutočnosťou je spolupráca s laickou verejnosťou. „Veľakrát je to práve na bežných ľuďoch, život zachraňujúce úkony sú častokrát práve na tom svedkovi, ktorý to vidí ako prvý. My ich následne musíme prepojiť. Laik by pritom mal vedieť aspoň základy resuscitácie a úkony ohľadom spriechodnenia dýchacích ciest. Ide o poskytnutie život zachraňujúcich úkonov, ktoré pacientovi dávajú šancu prežiť,“ zdôraznil profesionálny záchranár s tým, že osvetu v tomto smere nikdy nie je dosť. „Je tu veľký priestor, aby sa začala prvá pomoc zas vyučovať i na školách, kde to chýba a ľudia často nevedia, čo v takýchto situáciách robiť. Vzdelávanie v poskytovaní prvej pomoci by bolo v tomto smere určite dobré.“

Unikát v rámci slovenských vzdelávacích inštitúcií

PU si vytvorením takejto učebne zobrala prím. „Simulačné centrum takéhoto typu je v rámci vzdelávacích inštitúcií jedinečným na Slovensku. Sme prví, ktorí sme takéto simulačné centrum pre zdravotníckych záchranárov vybudovali,“ zdôraznila vedúca katedry Danka Boguská. Študenti sa tu naučia v simulovaných situáciách poskytovať prednemocničnú neodkladnú zdravotnú starostlivosť u kritických pacientov v autentických podmienkach domáceho prostredia a postupy pri špecifických zásahoch.

FZO dlhodobo deklaruje svoju víziu uvažovať pokrokovu a pohľadom upretým dopredu. Ako na margo aj tejto učebne s úsmevom podotkla dekan Andraščíková: „Začínali sme pri učebniciach a dataprojektoroch, dnes sme sa postupne dostali do simulovanej učebne a simulácie reality v rámci učebných procesov.“ Simulačná výučba je v súčasnosti už nevyhnutnou súčasťou vzdelávania a praktickej prípravy v profesijne orientovaných zdravotníckych študijných programoch.

Foto: Andrej SCHLANK

JANUÁR NA FAKULTE ŠPORTU: SKÚŠKY, LYŽE A PRIATEĽSTVÁ

Beáta RUŽBARSKÁ

Zimné rána zahalené do mrazu, biela prikrývka (aj napriek nedostatku snehu počas sezóny sme to celkom vystihli) a vzrušenie v očiach študentov Fakulty športu (FŠ). To je začiatok dobrodružstva, ktoré sa každoročne odohráva na lyžiarskych kurzoch v malebných lokalitách Poráč park, Vyšné Ružbachy a Štrbské Pleso.

Študenti FŠ to počas skúškového obdobia nemajú jednoduché. Popri skúškach ich čakajú aj zimné výcvikové kurzy. Spojenie akademických povinností a telesnej záťaže ich učí disciplíny, organizácii času a odolnosti voči výzvam, čo ich posúva nielen po športovej, ale aj osobnostnej stránke.

Kurzy ponúkajú široké spektrum aktivít. Od zjazdového lyžovania na upravených svahoch po náročnejšie bežecké trasy aj v neupravenom teréne, ktorý dokonale preverí zručnosti a schopnosti nás všetkých. Študenti si tu zdokonaľujú svoje lyžiarske schopnosti, ale mnohí sa so zimnými športmi

stretávajú prvýkrát a odchádzajú s novými zručnosťami, ktoré im otvárajú dvere k ďalším dobrodružstvám.

Zimné výcvikové kurzy na FŠ sa odohrávajú v dvoch cykloch — prvý je zameraný na zdokonalenie lyžiarskych zručností, kde sa študenti učia správnu techniku zjazdového a bežeckého lyžovania. Druhý kurz sa sústreďuje na metodiku lyžovania, kde si účastníci osvojujú spôsoby, ako efektívne viesť výučbu lyžovania a pripraviť sa na úlohu budúcich telovýchovných pedagógov. Cieľom je, aby zo študentov vyrástli nielen skúsení lyžiari, ale aj kompetentní odborníci, schopní svoje vedomosti a zručnosti odovzdať ďalším generáciám.

No tieto kurzy sú viac ako len o športe. Sú o spoločných večeroch, súťaživých snehových guľovačkách a rozhovoroch, ktoré upevňujú priateľstvá medzi študentmi a pedagógmi. Nie je nič lepšie ako spolu prekonať náročnú bežeckú trasu a potom si spoločne vychutnať zaslúženú odmenu v podobe horúceho čaju. Fakulta športu tak prostredníctvom týchto kurzov neformuje len budúcich profesionálov v oblasti športu, ale aj pevné kolektívy a priateľstvá, ktoré majú hodnotu aj mimo zjazdoviek. Každý účastník si so sebou neodnáša len techniku lyžovania, ale aj nezapodnuteľné zážitky, ktoré budú ešte dlho rezonovať v ich spomienkach.

Foto: archív autorky

VEDECKO-VÝSKUMNÉ PROJEKTY NA FŠ

Peter BAKALÁR

V priebehu posledných rokov sa Fakulte športu (FŠ) podarilo úspešne zapojiť a pokračovať vo viacerých medzinárodných vedecko-výskumných projektoch. Pokračujúcimi projektmi sú projekt Global Matrix (AHKGA-GM) organizácie Active Healthy Kids Global Alliance (AHKGA) a štúdia Health Behaviour in School-aged Children (HBSC). Novinkami sú projekt Interreg Slovensko-Česká republika s názvom „Naše učebny nepotrebujú stěny: tvorba metodiky adaptačných a športovních kurzů pro školy v česko-slovenském příhraničí – MASK“ a projekt „10-Year Anniversary of the Position Statement on Active Outdoor Play“ organizácie Outdoor Play Canada.

Projekt AHKGA-GM je jednou zo súčasných snáh o vývoj komplexného systému sledovania pohybového správania sa a ovplyvňujúcich faktorov (ďalej len indikátory) u detí a adolescentov. Vo forme tzv. Report Card (Národná správa) sumarizuje najlepšie dostupné dáta o viacerých indikátoroch a prispieva tak k snahám o podporu pohybovej aktivity detí a adolescentov. Po úspešných vydaniach celosvetových správ na podujatiach v kanadskom Toronte (Global Matrix 1.0, 15 krajín, 2014), Bangkoku v Thajsku (Global Matrix 2.0, 38 krajín, 2016) a Adelaide v Austrálii (Global Matrix 3.0, 49 krajín, 2018) sa posledné vydanie uskutočnilo v Abu Dhabi (SAE) v roku 2022 s účasťou 57 krajín a regiónov. To bolo po prvýkrát, kedy sa Slovensko do projektu AHKGA-GM zapojilo. V roku 2026 dôjde k ďalšiemu vydaniu celosvetovej správy v Mexiku v Mexico City, pričom Slovensko by malo mať v tejto správe svoje zastúpenie, keďže sa FŠ po úspešnom zapojení sa do 4. edície projektu zapojila aj do jeho 5. edície (tzv. Global Matrix 5.0; viac informácií nájdete na <https://www.activehealthykids.org/slovakia/>).

Štúdia HBSC je medzinárodná štúdia o zdraví a so zdravím súvisiacom správaní 11-, 13- a 15-ročných školákov, ktorá sa uskutočňuje v spolupráci so Svetovou zdravotníckou organizáciou v 50 krajinách už od roku 1983. Jej cieľom je monitorovať zdravie a so zdravím súvisiace správanie školákov v ich sociálnom kontexte. Každé štyri roky sa do štúdie zapojí približne pol milióna školákov vo veku 11 až 15 rokov, s cieľom získať

dáta umožňujúce porovnať situáciu v krajinách a sledovať aktuálnu situáciu a trendy v živote školákov. Koordináciu tejto štúdie v Slovenskej republike zastrešuje Ústav psychológie zdravia a metodológie výskumu Lekárskej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach a realizuje ju v spolupráci s viacerými univerzitami a inštitúciami. Najbližší zber dát sa začne v apríli 2026 na približne 130 náhodne vybraných základných školách (asi 10 000 školákov). Časť respondentov (cca 30 % vo východnom, strednom a západnom Slovensku) bude pozvaná aj na zber dát o telesnej zdatnosti. Zber dát o telesnej zdatnosti bude realizovaný v spolupráci s Fakultou telesnej výchovy a športu Univerzity Komenského v Bratislave, Fakultou telesnej výchovy, športu a zdravia Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici a Úradom verejného zdravotníctva Slovenskej republiky pričom FŠ Prešovskej univerzity bude koordinujúcou organizáciou tohto zberu. Viac o štúdiu HBSC v Slovenskej republike sa môžete dozvedieť na www.hb-scslovakia.com.

Novým projektom, do ktorého sa FŠ zapojila od februára 2025, je projekt v rámci grantovej schémy Interreg Slovensko-Česká republika s názvom „Naše učebny nepotrebujú stěny: tvorba metodiky adaptačních a sportovních kurzů pro školy v česko-slovenském příhraničí – MASK“. Projekt koordinuje Centrum športovních aktivít (CESA) Vysokého učení technického v Brne a ďalším partnerom je Fakulta tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci. Projekt prináša inovatívny prístup

k vzdelávaniu na základných a stredných školách v česko-slovenskom pohraničí, kde kladie dôraz na zážitkovú pedagogiku a aktivity v prírode. Cieľom projektu je vytvorenie metodiky a realizácia adaptačných a športovních kurzov pre základné a stredné školy v česko-slovenskom pohraničí, čím sa podporí subjektívna pohoda, zdravie a aktívny životný štýl detí. Medzi hlavné súčasti projektu patrí vypracovanie metodických materiálov na prípravu a realizáciu kurzov s využitím moderných technológií, školenie pedagogických zamestnancov a realizácia adaptačných a športovních kurzov pre žiakov a študentov zapojených škôl. Osobitná pozornosť je venovaná integrácii žiakov so špecifickými potrebami, využívaniu moderných technológií v súlade s outdoorovým aktivitami a integrácii tradičných a moderných vzdelávacích metód. Projekt podporuje cezhraničnú spoluprácu a výmenu poznatkov medzi Českom a Slovenskom, čo prispieva k posilňovaniu sociálnej súdržnosti, prenosu dobrej praxe a kultúrnemu porozumeniu.

Ďalším novým projektom, do ktorého sa FŠ zapojila v roku 2024, je projekt „10-Year Anniversary of the Position Statement on Active Outdoor Play“ organizácie Outdoor Play Canada. Projekt by mal viesť k vydaniu „2025 Global Position Statement on Active Outdoor Play“, a to na základe evidencie získanej prostredníctvom realizácie viacerých zastrešujúcich, systematických a naratívnych prehľadových štúdií. Tvoriví pracovníci FŠ sa podieľajú na tvorbe štyroch týchto štúdií.

ČLOVEK AKO HOMO EMPATICUS V JAZYKU A LITERATÚRE

Lubomír GUZI

Inštitút romanistiky a germanistiky spoločne s Inštitútom rusistiky Filozofickej fakulty (FF) Prešovskej univerzity (PU) v Prešove usporiadali vedeckú konferenciu, venovanú ukončeniu akademickému kariéry a životnému jubileu prof. PhDr. Jozefa Sipka, PhD.

Dňa 28. februára 2025 sa na pôde FF PU v Prešove uskutočnila medzinárodná vedecká konferencia pod názvom Človek ako homo empathicus v jazyku a literatúre, ktorá sa konala pod záštitou dekanky FF PU v Prešove prof. PhDr. Beáty Balogovej, PhD., MBA.

Konferencia bola venovaná životnému jubileu pána prof. PhDr. Jozefa Sipka, PhD., ktorý zároveň v tento deň oficiálne uzavrel svoje akademické pôsobenie na Inštitúte rusistiky (IRU) FF PU v Prešove.

Profesor Sipko sa vo vedeckom výskume venuje najmä hľadaniu objektívnych prepojení jazyka a etnokultúry, lingvokulturologickým výskumom, hľadaniu jazykových ukazovateľov národnej mentality v rámci etnopsycholingvistiky. Z uvedenej oblasti publikoval okolo 220 vedeckých a odborných prác, ktoré zároveň prezentoval na celom rade domácich a zahraničných vedeckých podujatí. Najvýznamnejšie

z nich boli vystúpenia a prezentácie na svetových kongresoch Medzinárodnej asociácie vyučujúcich ruského jazyka a literatúry (MAPR-JAL) v r. 1999 v Bratislave, v r. 2003 v Petrohrade, v r. 2007 vo Varne, v r. 2015 v Granade, v r. 2019 v Astane. Viedol niekoľko vedeckých projektov v rámci agentúr VEGA, KEGA a okrem iného výrazne prispel k založeniu Lingvokulturologického a prekladateľsko-tlmočnického centra excelentnosti (LPTCE) na FF PU v Prešove na základe projektu zo štrukturálnych fondov EÚ.

Konferencia bola zároveň výstupom z riešenia vedecko-výskumného projektu VEGA – Literatúra ako nástroj rozvíjania empatie u čitateľov. Úvodným slovom účastníkov konferencie privítal prof. PhDr. Lubomír Guzi, PhD., riaditeľ Inštitútu rusistiky IRU FF PU v Prešove, ktorý slávnostne otvoril konferenciu. Pánovi prof. PhDr. Jozefovi Sipkovi, PhD. sa následne slávnostne prihovoril prorektor pre stratégiu a mar-

keting – prof. Ing. Peter Adamišín, PhD., dekan FF PU v Prešove prof. PhDr. Beáta Balogová, PhD., MBA, dekan Pedagogickej fakulty Masarykovej univerzity v Brne doc. PhDr. Simona Koryčánková, Ph.D., prezidentka Asociácie rusistov Slovenska prof. PhDr. Eva Kollárová, PhD. Keďže bol prof. Sipko známy v rusistických kruhoch v zahraničí, v neposlednom rade aj v Ruskej federácii, na podujatí zaznel aj ďakovný a pozdravný list od kultúrnej ataše I. V. Kuznetsovej z Veľvyslanectva Ruskej federácie na Slovensku za celoživotnú spoluprácu v rozvíjaní a upevňovaní slovensko-ruských vzťahov, ktorý prečítala doc. Mgr. Anna Petriková, PhD.

Pánovi profesorovi sa prihovorili ďalší prítomní predstavitelia akademickej obce a predovšetkým slovenskej rusistiky z rôznych univerzitných pracovísk – z Univerzity Komenského v Bratislave, Ekonomickej univerzity v Bratisla-

ve, Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, Univerzity Cyrila a Metoda (UCM) v Trnave, Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, Katolíckej univerzity v Ružomberku, Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach z Ústavu jazykov a kultúr na PU v Prešove a, samozrejme, z Inštitútu rusistiky a Inštitútu germanistiky a romanistiky PU v Prešove.

(Ekonomická univerzita /EUBA/, Fakulta aplikovaných jazykov, Bratislava), Dr. h. c. prof. PhDr. Rudolfa Dupkalu, CSc. – Človek ako „homo empathicus“ v kontextoch súčasného dialógu kultúr a náboženstiev (FF PU v Prešove) a doc. PhDr. Radoslava Štefančíka, MPol. Ph.D. – Migrant ako číslo. Absencia empatie v migračnom diskurze (EUBA, Fakulta aplikovaných jazykov, Bratislava).

z nich, okrem iného, prezentoval a hodnotil súčasný stav štúdia ruského jazyka na svojom pracovisku.

Ďakujeme všetkým účastníkom za aktívnu a hlavne prezenčnú účasť na vydarenom podujatí, poďakovanie organizátorov a všetkých prítomných patrí aj pani Mgr. art. et Mgr. Tatiane Kanišáckovej, PhD. a študentkám z Katedry hudby FF PU v Prešove

Účastníci konferencie venovali široký priestor na vyjadrenie sa k spolupráci s prof. PhDr. Jozefom Šipkom, PhD. Vyjadrovali slová vďaky, úcty a obdivu za jeho celoživotnú prácu, zanievanie a neúnavnú prácu so študentmi. V odbornej a vedeckej časti konferencie zazneli na plenárnom zasadnutí príspevky prof. PhDr. Natálie Koriny, CSc. – Prof. Jozef Šipko ako homo empathicus slovenskej rusistiky (UCM v Trnave), doc. Mgr. Jána Drengubiaka, PhD. – Informácie o koncepcii projektu Človek ako homo empathicus v jazyku a literatúre (Inštitút romanistiky a germanistiky /IGAR/, FF PU v Prešove), prof. PhDr. Evy Kollárovej, PhD. – ARS na ceste od homo loquens k homo moralis (Asociácia rusistov Slovenska, Bratislava), prof. Eleny Markovej, DrSc. – Osobitosti lingvistickej objektivizácie pojmu „osud“ v ruskom jazykovom obraze sveta

Po plenárnom zasadnutí zazneli ďalšie konferenčné príspevky, týkajúce sa obsahovej náplne konferencie, v rámci okrúhleho stola bola diskusia venovaná súčasnému stavu rusistiky na Slovensku. Keďže sa po dlhšom čase na pôde FF PU v Prešove zišli predstavitelia prakticky všetkých rusistických katedrií a inštitútov na slovenských univerzitách, každý

za úvodný kultúrny program, ktorým nám v úvode príjemne spestrili konferenciu. Zároveň ďakujeme rektorovi a rektorátu PU v Prešove za poskytnuté reprezentatívne priestory zasadacej miestnosti Consilium maius na rektoráte PU.

Foto: František FRANKO, archív Inštitútu rusistiky

MR. SWEET – CUKRÁRSKA VÝROBA, PASTRY CHEF

Absolvent Fakulty manažmentu Prešovskej univerzity (PU)
(dnes už Fakulty manažmentu, ekonomiky a obchodu)

Mgr. Pavel NIKOV

Čo Vás motivovalo prísť študovať na vtedajšiu Fakultu manažmentu PU v Prešove?

Čo bolo dôvodom výberu práve danej fakulty, prípadne konkrétneho odboru? Motiváciou bolo to, že som sa po strednej škole túžil ďalej vzdelávať, mal som dokončené odborné stredné vzdelanie, myslím, že v danom období aj relatívne dostatok praxe, keďže som popri škole už ako tínedžer aj pracoval. Chcel som si však rozšíriť obzory a doplniť si v odbore poznatky, ktoré sa dajú získať na vysokej škole. Na fakultu manažmentu v Prešove som dostal dobré referencie, preto som nemal veľmi nad čím uvažovať. Študoval som hotelovú akadémiu, a preto som študijný program turizmus, hotelierstvo a kúpeľníctvo považoval za ideálnu voľbu.

Ako si spomínate na Vaše vysokoškolské štúdium?

Vysokoškolské štúdium bolo pre mňa jedno z najkrajších. Spoznal som skvelých pedagógov, spolužiakov, ktorí sú dodnes v mojom živote. Užil som si „intrakový“ život a bolo to dobrodružstvo. Veľmi rád na toto obdobie spomínam.

V čom Vás na Vašu profesijnú dráhu pripravilo štúdium na fakulte? Ako Vás štúdium obohatilo?

Teoreticky vo všetkom, potom je ale na danom človeku, čo a ako rýchlo vie využiť vo svoj prospech, v prospech firmy, kde pracuje. Mal som možnosť sa po štúdiu hneď zamestnať na pracovnej pozícii, ktorú som študoval. Mal som vytvorené prostredie, kde som sa za pochodu mal možnosť učiť nové veci a implementovať do praxe zase to, čo som sa naučil počas štúdia. Nie vždy sa spájala teória s praxou, o tom to ale je, vedieť dynamicky reagovať, analyzovať, hodnotiť, rozhodovať sa. Práve to sa mi na tejto práci páčilo, napriek tomu, aká bola náročná.

Čo by ste chceli študentom PU odkázať, možno zapísať? Aký je Váš recept na úspech?

Aby využili obdobie štúdia na svoj rozvoj po všetkých stránkach. Dôležitý je osobnostný rozvoj a potom chuť prijímať a absorbovať všetky nové poznatky, nech už sa budú v živote venovať čomukoľvek. A recept na úspech? To je veľmi individuálne. Ja sa v živote riadim heslom, že šťastie praje priprave-

ným. Postupom času zisťujem, že sa to vypláca, aj keď sú v živote situácie, na ktoré Vás nikto nikdy nepripraví.

Prečo študovať na PU?

Ja som mal pocit veľmi otvoreného a priateľského prostredia. So spolužiakmi sme skvelý kolektív. Priateľský, no zároveň profesionálny prístup sme zažívali aj zo strany profesorov, a preto sa mi na tejto univerzite veľmi dobre študovalo.

Ako Vás štúdium na PU obohatilo?

Určite množstvom poznatkov a v neposlednom rade prístupom k sebe samému, k práci, povinnostiam a celkovo všetkému, čo sa deje okolo nás. Na to príde človek asi až časom, keď ho obohatia vlastné skúsenosti, či už viac alebo menej dobré. Ale to k tomu patrí. Dnes pracujem na svojej značke, snažím sa robiť s vášňou to, čo ma baví a koniec koncov som prišiel do situácie, kedy musím manažovať hlavne sám seba. A to je niekedy to najťažšie. Skúsenosť zo štúdia je jedinečná a hlavne neprenosná. To Vám nikto nikdy nevezme, a to je na tom najlepšie.

Zhovárala sa: Daniela MATUŠÍKOVÁ

PREŠOVSKÍ UKRAJINISTI V KRAKOVE

Anastasia PARFENIUK,
Anhelina BETSANYČ

V rámci programu Erasmus Blended Intensive Programme (BIP): Ukrajinci v Poľsku a v iných európskych krajinách. Retrospektíva a súčasnosť (včera, dnes a zajtra), ktorý sa uskutočnil v dňoch 20. – 25. januára 2025 v Krakove, sme mali jedinečnú príležitosť navštíviť toto historické mesto a zúčastniť sa množstva aktivít, ktoré prehĺbili naše chápanie historických, kultúrnych a sociálnych aspektov života Ukrajincov v Európe.

Účasť na programe spolu s poľskými a chorvátskymi študentmi nám umožnila vymeniť si skúsenosti a rozšíriť si vlastné obzory.

Privítanie na Katedre ukrajinistiky Jagelovskej univerzity udalo tón celému programu. Nebolo to len formálne otvorenie, ale skutočná príležitosť na zoznámenie sa s ľuďmi, ktorí sa venujú ukrajinistickému výskumu. Počas voľnej diskusie v kaviarni „Nytka“ sme hovorili o súčasnom postavení Ukrajincov v Poľsku, v Chorvátsku a na Slovensku, o ich adaptácii a výzvach, s ktorými sa stretávajú.

Návšteva kráľovského hradu Wawel a prednáška v kaplnke sv. Kríža nám umožnila lepšie pochopiť kultúrny vplyv Rusínov v historickej Poľsko-litovskej únii. Jagelovská knižnica nás prekvapila svojím bohatým fondom, obzvlášť nás zaujala prednáška dr. A. Budziak o historických aj súčasných výzvach ukrajinskej latinky, ktorá zdôraznila význam jazykovej otázky pri zachovaní národnej identity. Počas prechádzok mestom sme boli upozornení na miesta spojené s pôsobením významných ukrajinských literátov. Záverom dňa bola zaujímavá diskusia o vianočných tradíciách, ktorá sa konala

v študentskom klube „Żaczek“. Záverečný deň programu patrilo umeniu. V Múzeu Erazma Ciolka sme si prezreli staré ukrajinské ikony a prednáška dr. Natalii Hladyk nám priblížila životné osudy umelcov ako Jurij Novosilskij, Lev Gets a Ivan Truš.

Uvedomili sme si, že prínos Ukrajincov do európskej kultúry je oveľa väčší, než sme si doteraz mysleli. Komunikácia s poľskými, chorvátskymi študentmi a pedagógmi nás obohatila nielen akademickými poznatkami, ale aj novými priateľstvami a pochopením toho, ako kultúrny dialóg prispieva k vzájomnému porozumeniu medzi národmi.

Erasmus BIP nebol len vzdelávacím programom, ale aj príležitosťou cítiť sa súčasťou veľkej európskej komunity. Vrátili sme sa na Slovensko s novými vedomosťami, inšpiráciou a túžbou deliť sa o získané skúsenosti s našimi priateľmi a kolegami. Bez pochyb majú programy ako Erasmus obrovský význam pre medzinárodnú komunikáciu a vzdelávanie. Vrelo odporúčame!

Foto: archív autoriek

CESTA ZA VZDELANÍM, PRIATEĽSTVAMI A NEZABUDNUTEL'NÝMI ZÁŽITKAMI

Viktória TANDLICOVÁ, Sarah ŠTIBLÁROVÁ

Ked' sme sa dozvedeli, že máme možnosť ísť na Erasmus v Limassole, naše nadšenie nepoznalo hraníc. Vedeli sme, že nás čaká niečo nové a vzrušujúce, no ani sme netušili, aký veľký dopad bude mať tento semester na náš život.

Naša akademická cesta na Cyprus University of Technology bola nielen obohacujúca, ale aj zábavná. Odbor marketing nás pripravil na výzvy skutočného sveta a učil nás myslieť kreatívne a strategicky. Profesori na univerzite boli priateľskí a veľmi ochotní pomáhať – vždy nás povzbudzovali, aby sme kládli otázky a vyjadrili svoje názory.

Univerzita nás prekvapila modernými priestormi, inovatívnym prístupom k vzdelávaniu a skvelou medzinárodnou atmosférou. Často sme pracovali na tímových projektoch, kde sme mohli zdieľať naše nápady s ostatnými študentmi z rôznych kútov sveta. Táto dynamika nás nielen naučila ako spolupracovať v medzinárodnom prostredí, ale aj rozšírila náš pohľad na marketing a manažment.

Limassol, naše nové domovské mesto, si nás okamžite získalo. Kombinácia historického starého mesta, nádhornej promenády pri mori a moderného mestského života vytvára jedinečnú atmosféru. Jedným z našich obľúbených miest bola Lady's Mile Beach, kde sme si po prednáškach často dopriali chvíľu oddychu. Tiež sme navštívili miestnu ZOO, ktorá je síce menšia, ale veľmi pekne upravená

a plná exotických zvierat. Miesto, ktoré sme si však najviac zamilovali, bola promenáda pri mori. Večer sa rozsvietila svetlami, a tak sme si tu často užívali prechádzky či posedávali na lavičkách, rozprávali sa a pozorovali západ slnka nad Stredozemným morom.

Náš semester sme si nemohli predstaviť bez spoznávania krás Cypru. Jedným z našich prvých výletov bola návšteva Ayia Napy, známej svojimi nádhernými plážami a krištáľovo čistým morom. Pláž Nissi Beach nás úplne očarila – jemný piesok, tyrkysová voda a živá atmosféra. V Larnake sme navštívili slané jazero, kde sme videli plameniaky, a známy kostol svätého Lazára. Pafos bol pre nás lekciami histórie – archeologické parky, mozaiky a nádherné pobrežie nás vtiahli do atmosféry starovekého Cypru. Každé mesto na ostrove má svoj vlastný príbeh a charakter, čo robilo naše výlety nezabudnuteľnými.

Jedným z najväčších prínosov Erasmu boli ľudia, ktorých sme mali možnosť spoznať. Vytvorili sme si úžasné priateľstvá s ľuďmi z Brazílie, Talianska, Rumunska, Nemecka a Afriky. Každý večer bol o spoločných večeriach, výme-

nách receptov a dlhých rozhovoroch o kultúrach a živote v našich krajinách. Tieto medzinárodné priateľstvá nám nielen otvorili oči, ale aj srdcia. Naučili sme sa, aké dôležité je pochopenie a rešpekt voči rôznym kultúram. Naša skúsenosť na Cypre bola omnoho viac než len štúdiom. Bola to cesta, ktorá nás obohatila o nové zážitky, priateľstvá a pohľady na svet. Ostrov nám ukázal krásu života pri Stredozemnom mori, energiu medzinárodného spoločenstva a hodnotu objavovania neznámeho.

Náš odkaz pre vás študenti: „Ak premýšľate nad Erasmusom, Cyprus by mal byť na vašom zozname. Pre nás, Sarah a Viki, sa stal domovom, kde sme prežili jeden z najlepších semestrov nášho života. Odnášame si odtiaľ nielen vedomosti, ale aj spomienky a priateľstvá, ktoré nám ostanú navždy.“

Foto: archív autoriek

HODNOTA PRÍRODNÉHO BOHATSTVA V KONTEXTE CESTOVNÉHO RUCHU

Ivana ŠAFFOVÁ

26. februára 2025 sa v Zimnej záhrade Zemplínskeho múzea v Michalovciach uskutočnila konferencia s názvom **Využitie prírodného bohatstva v cestovnom ruchu**. Na tomto odbornom podujatí sa zúčastnila aj interná doktorandka Katedry turizmu a hotelového manažmentu Fakulty manažmentu, ekonomiky a obchodu (FMEO) Prešovskej univerzity (PU) v Prešove, Mgr. Ivana Šaffová, MBA.

Konferencia, organizovaná Košickým samosprávnym krajom v spolupráci so spomínaným Zemplínskym múzeom, prilákala odborníkov, nadšencov cestovného ruchu aj verejnosť so záujmom o rozvoj daného odvetvia prostredníctvom ochrany a propagácie prírodných lokalít.

Prednášajúci sa venovali rôznym aspektom prírodného turizmu, od jeho ekologického a ekonomického významu až po konkrétne príklady využitia v praxi. Odborníci predstavili možnosti, ako efektívne skĺbiť ochranu prírody s cestovným ruchom a zároveň podporiť miestne komunity. Zdôraznená bola aj dôležitosť edukácie verejnosti a zapojenia miestnych obyvateľov do udržateľného rozvoja regiónov.

Program konferencie ponúkol širokú škálu tém, ktoré odprezentovali odborníci z rôznych oblastí. Ing. Zuzana Burdová z organizácie Aevis n. o. otvorila podujatie prednáškou o prírodnom turizme v Poloninách. Následne Ing. Miroslav Buraľ zo Správy Národného parku Poloniny priblížil využitie prírodného a kultúrneho bohatstva tohto jedinečného územia. Na historický aspekt cestovného ruchu poukázal Ing. Vladimír Sobota z Krajského pamiatkového úradu Košice, ktorý hovoril o šľachtickom parku v Michalovciach. O tajomstvách Vihorlatských bučín diskutovali Ing. Zuzana Argalášová

a Ing. Martin Danilák zo Správy chránenej krajiny oblasti Vihorlat. Tému birdwatchingu a jeho potenciálu pre rozvoj prírodného turizmu rozvinul Ing. Matej Repel, PhD. z SOS/BirdLife Slovensko. Na záver PaedDr. Martin Molnár zo Zemplínskeho múzea v Michalovciach predstavil úzkorozchodnú železnicu Michalovce – Remetské Hámre – Morské oko a jej potenciálne využitie v cestovnom ruchu.

Zaujímavé diskusie poukázali na to, že prírodný turizmus predstavuje veľký potenciál nielen pre ochranu krajiny, ale aj pre hospodársky rast. Ekoturizmus a aktivity ako birdwatching či objavovanie historických lokalít môžu priťahovať domácych i zahraničných

návštevníkov a zároveň zvýšiť povedomie o ochrane prírodného dedičstva.

Celková atmosféra konferencie bola inšpiratívna a podnietila mnohých účastníkov k hľadaniu nových možností spolupráce. Prednášky a diskusie ukázali, že udržateľný cestovný ruch môže byť významným nástrojom na zachovanie prírodných krás a kultúrnych hodnôt pre budúce generácie. Takéto podujatia sú dôležitým krokom k podpore rozvoja regiónov a zvýšeniu povedomia o význame prírodného dedičstva.

Foto: Archív autorky

TLMOČENIE AKO MOST K MEDZINÁRODNEJ PREZENTÁCII

Vanesa LUPTÁKOVÁ

V dňoch 20. – 23. februára 2025 sa v Budapešti konala prestížna cestovateľská výstava UTAZÁS, ktorá patrí medzi najvýznamnejšie podujatia svojho druhu v strednej Európe. Každoročne priláka odborníkov z oblasti cestovného ruchu, ako aj širokú verejnosť, ktorá sa zaujíma o nové turistické destinácie. Slovensko na tomto podujatí reprezentovala organizácia Slovakia Travel v spolupráci s Ministerstvom cestovného ruchu a športu, pričom medzi vystavovateľmi nechýbal ani Región Šariš.

Ako študentka UNIPO Fakulty manažmentu, ekonomiky a obchodu (FMEO) som sa mala možnosť už druhýkrát zúčastniť tejto významnej výstavy, kde som zabezpečovala tlmočenie z maďarského jazyka do slovenského a naopak. Moja úloha spočívala v komunikácii so zahraničnými návštevníkmi a partnermi, pričom som pomáhala prezentovať Región Šariš a jeho turistické atrakcie. Tlmočenie v takomto prostredí si vyžaduje nielen jazykové znalosti, ale aj rýchlu orientáciu v témach súvisiacich s cestovným ruchom, kultúrou a regionálnym rozvojom.

Výstava UTAZÁS je pre Slovensko významnou platformou na propagáciu domáceho cestovného ruchu, keďže Maďarsko patrí medzi kľúčové krajiny, odkiaľ k nám prichádzajú turisti.

Tento rok bol o Región Šariš mimoriadne veľký záujem – návštevníci sa pýtali na jeho historické pamiatky, prírodné krásy, možnosti aktívneho turizmu či tradičnú gastronómiu. Najväčšiu pozornosť pútalo mesto Prešov s jeho historickým centrom a uni-

kátnym Solivarom. Veľký záujem bol aj o mesto Bardejov, zapísaný v zozname UNESCO. Nechýbali otázky ani o hradoch, ktoré sú neodmysliteľnou súčasťou regiónu. Najväčší záujem vzbudil Šarišský hrad, ktorý patrí medzi najrozsiahlejšie hrady na Slovensku.

Dôležitou súčasťou mojej tlmočnickej práce je aj spolupráca s mestom Sabinov, ktoré je známe svojou bohatou históriou a zachovaným historickým centrom. Pre maďarských turistov má pripravený atraktívny cestovný produkt, ktorý sme úspešne prezentovali už minulý rok na rovnakej výstave.

Pre mňa osobne bola účasť na výstave veľkou skúsenosťou. Mala som možnosť zdokonaľiť si tlmočnicke zručnosti, nahliadnuť do fungovania medzinárodného cestovného ruchu a nadviazať cenné kontakty a, samozrejme, spoznať nové kultúry. Zároveň som si uvedomila, aký potenciál má náš región v zahraničí a ako dôležité je ho správne reprezentovať. Verím, že aktivity na výstave prispedia k lepšej propagácii slovenských regiónov na zahraničných trhoch

a prilákajú do nášho regiónu ešte viac návštevníkov.

Účasť na výstave UTAZÁS mi priniesla nielen cenné skúsenosti s tlmočením a komunikáciou so zahraničnými partnermi, ale aj príležitosť aplikovať teoretické poznatky získané počas štúdia do praxe. Príprava na výstavu a samotná prezentácia ma utvrdili v tom, aký význam majú marketingové stratégie, regionálny rozvoj a efektívna propagácia destinácií, o ktorých sa učíme v akademickom prostredí. Priame zapojenie do medzinárodného podujatia mi umožnilo lepšie pochopiť dynamiku cestovného ruchu, potreby turistov a význam spolupráce medzi verejným a súkromným sektorom. Verím, že takéto praktické skúsenosti sú neoceniteľné pre budúcich odborníkov v oblasti turizmu a regionálneho rozvoja.

Foto: archív autorky

MOBILITA ERASMUS+ NA POLYTECHNICAL INSTITUTE IN PORTO

Jaroslav ZELEŇÁK

Na Erasmus+ mobilitu sa pozerám ako na príležitosť a skúsenosť, pre ktorú ak sa človek rozhodne, dokáže jednoznačne pomôcť. Je to skrátka príležitosť vycestovať za hranice vašej krajiny, ale aj mysle. Môžete začať niečo úplne odlišné v odvetví, ktoré dôverne poznáte, no v prostredí, ktoré pre vás môže byť nové a neprebádané. A to vás dokáže stimulovať k rastu po všetkých stránkach – osobných aj profesijných.

Počas pobytu v novej krajine bolo každodennou súčasťou nadväzovanie nových kontaktov s novými ľuďmi, ktorí mi priniesli veľa odpovedí, ale aj výziev. Výziev v podobe rôznych zadaní od profesorov, cez malé „tasky“ domovníka až po rôzne životné situácie nových priateľov, s ktorými si nevedia dať rady. Nad týmto všetkým

som si počas mobility lámal hlavu, hľadal odpovede a riešenia.

Po návrate domov čerpám z nových skúseností, ktoré som nadobudol počas štúdia v Portugalsku. Hlavne pri práci s vedeckými podloženými informáciami a ich aplikáciou v praxi. Značná výstupná časť predmetov bola vo forme

písania vedeckých článkov na základe dotazníkov, ktoré sme mali aplikovať v praxi na športovcoch. No takisto musím pozdvihnúť výučbu praktických predmetov, a to najmä futbalu. Portugalsko ním žije! Praktickú časť futbalu na univerzite vyučoval dlhoročný asistent hlavného trénera A-mužstva FC Porto. Môžem povedať, že mám skúsenosti na nezaplatenie.

Porto je jednou z obľúbených turistických destinácií, láka turistov z rôznych kútov sveta. A ak sa nehanbíte osloviť náhodných okoloidúcich s tým, že počujete reč alebo prízvuk, ktorý poznáte, môžete stretnúť a nadviazať kontakty s ľuďmi, o ktorých by sa vám ani nesnívalo. Hovorím o vlastnej skúsenosti, kedy som vďaka nápadu dať si hamburger v meste, získal možnosť vycestovať po ukončení štúdia do USA. Čo by mi nenapadlo ani v tom najdivokejšom sne, že práve takto sa mi môže splniť myšlienka, nad ktorou premýšľam už pár rokov.

Najkrajšie momenty boli na konci dňa za stolom v kuchyni. Keď som si sadol spolu s ľuďmi rôznych národností, rôznych profesijných zameraní, rôzneho veku, a teda stupňom skúseností a vedomostí, v portugalskej rodinnej atmosfére, k jedlu z medzinárodnej kuchyne a portskému vínu. Uvedomil som si, že som malým kúskom v obrovskej skladačke zvanej život, v ktorom mám vždy miesto, ktorý má zmysel a môžem zažívať jeho krásy.

Foto: archív autora

KARPATORUSINISTIKA: SVETOVÝ FENOMÉN Z PREŠOVSKÉJ UNIVERZITY

Dominika NOVOTNÁ

Štúdium rusínskeho jazyka a literatúry získava stále väčšiu pozornosť na medzinárodnej odbornej scéne. Prešovská univerzita (PU), konkrétne jej Ústav rusínskeho jazyka a kultúry, ponúka študentom jedinečné možnosti vzdelávania v tejto oblasti nielen na domácej akademickej pôde, ale aj v zahraničí.

PU je zapojená do programu Erasmus+, ktorý poskytuje študentom skvelé príležitosti mobilít a stáží na zahraničných univerzitách. Tieto možnosti sa týkajú aj študentov na treťom stupni štúdia. Ako doktorandka Ústavu rusínskeho jazyka a kultúry som využila program Erasmus+ na štúdium na Jagelovskej univerzite v Krakove. Táto univerzita je známa tým, že ponúka výučbu lemkovského (rusínskeho) jazyka a kultúry. Hodnotím to ako vynikajúcu príležitosť na rozšírenie odborných znalostí v tejto oblasti štúdia, najmä v kontexte písania dizertačnej práce.

Jedným z významných medzinárodných momentov, ktorý potvrdil prestíž rusínskych štúdií na PU, bol medzinárodný zjazd ASEES (Association for Slavic, East European, and Eurasian Studies), ktorý sa konal v novembri 2024 v Bostone. Tento zjazd, ktorý každoročne spája odborníkov z oblasti východoeurópskych štúdií, mal aj svoju sekciu venovanú práve karpatorusinistike. Ústav rusínskeho jazyka a kultúry mal na tomto zjazde svoje zastúpenie a ukázal, že štúdium rusínskeho jazyka a kultúry sa teší globálnej pozornosti.

Karpatorusinistika sa neustále vyvíja a získava na medzinárodnej popularite. Jedným z príkladov je aj Letná škola rusínskeho jazyka a kultúry – Studium Carpatho-Ruthenorum, ktorú Ústav rusínskeho jazyka a kultúry organizuje už trinásty rok. Táto letná škola, ktorá sa koná na pôde PU, pravidelne láka účastníkov z rôznych kútov sveta, no najmä zo Severnej Ameriky. Účastníci letnej školy, študenti, ale aj odborníci z rôznych sfér vedy, často s rusínskymi koreňmi, sa zúčastňujú letnej školy s cieľom lepšie porozumieť svojej rusínskej identite a spoznať kultúru svojich predkov. Studium Carpatho-Ruthenorum tak predstavuje nielen vzdelávaciu, ale aj kultúrnu výmenu medzi rusínskym svetom a jeho diasporou.

Týmto spôsobom PU naozaj potvrdzuje, že karpatorusinistika má skutočný medzinárodný rozmer, ktorý sa teší rastúcej pozornosti zo strany odborníkov a študentov zo všetkých kútov sveta. Rusínska kultúra a jazyk, ktoré sú pre nás doma samozrejmé, sa prostredníctvom tejto akademickej disciplíny stávajú neoddeliteľnou súčasťou globálnej kultúrnej výmeny.

Foto: archív autorky a archív Letnej školy rusínskeho jazyka a kultúry – Studium Carpatho-Ruthenorum

MOJA SKÚSENOSŤ S BIP PROGRAMOM V PORTUGALSKU

Vanessa IVANKOVÁ

Ako študentka anglického jazyka a anglofónnych kultúr sa vždy snažím rozširovať svoje obzory a získavať nové skúsenosti, ktoré mi pomôžu nielen v štúdiu, ale aj v budúcej kariére. Keď som sa dozvedela o možnosti zapojiť sa do Blended Intensive Programme (BIP), vedela som, že je to pre mňa ideálna šanca spojiť akademické vzdelávanie s cestovaním a spoznávaním nových kultúr.

Program bol zameraný na teórie prekladu a mal kombinovanú formu – počas semestra sme absolvovali online časť a od 27. do 31. januára sme sa stretli na prezenčnej výučbe priamo v Portugalsku. Celý týždeň bol nabitý odborným programom. Každý deň sme mali prednášky od rôznych profesorov, ktorí nám predstavili rozličné aspekty prekladu – od technologických nástrojov až po teoretické koncepty a praktické skúsenosti z prekladateľského trhu. Medzinárodné prostredie programu mi dalo možnosť pracovať so študentmi zo Španielska, Portugalska, Litvy či Poľska, čo obohatilo naše diskusie o rôzne perspektívy a skúsenosti. Rovnako mi to umožnilo získať širší prehľad o tom, ako sa prekladateľstvo vyvíja v rôznych kontextoch. Veľmi ma zaujalo, ako rozdielne k prekladu pristupujú jednotlivé krajiny, aké výzvy môžu prekladatelia čeliť

v závislosti od jazyka či kultúrneho prostredia.

Popri odbornom programe sme mali možnosť objavovať aj samotné mesto. Zavítali sme do historického archívu, kde sme sa hlbšie oboznámili s minulosťou regiónu a jeho jazykovým vývojom. Počas prvých troch dní nám však počasie veľmi neprialo – takmer neustále pršalo, čo nám trochu skomplikovalo plány na preskúmanie mesta. Pôvodne bol naplánovaný piknik v parku, no kvôli dažďu sme ho nakoniec mali v archíve, kde sme si jednoducho sadli na zem a vychutnali si naše jedlo tam. Napriek nečakaným podmienkam to bola zábavná a nezabudnuteľná skúsenosť.

Okrem toho sme si našli čas na spoločné posedenia v útulných kaviarňach, kde sme ochutnávali miestne špeciality, medzi ktorými

nesmel chýbať pastel de nata – tradičný portugalský koláčik. Jedným z najprijemnejších spoločných momentov bola spoločná večera, počas ktorej sme sa všetci vrátane učiteľov, stretli mimo školy a strávili večer pri tradičnom portugalskom jedle. Bola to skvelá príležitosť lepšie sa spoznať, porozprávať sa v neformálnej atmosfére a vytvoriť si priateľstvá, ktoré pretrvávajú aj po skončení programu.

Celkovo bol tento program pre mňa nesmierne obohacujúci, nielen z akademického, ale aj z osobného hľadiska. Naučila som sa prispôbiť rôznym štýlom výučby, zdokonalila som si interkultúrnú komunikáciu a nadobudla nové skúsenosti v oblasti prekladu. Po tejto skúsenosti som ešte viac motivovaná uchádzať sa o dlhší Erasmus+ pobyt, ktorý by mi umožnil ďalej sa rozvíjať a získať ešte hlbší pohľad na medzinárodné vzdelávanie.

Ak máte možnosť zapojiť sa do podobného programu, určite to odporúčam! Je to jedinečná príležitosť nielen pre akademický rast, ale aj pre získanie nových priateľstiev a nezabudnuteľných zážitkov, na ktoré budem dlho spomínať.

Foto: archív autorky

UDRŽATEĽNOSŤ SA STÁVA KONKURENČNOU VÝHODOU

Peter HALKO, ml.

Platforma Planet Lover zorganizovala v spolupráci s agentúrou Slovakia Travel na pôde Prešovskej univerzity (PU) konferenciu s názvom Udržateľnosť ako konkurenčná výhoda. Vystupujúci odborníci sa 26. marca 2025 venovali udržateľnému hotelierstvu, čo prilákalo desiatky študentov PU a žiakov prešovskej Hotelovej akadémie.

Miestom konferencie bola aula 103 v budove VŠA. Podujatie svojim príhovorom otvoril Peter Adamišín, prorektor PU pre stratégiu a marketing. Formou krátkého videa sa zúčastneným prihovorila aj Ivana Vala Magátová, generálna riaditeľka agentúry Slovakia Travel. Nasledovali jednotlivé príspevky odborníkov z akademickej pôdy, environmentálnych občianskych združení i ľudí z hotelierskej a gastronomickej praxe. Vstupy sa zameriavali na to, akým spôsobom zvýšiť udržateľnosť podnikania v cestovnom ruchu.

Na podujatí zaznelo šesť príspevkov a súčasťou boli aj dve panelové diskusie. Účastníkom sa prihovorili Miriam Lackovičová z Grand Hotelu Kempinski, Anna Šenková a Jana Chovancová, akademičky z Fakulty manažmentu, ekonomiky a obchodu (FMEO) PU, chemická inžinierka Katarína Hrivňáková, expertka občianskeho združenia Free Food na potravinový odpad Zuzana Madajová a ďalší. Slová všetkých prednášajúcich sa zhodovali v tom, že pri udržateľnosti nejde len o triedenie odpadu. Skloňovali sa témy ako vodné hospodárstvo, redukcia potravinového odpadu, nahradenie jednorazových obalov tými znovu použiteľnými či posun k prírodným čistiacim prostriedkom.

„Udržateľnosť je výhoda, lebo reálne šetrí účty. Ak to ľudia pochopia a aplikujú procesy správne, tak im to ušetrí aj výdaje za vodu či elektrinu. Už len za to, že nebudú produkovať viac potravinového odpadu, vo finále ušetrí peniaze – nakúpi menej surovín, menej vyhodí, menej zaplatia za odvoz a podobne,“ ozrejmla tému konferencie jej organizátorka Alexandra Madrová. Vede platformu Planet Lover, ktorá šíri osvetu v oblasti ekológie a propaguje udržateľnosť.

„Dnes sa to už preklápa, ľudia začínajú riešiť, aké podniky navštívia. Ak si viacerí začnú vyberať zelené prevádzky, tak logicky tí menej zelení budú mať menšie tržby. Začne sa to ukazovať a nastane taký posun, ako sme mohli vidieť pri postupnom rozšírení vegetariánskej ponuky v reštauráciách. Je to o dopyte,“ dopĺňa Madrová svoj postoj k budovaniu konkurencieschopnosti hotelov a reštaurácií cez udržateľnosť.

Konferencie sa zúčastnili aj desiatky študentov PU a niekoľko stredoškôľakov. *„Je to určite zaujímavejšie, ako len sedieť niekde na hodine a počúvať učiteľa, pretože je úplne iné, keď to hovorí človek z praxe. Veľa nám to prinesie a mám z toho väčší pocit autenticity – že je to realita, nielen niečo, čo si teoreticky povieme,“* pochvaloval si konferen-

ciu Peter, ktorý študuje prvý ročník bakalárskeho programu turizmus, hotelierstvo a kúpeľníctvo na FMEO PU. Veľmi ho zaujal príspevok Miriam Lackovičovej: *„Napríklad Grand Hotel Kempinski, to bola zatiaľ najzaujímavejšia časť. Mohli sme vidieť, ako taký veľký a známy hotel pracuje na environmentálnej politike.“* Kempinski je zatiaľ jediný na Slovensku s oficiálnou medzinárodnou certifikáciou udržateľnosti. Aj Šimon z Hotelovej akadémie v Prešove ocenil prítomnosť rozličných expertov: *„Chcel som sa dozvedieť viac a priučiť sa od odborníkov.“* Špecifikom konferencie je, že sa síce zameriava na cestovný ruch, no zazneli aj slová odborníkov z iných oblastí, ktoré môžu byť obohatením pre prax hotelierstva a gastronómie.

Platforma Planet Lover, ktorá za toto konferenciou stála, sa sústreďuje na environmentálne vzdelávanie žiakov a študentov na všetkých stupňoch štúdia – od materských škôl až po univerzity. Najčastejšie však prichádzajú do kontaktu so stredoškôľakmi.

„Vysokoškôľáci sú pre mňa príjemný bonus. Je to trochu iné, už na nich robíme aj výskum a zisťujeme, ako a prečo odpovedajú, aká je úroveň osvet,“ objasnila Alexandra Madrová. Tá pôsobí na PU aj ako externá doktorandka na Katedre ekológie

Fakulty humanitných a prírodných vied. Podieľala sa aj na zabezpečovaní celouniverzitného výberového predmetu Environmentálna kríza – realita vs. médiá, ktorý si bolo možné zapísať v zimnom semestri.

„Milujem zvieratá. Keď ich chcem čo najviac zachrániť, potrebujem, aby čo naviac ľudí chápalo to pekno v nich – čo nám vedľa ukázať a čo nás naučiť. Tým, že ich ľudia začnú mať radi a začnú sa im viac páčiť, budú ich aj viac chrániť,“ opísala Madrová svoju vášeň pre vzdelávanie v tejto oblasti.

Foto: archív autora

ZAHRANIČNÁ STÁŽ NA FAKULTE KINEZIOLÓGIE V ZÁHREBE

Tomáš KOZÁK

Zahraničnú stáž možno prirovnať k športu, v ktorom je vystúpenie z komfortnej zóny nevyhnutné nielen pre profesijný, ale najmä osobnostný rast. Kľúčovú rolu pri výbere chorvátskej univerzity pre realizáciu zahraničnej stáže zohrala možnosť priamo sa podieľať na chode špecificky zameraného laboratória úpolových športov, ktoré mi umožnilo rozšíriť svoje obzory vo vedecko-výskumnom zameraní.

Titul najstaršej a najväčšej univerzity v Chorvátsku a jednej z najvýznamnejších akademických inštitúcií v juhovýchodnej Európe prináleží Univerzite v Záhrebe. Fakulta kineziológie je jednou z 31 fakúlt a troch inštitútov patriacich pod univerzitné pracoviská. Fakulta disponuje početným množstvom špecializovaných laboratórií zameraných na biomechaniku, fyziológiu, športovú diagnostiku a pod., ktoré úzko spolupracujú

s Chorvátskym olympijským výborom.

Vzájomná kooperácia jednotlivých laboratórií mi zároveň umožnila chápať vedecké poznatky v širšom kontexte. Diagnostika a následná analýza pohybovej výkonnosti chorvátskych reprezentantov a olympionikov bola nielen osobnou, ale aj profesijnou výzvou, ktorá mi poskytla nové perspektívy na prepájanie športovej praxe s ve-

dou a výskumom. Formálne povinnosti boli obohatené neočakávaným a neformálnym stretnutím s kondičným trénerom chorvátskej futbalovej reprezentácie. Inšpiratívny pohľad odborníka z praxe ukázal, aká dôležitá je aplikácia vedy v tréningovom procese.

Počas naberania praktických skúseností mi jednotliví pracovníci fakulty poskytli odborný názor a usmernenia k téme dizertačnej práce. Možnosť diskutovať s odborníkmi v danom odbore, sledovať ich prístup a získavať cenné poznatky z ich dlhoročnej praxe mi pomohli pochopiť nové perspektívy. Nové podnety a pohľady nadobudnuté počas konzultácie formovali nielen moje odborné kompetencie, ale zároveň poskytli pevné základy pre budúce výzvy.

Po ukončení povinností bol rozsiahly areál s množstvom športovísk využívaný na prehlbovanie nadviazaných priateľstiev, vedenie neformálnych debát a aktívne trávenie voľného času. Pridanou hodnotou ostáva fakt, že pridelení akademici neostali len mentormi, ale aj priateľmi, s ktorými ostávajú v kontakte.

EXKURZIA V ALBÁNSKU

Andrej KOSTELNÍK, Diana KOSTELNÍKOVÁ

V dňoch 10. až 15. januára 2025 sa uskutočnila exkurzia organizovaná Pravoslávnuu bohosloveckou fakultou (PBF) Prešovskej univerzity (PU) v Prešove. Tentoraz sa študenti a absolventi PBF PU pod vedením doc. ThDr. Václava Ježeka, PhD. et Ph.D. vydali do neznámeho Albánska.

V Albánsku, málo prebádanej, no krásnej krajine, sme mali možnosť vidieť historické pamiatky (späť okrem iného aj s pôsobením žiakov sv. Cyrila a Metoda), spoznať autentický život Albáncov, no tiež prísť do bližšieho kontaktu s pravoslávnuu komunitou v Tirane. Po dlhej ceste sme neoddychovali, ale pustili sme sa do objavovania stredovekého mesta Berat, kde sa chránia relikvie sv. Gorazda a Angelára, ktorí na tomto území pôsobili. Nachádza sa tam aj múzeum starobylých byzantských ikon a v rámci prehliadky sme obdivovali aj chrám Zosnutia presv. Bohorodičky, v ktorom nechýbali ani slovenské vlajky, stopy po slovenských návštevníkoch a ikony sv. Sedemopočetníkov z 19. storočia. Berat je zapísaný do zoznamu svetového dedičstva UNESCO a je jedným z hlavných kultúrnych centier celej krajiny.

Po zaslúženom oddychu sme sa na ďalší deň presunuli do hlavného mesta Tirany. Tam sme sa zúčastnili svätej liturgie v pravoslávnom katedrálnom chráme Vzkriesenia

Christovho, ktorá bola vedená metropolitom a sprevádzaná byzantskými spevmi v albánskom a gréckom jazyku. Program však pokračoval aj po skončení bohoslužby, a to mládežníckym stretnutím v spodných priestoroch chrámu, kde sme si vymenili pohľady a skúsenosti s albánskymi rovesníkmi, tradičným požehnaním koláča – „vasilopity“ v česť sviatku Vasiľa Veľkého a na pokon obohacujúcim stretnutím s významným pravoslávnuu misiónárom Nathanom Hoppe.

Nathan Hoppe je pravoslávny misiónár amerického pôvodu, dlhoročne pôsobiaci v Albánsku. Bol jedným z najbližších spolupracovníkov albánskeho metropolitu Anastázia (1929 – 2025), ktorému pomáhal budovať cirkevné štruktúry v Albánsku. To bolo po rokoch komunistickej diktatúry v hlboknej religióznej pasivite. Metropolitovi a jeho spolupracovníkom sa podarilo obnoviť duchovný život a vybudovať katedrálu v centre hlavného mesta Albánska. Pre albánsku pravoslávnuu cirkev je dodnes charakteristická

vysoká aktivita vo viacerých oblastiach cirkevného aj spoločenského života. Albánska pravoslávna cirkev má vlastné základné a stredné školy, teologickú akadémiu, časopis, rádiostanicu, niekoľko nemocníc, charitatívnych inštitúcií, internát, sirotinec a pod.

V ďalších dňoch sa nám aj napriek nepriazni počasia podarilo navštíviť ďalšie pamiatky albánskej histórie. Hrad Krujë, ktorý bol sídlom najväčšieho albánskeho hrdinu, protitureckého bojovníka Gjergja Kastriotiho, známeho pod prezývkou Skanderbeg. Zo svojej pevnosti, v ktorej sa dnes nachádza múzeum, riadil celý protiosmanský odboj Albáncov v 15. storočí. Už počas života bol slávny a uznávaný v celej Európe a aj preto stojí jeho monumentálna jazdecká socha na hlavnom námestí Tirany.

Albánsko je kultúrne veľmi bohatou krajinou, o čom sme sa presvedčili aj návštevou byzantských pamiatok, chrámov a kláštorov ako napr. Mesopotam, Sarandë či Ardenica, kde sú na zachovalej freske zobrazení svätí Sedemopočetníci. Dôležitou zastávkou, ku ktorej viedla namáhavá cesta, sprevádzaná však výhľadom na krásnu prírodu, bol byzantský chrám v maličknej dedinke Labovë e Kryqit. Tento nevelký chrám je významný svojou architektúrou a tradíciou, ktorá hovorí o tom, že v chráme bol pokrstený samotný cisár Justinián Veľký (6. stor.). Cisár podaroval tomuto chrámu relikviu pravého kríža a ikonu Božej Matky, ktoré však boli počas komunistického režimu ukradnuté.

Vďaka zaujímavej exkurzii a odbornému výkladu docenta Václava Ježeka sme spoznali, v našom prostredí takmer neznámú krajinu, bohatú svojou históriou a kultúrou, prírodnými scenériami a najmä úprimnosťou a dobrosrdečnosťou jej obyvateľov.

Foto: archív autoriek

OD TEÓRIE K PRAXI NIELEN V MATERSKÝCH ŠKOLÁCH

Daniela SUVÁKOVÁ

58 študentiek druhého ročníka magisterského štúdia predškolskej pedagogiky Pedagogickej fakulty (PF) Prešovskej univerzity (PU) v Prešove absolvovalo exkurziu v rámci súvislej praxe v rôznych inštitúciách nachádzajúcich sa v Prešove a v Košiciach. Nové informácie, inšpiratívne projekty, rôzne pracovné pozície boli ponúknuté študentom na rozšírenie a obohatenie ich ďalšieho profesijného rozvoja.

V dňoch 3. – 7. marca 2025 sme v rámci súvislej pedagogickej praxe absolvovali rôzne besedy a navštívili zaujímavé miesta, a to všetko pod vedením PaedDr. Moniky Miňovej, PhD. Cieľom našej exkurzie bolo nielen spoznávať praktické aspekty organizácie materských škôl, administratívnych a vzdelávacích inštitúcií, ale aj inšpirovať sa príkladmi dobrej praxe, čo sa podarilo.

Materská škola profesorky Márie Podhájeckej v Prešove

Prvý deň našej exkurzie sme absolvovali v Materskej škole profesorky Márie Podhájeckej, situovanej na Bajkalskej ulici č. 31 v Prešove. Pani riaditeľka PaedDr. Renáta Gumanová nás s nadšením zobrala do zákulisia školy, predstavila svoje inšpiratívne pôsobenie v rozličných projektoch a jedinečný prístup k pedagogickej praxi. Zaujali nás iniciatívy eTwinning, Zelená škola, Ježko Separko, využitie jedinečného bazéna spolu s wellness centrom pre deti (infra a parná sauna), spolupráca s UNICEF a projekt Euro rozprávky. Cenným pohľadom bolo ozrejenie profesionálneho rastu inštitúcie vrátane dôvodov, prečo bola pomenovaná po profesorke Márii Podhájeckej.

Mestský úrad v Prešove

Popoludnie sme strávili návštevou Mestského úradu v Prešove, kde nás na odbore školstva, kultúry a cestovného ruchu, konkrétne na oddelení

školstva, mládeže a školského úradu, privítali PhDr. Veronika Kmetóny Gazdová, PhD., vedúca odboru, a Mgr. Andrea Lešková, odborná referentka. Obe nás oboznámili so svojou náplňou práce, priblížili nám spôsob riadenia škôl a školských zariadení a tiež nás uviedli do obrazu, akú úlohou zohrávajú pri podpore kvalitného vzdelávania miestne samosprávy. Zástupca primátora mesta Prešov Mgr. Peter Krajňák nám poskytol prehľad o nových výzvach, ktorým čelia na pôde mesta Prešov. Táto návšteva nám priniesla hlbší pohľad na fungovanie školskej samosprávy a administratívy a vytvorila príjemnú a poučnú atmosféru.

Krajské pracovisko (KP) NIVAM v Košiciach

V utorok sme zamierili na KP Národného inštitútu vzdelávania a mládeže v Košiciach. Tam sme sa stretli s PhDr. PaedDr. Matejom Slováčkom, regionálnym metodikom pre systém podporných opatrení. Jeho prednáška nás zasmýkla do Katalógu a systému podporných opatrení, čím sme získali množstvo hodnotných informácií o ich význame, fungovaní a zavádzaní do praxe. PaedDr. Eva Sobinkovičová, učiteľka profesijného rozvoja pre predprimárne vzdelávanie, nás informovala o adaptačnom vzdelávaní pre začínajúceho pedagogického zamestnanca. Celé stretnutie bolo sprevádzané zábavnými aktivitami a hrami, ktoré obohatili naše vedomosti a priniesli množstvo nových a praktických informácií.

Seminár a ukážky prvej pomoci pre deti predškolského veku

V stredu ráno sme na pôde našej PF PU v Prešove absolvovali seminár, zameraný na poskytovanie prvej pomoci, ktorý sa stal nielen osviežujúcou lekciou, ale aj inšpiratívnym zážitkom. Študenti z Katedry urgentnej starostlivosti Fakulty zdravotníckych odborov Ladislav Szoke a Dávid Baran nás zaujali pútavou prednáškou, kde sa teória prepletala s autentickými príbehmi zo skutočného života. Každý príbeh, podložený reálnymi skúsenosťami, osvetľoval nepredvídateľné situácie, s ktorými sa stretávajú nielen záchranári, ale aj pedagógovia, rodičia a deti. Okrem bohatých teoretických informácií sme mali možnosť obdivovať aj praktické ukážky, ktoré dodali celému semináru na živosti a realite.

Krajské pracovisko NIVAM v Prešove

V stredu popoludní sme sa presunuli na KP Národného inštitútu vzdelávania a mládeže v Prešove, kde nás odborne sprevádzala PaedDr. Jana Paleschová, MBA. Jej prednáška na tému profesijného rozvoja z pohľadu aktuálnej legislatívy bola ako otváranie novej kapitoly v knihe našej budúcej kariéry. Diskutovali sme o rôznych aspektoch profesijného rozvoja, typoch vzdelávania pre pedagogických zamestnancov a atestačnom portfóliu. V produktívnej diskusii sme sa dozvedeli, aké možnosti nám prináša nielen štúdium, ale aj neustály osobnostný a profesijný rast.

Materská škola Galaktická 11 v Košiciach

Dopoludnie štvrtého dňa sme trávili v Materskej škole Galaktická 11 v Košiciach, kde nás privítala riaditeľka Mgr. Katarína Gromanová. Už na prvý pohľad sme mohli postrehnúť, že zameranie materskej školy bude vychádzať z alternatívnej koncepcie uplatňujúcej prvky pedagogiky Rudolfa Steinera: dominuje prírodný materiál, baldachýn, víťanie dňa, budenie triedneho škriatka, ročné slávnosti a oslava narodenín, umelecké činnosti, pečenie chleba, remeselná výučba, čítanie jednej rozprávky aj rozprávok až jeden mesiac. Pani riaditeľka nás previedla aj školským dvorom, ktorý je ich

pýchou a moderným elokovaným pracoviskom.

Detičkovo

Popoludnie štvrtého dňa nás zaviedlo do jedinečného sveta Detičkova – detského interiérového ihriska s kaviarňou, ktoré sa nachádza na sídlisku Ťahanovce v Košiciach. Atmosféra detského centra dýcha pozitívnou energiou, je to srdcová záležitosť majiteľky a zakladateľky Mgr. Niky Kriškovej Jamnickej (úspešná absolventka PF PU v Prešove v študijnom programe predškolská pedagogika). Zažili sme autentickú a emóciami nabitú prezentáciu ich zamerania, prostredníctvom ktorej sme boli vtiahnutí do príbehov spolupráce s rodinnou – od príprav na materskú školu, cez letné tábory, organizovanie osláv a animačných programov, až

po každodenné momenty, kedy sa edukácia prelína v praxi pod krídlami filozofie Márie Montessori. Cítili sme sa ako doma a sme radi, že sme mohli navštíviť priestor, kde sa spája zábava, učenie a rodinná pohoda v harmonickom celku.

Štátna školská inšpekcia

Záverečný deň exkurzie sme strávili v online priestore, kde nás privítali významné osobnosti Štátnej školskej inšpekcie: námestníčka hlavnej školskej inšpektorky Ing. Adriana Vykydalová, vedúca oddelenia metodických činností a tvorby inšpekčných nástrojov PaedDr. Monika Ružeková, PhD. a školská inšpektorka PaedDr. Ilona Uváčková. Ing. Vykydalová nám poskytla hlboký vhľad do funkcií, kompetencií a druhov inšpekčnej činnosti, pričom zdô-

raznila používané metódy, nástroje a kritériá hodnotenia, ako aj ich praktické uplatnenie. Dr. Uváčková prezentovala výsledky inšpekčnej činnosti za posledné dva roky, zamerané na materské školy a obohatila prednášku príkladmi dobrej praxe a odporúčaniami pre pedagogických zamestnancov. Toto stretnutie nám poskytlo cenné poznatky o aktuálnom stave predprimárneho vzdelávania na Slovensku.

Ponúknutá exkurzia v rámci súvislej praxe je neoceniteľnou cestou poznania, ktorá nás naplnila inšpiráciou a novými skúsenosťami. Každodenné stretnutia s odborníkmi (niektorí z nich sú úspešnými absolventmi našej PF) či praktické ukážky inovácií v predprimárnom vzdelávaní nám otvorili dvere do sveta, kde sa teória prelína s praxou.

AKO VIDÍME SVET?

Marianna BERINŠTEROVÁ

Čo si myslíme o dnešnom svete? Je pre nás bezpečný, alebo nie? Je zaujímavý? Je zmysluplný, alebo všetko v ňom sa hýbe samospádom? Tieto otázky sú predmetom projektu Inštitútu psychológie FF PU, ktorý skúma primárne presvedčenia o svete (projekt APVV-23-0647).

Môžeme si spomenúť na deň, kedy sa nám v zásade nič nepodarilo. Ráno nám ušiel autobus, zrušili sa nám plánované stretnutia, nefungoval počítač. Mohli by sme si myslieť, že „celý svet je proti nám“. Niektorí mladí ľudia sa zvyknú vyhovárať, že ich „vôbec nič nebvá“. Rovnako sa môžeme pýtať, aký zmysel má utrpenie mnohých ľudí a veľa zlých udalostí vo svete v nás vytvára pocit úzkosti. Príklady z minulosti nám však ukazujú, že dobré a zlé udalosti, úspechy a nepríjemnosti idú ruka v ruke.

Známy vedec Gregor Mendel je považovaný za dôležitú osobnosť biológie a genetiky. Z jeho života je však známe, že jeho veľkým problémom bola tréma. Záverečné ústne skúšky štúdií na Viedenskej univerzite nezvládol. Ak by si vtedy povedal,

že svet je voči nemu nespravodlivý a prestal by študovať, objav zákonov dedičnosti by bol možno pripísaný niekomu inému. On sa však rozhodol pokračovať v štúdiu a zapísal sa na viacero predmetov, medzi ktorými bola aj kombinatorika. Práve tá mu neskôr pomohla vytvoriť niečo, za čo je dnes uznávaný.

Iný príbeh zo života Alexandra Fleminga hovorí, že objav penicilínu súvisel s tým, že v jeho laboratóriu boli okná, ktoré sa nedali dobre zatvoriť a cez ktoré fúkal vietor. Len vďaka tomu stafylokokovú kultúru „nakazila“ zelená plesň, ktorú pred tým nepoznal. Určite bolo nepríjemné pracovať v chladnom prostredí a je možné, že sa na to občas pošťazoval. Nakoniec však táto nepríjemnosť tiež prispela k dôležitému objavu.

Hoci by sa mohlo zdať, že to čo mnohí nazývajú „šťastie“ závisí od vonkajších okolností. Ukazuje sa však, že dôležitý je práve náš vlastný pohľad, zvyk našej mysle hodnotiť skutočnosť. Navyše, podľa zistení tímu doktora Cliftona z univerzity v Pensylvánii: „Mnohé z toho, čím sa v živote staneme, ale aj veľa z našich radostí a utrpenia, môže závisieť od toho, za aký považujeme tento svet v ktorom žijeme“. Nie len naša aktuálna nálada a prežívanie, ale aj naša budúcnosť, vnímanie úspechov či neúspechov, význam, ktorý pripisujeme udalostiam, sa odvíja od nášho nastavenia, našich presvedčení o svete. Tým istým udalostiam môžeme pripísať rôznu hodnotu. Neúspech môže znamenať, že sa nám otvoria celkom nové dvere. Ukončenie vzťahov prináša príležitosť stretnutie s novými ľuďmi. V náročných životných situáciách máme väčšinou príležitosť sa veľa naučiť. Sme to my, kto určí zmysel udalostí, ako aj to, nakoľko určia smer nášho života. Ak si zvykneme svet hodnotiť pozitívne, tento zvyk sa nám odmení v podobe mnohých priaznivých udalostí, na ktoré si budeme pamätať a o ktoré sa budeme môcť oprieť aj v čase krízy.

Viac o téme tejto témy nájdete na stránke www.myprimals.com, alebo na stránkach Inštitútu psychológie FF PU.

AKADEMICKÝ PREŠOV

22. - 25.4.2025

SÚŤAŽ UMELECKEJ TVORIVOSTI
VYSOKOŠKOLÁKOV
A DIVADELNÝ FESTIVAL

Pod záštitou Františka Oihu, primátora mesta Prešov

MINISTERSTVO
ŠKOLSTVA, VÝSKUMU,
VÝVOJA A MLÁDEŽE
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

OZ Akademický
Prešov

u. fond
na podporu
umenia

